

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

Eesti Teadusagentuur
Estonian Research Council

 TARTU ÜLIKOOL

TerVE

Tartu Ülikooli naistekliinik
Department of Obstetrics and Gynaecology
University of Tartu

Eesti Naiste Tervis 2014:
seksuaal- ja reproduktiivtervis,
tervisekäitumine, hoiakud
ja tervishoiuteenuste kasutamine

Estonian Women's Health 2014:
sexual and reproductive health,
health behaviour, attitudes
and use of healthcare services

Uurimisaruanne
Survey report

Hedda Lippus, Made Laanpere, Kai Part
Inge Ringmets, Mati Rahu, Kai Haldre
Kärt Allvee, Helle Karro

Autorid/*Authors*: Hedda Lippus, Made Laanpere, Kai Part, Inge Ringmets, Mati Rahu, Kai Haldre, Kärt Allvee, Helle Karro

Kaanekujundus/*Cover design*: Markus Lippus

ISBN 978-9985-4-0926-8

Copyright: Tartu Ülikooli naistekliinik/*Department of Obstetrics and Gynaecology, University of Tartu*

Sisukord

Contents

Tänuavaldus	4
<i>Acknowledgements</i>	<i>12</i>
Sissejuhatus	5
<i>Introduction</i>	<i>13</i>
Alaeesmärgid	5
<i>Specific objectives</i>	<i>13</i>
Küsimustik	6
<i>The questionnaire</i>	<i>14</i>
Valim	7
<i>Sample</i>	<i>15</i>
Andmete kogumine ja vastamismäär	8
<i>Collection of data and response rate</i>	<i>16</i>
Uurimistulemuste esitlus	10
<i>Presentation of the results</i>	<i>18</i>
Mõisted	11
<i>Terminology</i>	<i>19</i>
Kirjandus	20
<i>References</i>	<i>20</i>
Tabelite loend	21
<i>List of tables</i>	<i>21</i>
Tabelid	27
<i>Tables</i>	<i>27</i>
Naiste seksuaal- ja reproduktiivtervise suundumused viimasel kümnendil Eestis	81
<i>Changes in women's sexual and reproductive health during last decade in Estonia</i>	<i>91</i>
Kirjandus	102
<i>References</i>	<i>102</i>
Võrdlevate tabelite loend	103
<i>List of comparison tables</i>	<i>103</i>
Võrdlevad tabelid	106
<i>Comparison tables</i>	<i>106</i>
Lisa 1. Küsimustik eesti keeles	137
<i>Appendix 2. Questionnaire in Estonian</i>	<i>137</i>
Lisa 2. Küsimustik vene keeles	163
<i>Appendix 3. Questionnaire in Russian</i>	<i>163</i>
Lisa 3. Küsimustik inglise keeles	193
<i>Appendix 3. Questionnaire in English</i>	<i>193</i>

Tänuavaldus

Täname kõiki, kes leidsid aega nii mahukale küsimustikule vastamiseks.

Täname järgmisi inimesi, kes andsid oma panuse uuringu tegemisse: Peep Ainsoo, Maria Alesma, Jaanus Alnek, Maire Alnek, Eve Annov, Merle Annov, Marina Grintšak, Aurora Ursula Joala, Liina-Kadi Junkin, Maria-Liesbeth Kaitsa, Triin Marandi, Ilmar Part ja Maie Piiraja.

Abi eest uuringu lõpparuande koostamisel täname Miina Hinti, Markus Lippust ja Piret Oravat.

Täname kõiki kolleege Tartu Ülikoolist ja Eesti Teadusagentuurist, kes olid seotud uuringu kavandamise ja läbiviimisega.

Käesoleva uuringu ja uurimisaruaruande rahastaja on Euroopa Regionaalarengu Fond SA Eesti Teadusagentuuri programmi TerVE kaudu (3.2.1002.11-0002).

TerVE

 TARTU ÜLIKOOL

Sissejuhatus

Käesoleva uurimisaruaande eesmärk on tutvustada 2014. a tehtud rahvastikupõhise küsitlusuuringu „Eesti naiste tervis“ peamisi tulemusi ja võrrelda neid 2004. a uuringuga (1).

Uuringu peamine eesmärk oli hinnata Eesti viljakas eas naiste seksuaal- ja reproduktiivtervist (SRT), kasutades võrdlusandmestikuna 2004. a uuringu tulemusi.

Uuring annab teavet 16–44-aastaste naiste SRT näitajate kohta, mida rutiinselt ei koguta (rasestumisvastaste vahendite kasutamine, viljatuse ja lähisuhtevägivalla levimus, seksuaaltervise teenuste kasutamine jt) ja esmakordselt Eestis võimaluse analüüsida viimase kümnendi jooksul toimunud muutusi naiste SRTs, aidates seeläbi välja töötada tõendus põhiseid ennetus- ja sekkumismeetmeid.

Aruandes esitatud andmeid saavad lisaks teadlastele kasutada SRTga kokku puutuvad inimesed (meedikud, rahvatervishoiuspetsialistid, sotsiaaltöötajad, inimeseõpetuse õpetajad, poliitikud, riigiasutuste spetsialistid jne).

Alaesmärgid

1. Analüüsida olulisemaid SRT indikaatoreid (rasestumisvastaste vahendite kasutamine, viljatuse ja lähisuhtevägivalla levimus) ning hinnata muutusi võrreldes 2004. a tulemustega.
2. Analüüsida vanuserühmiti muutusi SRTga seotud riskikäitumises, selle võimalikke mõjureid ning seoseid naiste sotsiaalmajandusliku olukorraga, haridusliku, perekondliku ja etnilise taustaga ning sooga seotud hoiakutega.
3. Hinnata vanuserühmiti SRTga seotud hoiakuid ja muutusi viimase kümnendi jooksul.

4. Analüüsida vanuserühmiti lapsesaamisplaanide mõjureid, seni rakendatud meetmete/sekkumiste efekti ja selgitada välja olulisemad võimalikud meetmed tulevikuks.

5. Hinnata SRT teenuste (naistearst, kontratseptsioonialane nõustamine, raseduse katkestamisega seotud teenused) kasutamist, teenustega rahulolu; leida teenuste eri aspektide seosed teatud SRT indikaatoritega; hinnata kümnenääd jooksul toimunud suundumusi ja selgitada välja võimalikud vajakajäämised teenuste pakkumisel.

6. Hinnata viljatuse levimust mõjutavaid tegureid, nende muutust viimase kümnenääd jooksul, viljatusravi teenuste kättesaadavust ja rahulolu teenustega.

7. Analüüsida vanuserühmiti suundumusi naiste hinnangutes oma tervisele ning ennetavate diagnostika- ja skriiningumeetmete kasutamisele, seoseid eri teguritega (haridus, elukoht, sotsiaalmajanduslik taust).

Alaeesmärkide saavutamiseks on kavandatud edasine andmeanalüüs ja teadusartiklid.

Küsimustik

Küsimustiku koostamisel võeti aluseks 2004. a uuringu „Eesti naiste tervis“ küsimustik ja püüti võimalikult suures osas tagada kahe küsimustiku võrreldavus. 2004. a kasutati küsimustiku koostamisel alusena Soomes tehtud uuringute küsimustikke (2–5).

Küsimustik koosnes 121 valikvastusega küsimusest ning oli jagatud seitsmeks osaks järgmiselt.

1. Taustaandmed
2. Lähisuhted ja seksuaalsus
3. Rasedused ja lapsed
4. Tervishoiuteenused
5. Rasestumisvastased meetodid
6. Lastesaamisplaanid
7. Tervis

Mõnede küsimuste ja küsimustiku osade puhul kasutati rahvusvaheliselt valideeritud küsimustikke, näiteks seksuaalvägivalda kogemuse hindamiseks kasutati küsimustikku „Norvold Abuse Questionnaire“ ja seksuaalfunktsiooni uurimiseks küsimustikku „Natsal-SF“ (6, 7).

Valim

Võrdluse võimaldamiseks 2004. a uuringuga kasutati valimi koostamisel sarnast meetodikat (1). Uuringu valimialus oli rahvastikuregister. Naisrahvastikust tehti kihitatud juhuvalim vanuserühmades 16–17, 18–24, 25–34 ja 35–44 aastat. Valimi suuruse arvutamisel kasutati andmeid seksuaalkogemusega naiste osakaalu kohta vanuserühmiti, samuti arvestati eelnevate sarnaste uuringute vastamismäära. 2004. a uuringu (1) andmeil oli seksuaalkogemusega naiste osakaal nendes vanuserühmades vastavalt 46%, 85%, 98% ja 99%; 2000. a EMORi inim- ja intiimsuhete uuringus oli vastamismäär 41,2% (8). Eeldades vanuserühmiti samasugust vastamismäära ja selleks, et saada igas vanuserühmas statistiliselt oluline (olulisusnivoo 0,05; kahepoolne hüpotees; võimsus 0,80; vaadeldava ja võrdlusrühma suhe 1:1) levimusšansside suhe vähemalt 2,0 võrreldava teguri (ekspositsiooni) levimusmäär 0,18 (18%) korral, pidi võrdlusrühmas olema valimi suurus järgmine: vanuses 16–17 – 2112, 18–24 – 1144, 25–34 – 993 ja 35–44 – 984 isikut. Uuringu korraldajad soovisid saada valimisse piisavalt seksuaalkogemusega 16–17-aastaseid, et nende andmeid analüüsida. Tingituna sellest, et 16–17-aastaste vanuserühmas on vähem seksuaalkogemusega naisi, kujunes nende osakaal valimis suurimaks. Valimis oli kokku 5233 naist. Arvutuste tegemiseks kasutati programmi OpenEpi (Emory University, Atlanta, USA).

Andmete kogumine ja vastamismäär

Märtsis 2014 postitati 5233 küsimustikku, neist 3811 eesti- ja 1422 venekeelset. Küsimustikku oli võimalik soovi korral saada ühes või teises keeles, selleks tuli pöörduda uuringu kontaktisiku poole. Küsimustikuga koos saadeti kaaskiri, milles selgitati uuringu eesmärke, sisu ja vajalikkust ning lisateabe saamise võimalusi. Lisaks margistatud ümbrikule küsimustiku tagastamiseks lisati margistatud lisaümbrik individuaalse koodiga, mis tuli tagasi saata täidetud küsimustikust eraldi. Selle abil sõeluti välja mittevastanud, kellele saadeti meeldetuletus nelja nädala pärast. Lisaks paberil täidetavale küsimustikule pakuti võimalust täita küsimustik veebis. Selleks sisestati eesti- ja venekeelne küsimustik *LimeSurvey* keskkonda. Postiga saadetud kaaskirjaga saadeti kõikidele vastajatele link ligipääsuks e-küsimustikule – kõigepealt tuli sisestada uuringu kodulehel individuaalne kood, mis salvestati eraldi andmebaasi. Seejärel kuvati vastajale lingid mõlemas keeles küsimustikule, kust edasi sai asuda vastama endale meelepärases keeles. Vastused salvestati *LimeSurvey* keskkonnas andmebaasi, mis ei olnud seotud varem sisestatud koodiga. Küsimustikud olid identsed, paberküsimustikus kasutati suunavaid juhiseid, internetis vastates vaheküsimusi.

Teise postitusega aprillis 2014 saadeti välja 3882 meeldetuletust, nendest 2670 eesti- ja 1212 venekeelset. Meeldetuletus ei sisaldanud küsimustikku, vaid meenutas uuringusse valitust ja palvet täita märtsis saadetud küsimustik.

Kolmanda postitusega mais (neli nädalat pärast meeldetuletust) saadeti välja 3367 küsimustikku koos individuaalse koodi ja kaaskirjaga, nendest 2265 eesti- ja 1102 venekeelset.

Selgus, et 27 isikut elasid välismaal, 4 isikut ei elanud Rahvastikuregistris näidatud aadressil, 1 oli surnud ja 8 ei vastanud tervislikel põhjustel. 5193 potentsiaalsest vastajast 2708 ei tagastanud paberküsimustikku ega täitnud veebipõhist küsimustikku, 12 keeldus vastamast. Tagastatud või internetis täidetud küsimustikest 24 oli täidetud puudulikult (6 paberküsimustikku ja 18 veebiküsimustikku), 6 vastuoluliselt ja 3 juhul oli tegemist mittesobiva vastajaga (vanus üle 45 aasta). Lõplikuks vastamismääraks kujunes 47,0% (tabel 1).

Käesoleva aruande tabelites on kasutatud 2413 küsimustiku andmeid. Välja on jäetud 6 teadmata vanusega ja 21 vastamise hetkel üle 44 aasta vanuse vastaja andmed.

Selleks, et motiveerida valimisse sattunud naisi küsimustikule vastama ja seda tagastama, loositi kõigi vastajate vahel välja 25 Eesti spaahotellide kinkekaarti (igaüks väärtusega 60 eurot). Kinkekaarti kasutas 17 naist.

Enne analüüsi andmebaas puhastati ja kontrolliti loogilisi seoseid. Andmete töötlemisel kasutati programmi STATA 12.1.

Tabel 1. 2004. ja 2014. a uuringu „Eesti naiste tervis” valimi suurus, andmekogumise viis, vastamismäär ja küsimustikule vastamise osakaal paberil/elektroniliselt.

Uuringut iseloomustavad näitajad	2004	2014
Valimi suurus	5190 3472 eesti ja 1718 vene emakeelega naist	5233 3811 eesti ja 1422 vene emakeelega naist
Andmete kogumise viis	Kaks postitust	Kaks postitust ning üks meeldetuletus; elektrooniline küsimustik
Vastamismäär	53,8% 55,8% eesti emakeelega 44,5% vene emakeelega	47,0% 51,7% eesti emakeelega 33,4% vene emakeelega
Elektroniliste ja paberil küsimustike vastamise osakaal	–	Eestikeelsetest ankeetidest 21,5% täidetud elektrooniliselt, 78,5% paberil. Venekeelsetest ankeetidest 16,6% täidetud elektrooniliselt, 83,4% paberil.

Uurimistulemuste esitlus

Uurimisaruanne tutvustab uuringu „Eesti naiste tervis“ peamisi tulemusi. Tabelites ei kajastu kõik küsimused, välja on valitud olulisemad ja laiemale üldsusele huvipakkuvad teemad.

Tabelid on jaotatud teemade kaupa vastavalt küsimustiku ülesehitusele. Tabelid on eesti ja inglise keeles. Vastused on esitatud protsentides vanuserühmade kaupa (16–17, 18–24, 25–34 ja 35–44 aastat). Sümbol „-“ tähistab tabelites, et seda nähtust ei esine. Mõnede küsimuste puhul (nt küsimus 98: „Kui Teil ei ole oma last, siis kui olulised on Teie jaoks järgmised põhjused?“) võis vastaja valida mitu vastusevarianti. Üksikute küsimuse puhul (nt viljatus ja selle ravi, uuringud) on 16–17-aastased vastajad analüüsist välja jäetud.

Tulemused on raportis jaotatud kahte ossa: esimeses on tabelitena esitatud 2014. a uuringu tulemused ja teises võrdlevalt tulemused kahe uuringuaasta kohta. Küsimustik on eesti-, vene- ja ingliskeelsena lisades (vastavalt lisa 1, 2 ja 3).

Käesolevas uurimisaruandes esitatud andmete kasutamisel palume viidata allikale järgnevalt: Lippus, H., Laanpere, M., Part, K., Ringmets, I., Rahu, M., Haldre K., Allvee, K., Karro H. (2015). Eesti Naiste Tervis 2014: seksuaal- ja reproduktiivtervis, tervisekäitumine, hoiakud ja tervishoiuteenuste kasutamine. Uurimisaruanne. Tartu: Tartu Ülikooli Naistekliinik.

Mõisted

Leibkond – inimeste rühm, mille moodustavad ühises eluruumis (samal aadressil) elavad inimesed, kes jagavad toidu- ja raharessurssi ning kes ise tunnistavad, et on ühes leibkonnas. Leibkond saab olla ka üheliikmeline.

Seksuaalvahekord – vaginaal-, oraal- või anaalseks.

Kehamassiindeks (KMI) – indeks, mis saadakse kehamassi (kg) jagamisel pikkuse (m) ruuduga. KMI hindamisel võeti aluseks Maailma Terviseorganisatsiooni kasutatav skaala, milles $KMI < 18,5$ tähendab alakaalu, $18,5–24,9$ normaalkaalu, $25–29,9$ ülekaalu ja ≥ 30 rasvumist (9).

Alkoholi tarvitamine – viimase aasta (12 kuu) jooksul purju joomise sagedus (nii, et inimene kaotab kontrolli enda üle).

Viljatusperiood – on olnud soov rasestuda, kuid see pole regulaarse seksuaalelu korral õnnestunud aasta (12 kuu) jooksul.

Idealne laste arv – kui ideaalseks laste arvuks oli märgitud arvude vahemik, siis analüüsis võeti arvesse suurim märgitud arv.

Estonian Women's Health Study 2014

Acknowledgements

We thank all the respondents who found the time to complete such a long questionnaire.

We thank the following people for helping to carry out the survey: Peep Ainsoo, Maria Alesma, Jaanus Alnek, Maire Alnek, Eve Annov, Merle Annov, Marina Grintšak, Aurora Ursula Joala, Liina-Kadi Junkin, Maria-Liesbeth Kaitsa, Triin Marandi, Ilmar Part and Maie Piiraja.

We thank the following persons for their help with the study report: Miina Hint, Markus Lippus and Piret Orav.

We thank all our colleagues from the University of Tartu and the Estonian Research Council who helped us with the planning and carrying out of the survey.

This survey and the survey report were funded by the European Regional Development Fund through the Estonian Research Council project TerVe (grant number 3.2.1002.11-0002).

TerVE

 TARTU ÜLIKOO

Introduction

The aim of the following report is to introduce the main results of the population based study „Estonian Women’s Health“ carried out in 2014 and to compare the results with the study of 2004 (1).

The main purpose of the study was to evaluate the sexual and reproductive health (SRH) using the results on the year 2004 study results as a comparison. The study gives information about the SRH of women aged 16–44 regarding topics which are not routinely collected (e.g. contraceptive methods, the prevalence of infertility and violence, sexual health care services etc.).

This survey gives for the first time the opportunity to analyse the changes during the last decade in women’s SRH thus helping to develop evidence-based methods for prevention and intervention. The data reported in this report can, in addition to scientists, be used by all stakeholders who deal or are interested in SRH (medical professionals, public health specialists, social workers, teachers, politicians, specialists at state departments etc.).

Specific objectives

1. To analyse the main indicators of SRH (use of contraceptives, prevalence of infertility and violence) and to assess the changes in relation to the results of the 2004 report.
2. To analyse the changes in risk behaviour related to SRH over age groups, it’s possible factors and correlations with the socioeconomic background, education, marital status, ethnic background and gender related attitudes.
3. To assess attitudes and changes toward SRH over the last decade by age groups.
4. To analyse the factors influencing the plans of having children, the effect of methods and interventions used so far and to discover the most important methods to use in the future.

5. To assess the usage of SRH related services (gynaecologist, contraception counselling, services related to termination of pregnancy), satisfaction with the services. To find correlations between different aspects of these services and certain indicators of SRH. To assess the changes during the decade and to discover possible shortcomings in providing these services.

6. To assess factors influencing the spread of infertility, the change in these factors, the accessibility of infertility treatment and satisfaction with the service.

7. To analyse the trends in women's assessment to their own health and in the usage of preventative, diagnostic and screening methods, correlations between these and other factors (education, place of residence, socioeconomic background).

To achieve named specific objectives, further analysis of these data and scientific articles are planned.

The questionnaire

In planning the questionnaire for this study, the questionnaire from the study of 2004 was used as a basis and the comparability of the two questionnaires was regarded as a priority while designing it. For the basis of the questionnaires in the 2004 study, questionnaires from previous studies conducted in Finland were used as a reference (2–5).

The questionnaire consisted of 121 multiple choice questions and was segmented into different parts by following categories:

1. Background information
2. Intimate relationship and sexuality
3. Pregnancy and children
4. Health services
5. Contraceptive methods
6. Plans for having children
7. Health

For several questions and parts of the questionnaire, internationally validated questionnaires were used. For example, to assess experience of sexual violence „Norvold Abuse Questionnaire“ was used and for the investigation of sexual function „Natsal-SF“ questionnaire was used (6, 7).

Sample

To enable comparison with the 2004 study, similar methods were applied while selecting the sample (1). The sample freim of this study was the state population registry. From the female population a stratified random sample was taken in the age groups 16–17, 18–24, 25–34 and 35–44 years. While calculating the sample size, data concerning the proportion of women with sexual experiences per age group were used. Also the response rate of similar studies was taken into account. According to the data from the 2004 study, the proportion of women with sexual experience in these age groups was 46%, 85%, 98% and 99%, respectively (1); the response rate in the study of “Human and intimate relationships” conducted by EMOR in 2000 was 41,2% (8). Assuming similar response rate in age groups and to get a statistically relevant (significance level 0,05; two-tailed test; power 0,8; ratio between observed and ratio group 1:1) prevalence rate ratio at least 2,0 using the prevalence rate of 0,18 (18%), the sample size by age group had to be as follows: 16– 17 – 2112, 18–24 – 1144, 25–34 – 993, 35–44 people. Survey organizers wanted to have a sufficient amount of 16–17 year olds with sexual experience in the study. As this age group has the smallest proportion of women with sexual experience, the total number was the largest in the sample. In total, the sample consisted of 5233 women. For the calculations OpenEpi software package was used (Emory University, Atlanta, USA).

Collection of data and response rate

In March 2014, 5233 questionnaires were posted, 3811 in Estonian, 1422 in Russian. Questionnaires in either language were available on request which had to be directed to the contact person of the study. Along with the questionnaire an accompanying note was sent explaining the objectives, substance and the rationale of the study and options for obtaining additional information. In addition to the marked envelope for returning the filled questionnaire, a marked envelope was added with an individual code that had to be returned separate from the questionnaire. Using that it was possible to differentiate people who had not responded to the questionnaire and a reminder was sent in four weeks. In addition to answering on paper, an electronic questionnaire was made available using LimeSurvey. Along with the letter sent by post, a link was sent for access to the electronic questionnaire. To access it, it was necessary to enter an individual code on the website, which was recorded in a separate database. After this, the responder could choose a questionnaire in preferred language and proceed to fill the questionnaire. The answers were stored at LimeSurvey in a separate database so that the answers could not be associated to the specific code entered earlier. The questionnaires were identical.

In April 2014, 3882 reminders were posted. Of these 2670 in Estonian and 1212 in Russian. It did not include a questionnaire and only reminded the people selected for this study to fill the questionnaire sent in March.

In May 2014 (four weeks after the reminder), 3367 questionnaires were posted with an individual code and an accompanying letter. Of these 2265 in Estonian and 1102 in Russian.

It turned out that 27 individuals were living abroad, 4 individuals did not live at the address indicated in the population registry, 1 was dead and 8 did not reply due to health reasons. Out of 5193 potential respondents 2708 did not return the questionnaire either on paper or electronically and 12 refused to answer. Of the questionnaires filled, 24 were filled defectively (6 on paper and 18 electronic questionnaires) and on 3 cases the respondent was unfit for the study (age over 45). The final response rate was 47.0% (Table 1).

For the tables in this survey report, data from 2413 questionnaires were used. Six respondents with unknown age and 21 respondents with age over 44 at the time of answering the questionnaire were excluded.

To motivate women selected for the study to respond to the questionnaire and return it, 25 spa hotel gift cards were raffled off (in the value of 60€ each). Seventeen winners used the card allotted to them.

Before the analysis the database was cleaned and logical relations were examined. Software package STATA 12.1 was used to analyse the data.

Table 1. The sample size, data collection methods, response rates and the proportion of the respondents who answered on paper or electronically in 2004. and 2014. y „Estonian Women’s Health Study“.

Indicator	2004	2014
Sample size	5190	5233
	3472 Estonian- and 1718 Russian-speakers	3811 Estonian and 1422 Russian-speakers
Data collection	Two mailings	Two mailings and one reminder; electronic questionnaire
Response rate	53.8%	47.0%
	55.8% Estonian-speakers	51.7% Estonian-speakers
	44.5% Russian-speakers	33.4% Russian-speakers
Proportion of the respondents who answered on paper/electronically	–	21.5% of the questionnaires in Estonian were completed electroni- cally, 78.5% on paper. 16.6 % of the question- naires in Russian were completed electronically and 83.4% on paper.

Presentation of the results

In this survey report the most important findings of the „Estonian Women’s Health Study“ are presented. Only the most important topics and questions which may be of interest to general public were chosen.

Tables are divided by the topic accordingly to the structure of the questionnaire. Tables are in Estonian and in English. Responses are presented with percentages by age groups (16–17, 18–24, 25–34 and 35–44 years). The symbol “–” refers to the situation where no answer has been received. For some questions the respondents were allowed to give multiple answers (e.g., question 98 „If you do not want to have (more) children or are unsure, then how important are the following reasons for you?“). For the analyse of some of the questions (e.g., infertility, treatment and examinations of infertility) the respondents aged 16–17 were left out.

The results are presented in the report in two parts: in the first part the results of the 2014 survey are presented and in the second part the comparison of the 2004 and 2014 studies is provided. The questionnaires in Estonian, Russian and English are provided in the appendices (Appendix 1, 2 and 3 respectively).

Please refer to this publication when using the data presented in this survey report: Lippus, H., Laanpere, M., Part, K., Ringmets, I., Rahu, M., Haldre K., Allvee, K., Karro H. (2015). Estonian Women’s Health 2014: sexual and reproductive health, health behaviour, attitudes and use of healthcare services. Survey report. Tartu: Department of Obstetrics and Gynaecology, University of Tartu.

Terminology

Household – group of people living together (same address) and sharing the resources for food and money and admit that they belong to one household. A household can consist of one person.

Sexual intercourse – vaginal, oral or anal sex.

Body mass index (BMI) – the weight in kilograms (kg) divided by the square of the height in meters (m). For evaluation the BMI classification of the World Health Organization was used in which BMI < 18,5 means underweight, 18,5–24,9 normal weight, 25–29,9 overweight and ≥ 30 obese (9).

Alcohol consumption – during the last year (12 months) the frequency of drinking until losing self-control.

Infertility period – while wanting to conceive and regularly having sexual intercourse it has not happened during the period of 12 months.

The ideal number of children – when a range of numbers was given by the respondent in analysis the highest number was taken into account.

Kirjandus

References

1. Part K, Laanpere M, Rahu K, Haldre K, Rahu M, Karro H. Eesti Naiste Tervis: seksuaal- ja reproduktiivtervis, tervisekäitumine, hoiakud ja tervishoiuteenuste kasutamine. Uurimisaruanne. Tartu; 2007.
2. Sihvo S, Hemminki E, Koponen P, Kosunen E, Malin-Silverio M, Perälä M, et al. Raskaudenehkäisy ja terveystalveluiden käyttö. Aiheita 27/1995. Helsinki: Stakes; 1995.
3. Aromaa A, Koskinen S (ed). Health and functional capacity in Finland. Baseline Results of the Health 2000. Health Examination Survey. Publications of the National Public Health Institute B12/2004.
4. Koponen P, Luoto R (ed). Lisääntymisterveys Suomessa. Terveys 2000-tutkimus. Publications of the National Public Health Institute B5/2004.
5. Kontula O, Haavio-Mannila E. Sexual pleasures. Enhancement of sex life in Finland 1971-1992. Aldershot: Dartmouth Publishing Company; 1995.
6. Mitchell KR, Ploubidis GB, Datta J, Wellings K. The Natsal-SF: a validated measure of sexual function for use in community surveys. Eur J Epidemiol 2012;27:409–18.
7. Swahnberg K, Wijma B. The NorVold Abuse Questionnaire (NorAQ): Validation of new measures of emotional, physical, and sexual abuse, and abuse in the health care system among women. Eur J Public Health 2003;361–6.
8. Haavio-Mannila E, Kontula O. Seksin trendit meillä ja naapureissa. Helsinki: Werneri Söderström OY; 2001.
9. WHO BMI classification [Internet]. Kättesaadav aadressilt: http://apps.who.int/bmi/index.jsp?introPage=intro_3.html.

Tabelite loend

List of tables

TAUSTANDMED

Background information

1. Vastanute arv <i>Number of respondents</i>	27
2. Perekonnaseis <i>Marital status</i>	27
3. Emakeel <i>Native language</i>	28
4. Elukoht maakonna järgi <i>Place of residence by county</i>	28
5. Elukoht <i>Place of residence</i>	29
6. Lõpetatud haridustase <i>Completed level of education</i>	29
7. Tavategevusala <i>Employment status</i>	30
8. Igakuine keskmine netosissetulek <i>Monthly average net income</i>	30
9. Raskused arвете maksmisega <i>Difficulties paying bills</i>	31
10. Majanduslik olukord <i>Financial situation</i>	31

LÄHISUHTED JA SEKSUAALSUS

Intimate relationships and sexuality

11. Lapsepõlvkodus seksuaaleluga seotud teemadest rääkimine <i>Discussions of sexuality related topics at home</i>	32
12. Koolis seksuaaleluga seotud teemade käsitlemine <i>Discussions of sexuality related topics at school</i>	32
13. Seksuaalkogemused <i>Sexual experiences</i>	33
14. Seksuaalvahekorra kogemus <i>Experience of sexual intercourse</i>	33

15. Vanus esimese seksuaalvahekorra ajal <i>Age at first sexual intercourse</i>	34
16. Partneri vanus esimese seksuaalvahekorra ajal <i>Partner's age at first sexual intercourse</i>	35
17. Suhte iseloom esimese seksuaalvahekorra partneriga <i>Characteristics of the relationship with the first sexual intercourse partner</i>	35
18. Seksuaalpartnerite arv elu jooksul <i>Lifetime number of sexual partners</i>	36
19. Seksuaalpartnerite arv viimase 12 kuu jooksul <i>Number of sexual partners during the last 12 months</i>	36
20. Seksuaalvahekorra sagedus viimase 12 kuu jooksul <i>Frequency of sexual intercourse during the last 12 months</i>	37
21. Paralleelsed seksuaalsuhted praeguse kooselu jooksul <i>Parallel sexual relationships during current cohabitation</i>	37
22. Vastajate osakaal, kes nõustusid järgmiste väidetega seksuaalsuhte kohta <i>Proportion of respondents who agreed with the following statements</i>	38
23. Seksuaalvahekorra vältimine enda või partneri seksuaalsete raskuste tõttu viimase 12 kuu jooksul <i>Avoidance of sexual intercourse because of sexual difficulties, either my own or those of my partner, during the last 12 months</i>	38
24. Vajadus saada nõu ja abi seksuaaleluga seotud küsimustes <i>Need to seek help or advice regarding your sex life</i>	39
25. Kelle poole pöörduti seksuaaleluga seotud küsimustes abi või nõu saamiseks viimase 12 kuu jooksul <i>Sources of help or advice seeking regarding sex life during the last 12 months</i>	39
26. Seksuaalne sättumus <i>Sexual orientation</i>	40
27. Homoseksuaalsed kogemused (seksuaalvahekord, petting) <i>Homosexual experience (sexual intercourse, petting)</i>	40
28. Ettepaneku tegemine seksuaalvahekorraks raha/muude majanduslike hüvede eest <i>Proposition to have sexual intercourse for money/other economic gain</i>	41
29. Seksuaalsuhet ja seksuaalõigusi puudutavate väidetega nõustujate osakaal <i>Proportion of respondents who agree with the statements concerning sexual relationship and sexual rights</i>	41
30. Nõustumine naise seksuaalvahekorrast keeldumise põhjustega <i>Proportion of respondents who agree with the following reasons for a woman for refusing to have sexual intercourse</i>	42

RASEDUSED JA LAPSED
Pregnancies and children

31. Sünnituste arv elu jooksul 43
Number of deliveries during lifetime
32. Laste arv 43
Number of children
33. Viimase lapse imetamine 44
Breastfeeding last child
34. Viimase eelkooliealise lapse hoidja ema tööloleku ajal 44
The last pre-school aged child's day-care when the mother was working

TERVISHOIUTEENUSTE KASUTAMINE
Use of health care services

35. Naistearsti külastuse kogemus 45
Experience of a gynaecological visit
36. Vanus esimesel külastusel naistearsti juurde 45
Age at first visit to gynaecologist
37. Rahulolu esimese naistearsti külastusega 46
Satisfaction with the first visit to gynaecologist
38. Naistearsti külastuse sagedus viimase 5 aasta jooksul 46
Frequency of gynaecological visit during the last 5 years
39. Rahulolu viimase naistearsti külastuse erinevate külgedega 47
Satisfaction with the different aspects of the last gynaecological visit
40. Takistused naistearsti vastuvõtule pöördumisel viimase 5 aasta jooksul 47
Obstacles when making a gynaecologist appointment during the past five years
41. Diagnostilised uuringud viimase 5 aasta jooksul 48
Diagnostic examinations during the last 5 years
42. Viimase raseduse katkestamise aeg 48
Time of the most recent abortion
43. Rahulolu arstilt/õelt saadud informatsiooniga enne viimast raseduse katkestamist järgmiste teemade kohta 49
Satisfaction with the information about the following topics you received from doctor/nurse before your most recent abortion
44. Nõustamine enne või pärast viimast raseduse katkestamist rasestumisvastaste meetodite kohta 49
Contraception counselling before or after last abortion
45. Rahulolu kohtlemisega tervishoiuasutuses viimase raseduse katkestamise käigus 50
Satisfaction with treatment during last abortion

46. Viimase raseduse katkestamise põhjus <i>Reason for the last abortion</i>	50
47. Partneriga abordist rääkimine enne viimast raseduse katkestamist <i>Discussion with partner before the last abortion</i>	51
48. Partneri nõusolek raseduse katkestamise otsusega <i>Partner's agreement with the decision to terminate the pregnancy</i>	52
49. Viljatusperioodi(de) esinemine elu jooksul <i>Prevalence of period(s) of infertility during lifetime</i>	52
50. Lapse sünnitamine pärast viljatusperioodi <i>Childbirth after the period of infertility</i>	53
51. Arsti vastuvõtule pöördumine viljatuse tõttu <i>Visiting a doctor concerning infertility</i>	53
52. Viljatusravi saamine <i>Infertility treatment</i>	54
53. Põhjused, miks ei ole pöördunud viljatuse uuringuteks/raviks arsti poole <i>Reasons for not seeking infertility investigation/treatment</i>	54
54. Kasutatud viljatusravi meetodid <i>Infertility treatment methods used</i>	55
55. Viljatusravi katkestamine <i>Discontinuation of infertility treatment</i>	55
56. Viljatusravi katkestamise põhjused <i>Reasons for stopping infertility treatment</i>	56
57. Rahulolu viljatuse uuringute või ravi ajal saadud teabe ja nõustamisega <i>Satisfaction with information and counselling received during infertility investigations and treatment</i>	57
58. Teadaolev viljatuse põhjus <i>A known cause of infertility</i>	57
RASESTUMISVASTASED MEETODID <i>Contraceptive methods</i>	
59. Rasestumisvastane meetod esimese seksuaalvahekorra ajal <i>Contraceptive method used during the first sexual intercourse</i>	58
60. Rasestumisvastane meetod viimase seksuaalvahekorra ajal <i>Contraceptive method used during the last sexual intercourse</i>	59

61. Viimases seksuaalvahekorras rasestumisvastase meetodi mittekasutamise peamine põhjus <i>Main reason for not using contraception during the last sexual intercourse</i>	60
62. Rahulolu praegu kasutatava rasestumisvastase meetodiga <i>Satisfaction with current contraceptive method</i>	61
63. Kondoomi kasutamise sagedus viimase 12 kuu jooksul <i>Frequency of using a condom during the last 12 months</i>	61
64. Viimase külastuse aeg rasestumisvastase nõuande/vahendi saamiseks <i>Time of last visit for contraceptive counselling/prescription</i>	62
65. Viimati külastatud teenusepakkuja rasestumisvastase nõuande/vahendi saamiseks <i>Health care service provider last visited for contraceptive counselling/prescription</i>	62
66. Rahulolu personaliga viimasel pöördumisel rasestumisvastase nõuande saamiseks <i>Satisfaction with friendliness of medical staff during last visit for contraception counselling</i>	63
67. SOS-pillide kasutamine elu jooksul <i>Use of postcoital contraception during lifetime</i>	63
68. Eelistus teenusepakkuja suhtes rasestumisvastase nõuande/vahendi saamiseks <i>Preferred health care service provider for contraception counselling/prescription</i>	64
LASTESAAMISPLAANID <i>Reproductive plans</i>	
69. Ideaalne laste arv perekonnas <i>Ideal number of children in the family</i>	65
70. Ideaalne naise vanus esimese lapse sünnil <i>A woman's ideal age for giving birth to her first child</i>	66
71. Ideaalne mehe vanus esimese lapse sünnil <i>A man's ideal age for becoming a father</i>	66
72. Soovitud laste arv enda perekonnas <i>Desired number of children in the family</i>	67
73. Olulised põhjused, miks ei ole oma last <i>Important reasons for childlessness</i>	67
74. Kavatsus tulevikus (veel) lapsi saada <i>Intention to have (more) children in the future</i>	68
75. Olulised põhjused, miks soovitakse tulevikus (veel) lapsi <i>Reasons for desiring to have child/children in the future</i>	69
76. Olulised põhjused, miks ei soovita tulevikus (rohkem) lapsi <i>Reasons for reluctance to have (more) children in the future</i>	70

77. Muutused ühiskonnas või eraelus, mis võivad mõjutada otsust lapsi saada <i>Changes in society or respondent's private life that can affect the decision to have children</i>	72
---	----

TERVIS JA TERVISHOIUTEENUSTE KASUTAMINE
Health and use of health care services

78. Hinnang oma tervisele <i>Self-reported health assessment</i>	73
79. Rahulolek oma eluga <i>Perceived quality of life</i>	73
80. Esimese menstruatsiooni algamise vanus <i>Age of menarche</i>	74
81. Kehamassiindeks <i>Body mass index</i>	74
82. Suitsetamine (vähemalt üks sigaret, sigar või piibutäis päevas) viimase aasta jooksul <i>Smoking (at least one cigarette, cigar or pipe per day) during the last year</i>	75
83. Purjujoomise sagedus viimase aasta jooksul <i>Drinking until being drunk (sufficiently to lose control of yourself)</i>	75
84. Narkootikumide tarvitamine elu jooksul <i>Lifetime drug use</i>	76
85. Vaimse, kehalise ja seksuaalse väärkohtlemise kogemine elu jooksul <i>Emotional, physical and sexual abuse experience during lifetime</i>	77
86. Vaimse väärkohtlemise kogemine viimase aasta jooksul <i>Experience of emotional abuse during the last year</i>	78
87. Viimase aasta jooksul kogetud vaimse väärkohtlemise põhjustaja <i>Perpetrator of the emotional abuse experienced during the last year</i>	78
88. Kehalise väärkohtlemise kogemine viimase aasta jooksul <i>Experience of physical abuse during the last year</i>	79
89. Viimase aasta jooksul kogetud kehalise väärkohtlemise põhjustaja <i>Perpetrator of the physical abuse experienced during the last year</i>	79
90. Seksuaalse väärkohtlemise kogemine viimase aasta jooksul <i>Experience of sexual abuse during the last year</i>	80
91. Viimase aasta jooksul kogetud seksuaalse väärkohtlemise põhjustaja <i>Perpetrator of the sexual abuse experienced during the last year</i>	80

Tabelid

Tables

TAUSTANDMED

Background information

1. Vastanute arv (k1) Number of respondents (q1)

Vastanute arv	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)				Kokku Total	Number of respondents
	16–17	18–24	25–34	35–44		
n	730	735	487	461	2413	n
%	30,3	30,5	20,2	19,1	100	%

2. Perekonnaseis, % (k2) Marital status, % (q2)

Perekonnaseis	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)				Kokku Total	Marital status
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
abielus	0,1	3,4	28,1	51,0	16,5	married
vabas kooselus	20,3	42,0	51,1	27,3	34,5	cohabiting
lahutatud	0,1	1,2	2,1	7,4	2,2	divorced
eraldi elav	0,8	0,3	1,0	0,9	0,7	separated
lesk	–	–	–	0,9	0,2	widow
vallaline	77,1	51,8	17,3	12,4	45,0	single
teadmata	1,5	1,2	0,4	0,2	1,0	unknown
kokku	100	100	100	100	100	total

3. Emakeel, % (k3)

Native language, % (q3)

Emakeel	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Native language
	Age group (in years)					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)	(n=2413)	
eesti	80,7	80,3	76,6	76,6	79,0	Estonian
vene	18,0	18,5	21,4	23,0	19,8	Russian
muu	0,3	0,3	0,6	0,2	0,3	other
teadmata	1,1	1,0	1,4	0,2	1,0	unknown
kokku	100	100	100	100	100	total

4. Elukoht maakonna järgi, % (k4)

Place of residence by county, % (q4)

Maakond	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	County
	Age group (in years)					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)	(n=2413)	
Harjumaa	35,3	37,6	51,1	47,5	41,5	Harjumaa
Hiiumaa	0,7	0,8	0,2	0,7	0,6	Hiiumaa
Ida-Virumaa	11,4	8,4	6,2	6,3	8,5	Ida-Virumaa
Jõgevamaa	4,5	2,6	1,2	1,1	2,6	Jõgevamaa
Järvamaa	2,7	2,3	2,1	0,9	2,1	Järvamaa
Läänemaa	2,1	1,9	1,4	2,4	2,0	Läänemaa
Lääne-Virumaa	5,9	5,3	3,3	4,8	5,0	Lääne-Virumaa
Põlvamaa	2,2	1,5	1,0	2,6	1,8	Põlvamaa
Pärnumaa	6,7	6,3	6,0	6,1	6,3	Pärnumaa
Raplamaa	2,7	2,2	2,9	3,0	2,7	Raplamaa
Saaremaa	2,9	2,2	2,1	3,0	2,5	Saaremaa
Tartumaa	12,5	19,3	15,8	13,5	15,4	Tartumaa
Valgamaa	3,4	2,7	2,1	1,3	2,5	Valgamaa
Viljandimaa	3,3	3,5	2,5	4,1	3,4	Viljandimaa
Võrumaa	3,3	3,0	2,1	2,6	2,8	Võrumaa
teadmata	0,4	0,4	0,2	0,2	0,3	unknown
kokku	100	100	100	100	100	total

5. Elukoht, % (k5)

Place of residence, % (q5)

Elukoht	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	<i>Place of residence</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)	(n=2413)	
Tallinn, Tartu, Pärnu, Kohtla-Järve, Narva	45,5	55,5	61,4	49,2	52,5	<i>Tallinn, Tartu, Pärnu, Kohtla-Järve, Narva</i>
muu linn või linnaline asula	27,4	24,8	20,7	26,0	25,0	<i>other town or urban settlement</i>
maa-asula (maapiirkond)	26,2	19,1	17,7	23,9	21,8	<i>rural area</i>
teadmata	1,0	0,7	0,2	0,9	0,7	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

6. Lõpetatud haridustase, % (k6)

Completed level of education, % (q6)

Haridustase	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	<i>Level of education</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)	(n=2413)	
põhiharidus või vähem	96,4	44,9	7,2	5,9	45,4	<i>basic or less</i>
keskharidus või kutseharidus	2,6	42,2	34,9	46,6	29,6	<i>secondary, vocational secondary</i>
rakenduslik kõrgharidus	–	4,5	15,8	14,8	7,4	<i>vocational higher</i>
kõrgharidus	–	8,0	24,9	20,6	11,4	<i>higher education (bachelor's degree)</i>
teaduskraad	–	0,3	17,0	10,9	5,6	<i>postgraduate degree (master's or doctoral degree)</i>
teadmata	1,0	0,1	0,2	1,3	0,6	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

7. Tavategevusala, % (k8)

Employment status, % (q8)

Tavategevus	Vanuserühm (aastates)				Kokku <i>Total</i>	<i>Employment status</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)	(n=2413)	
ettevõtja, töötaja	0,8	21,6	64,7	79,2	35,0	<i>employed</i>
töötu	1,1	2,5	2,7	4,1	2,4	<i>unemployed</i>
kodune	1,4	3,4	3,9	2,8	2,8	<i>homemaker</i>
õpilane/üliõpilane/ kraadiõppur	94,0	64,4	5,3	0,9	49,3	<i>pupil/student/postgradua te student</i>
rasedus- või lapsehoolduspuhkusel	1,0	5,0	19,7	8,7	7,5	<i>on pregnancy or parental leave</i>
muu	0,0	1,2	1,2	2,2	1,0	<i>other</i>
teadmata	1,8	1,9	2,5	2,2	2,0	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

8. Igakuine keskmine netosissetulek, % (k9)

Monthly average net income, % (q9)

Sissetulek (€)	Vanuserühm (aastates)				Kokku <i>Total</i>	<i>Income (€)</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)	(n=2413)	
puudub	82,9	42,7	4,3	2,8	39,5	<i>no income</i>
<200	10,0	14,0	6,0	7,2	9,9	<i><200</i>
201–300	3,2	11,0	6,6	6,9	7,0	<i>201–300</i>
301–450	1,6	13,7	13,8	15,4	10,4	<i>301–450</i>
451–600	0,4	8,4	20,1	21,3	10,8	<i>451–600</i>
601–700	0,1	4,0	11,9	10,2	5,6	<i>601–700</i>
701–900	0,6	2,2	13,4	9,8	5,4	<i>701–900</i>
901–1000	0,1	1,4	8,4	7,2	3,5	<i>901–1000</i>
1001–1500	–	1,1	10,3	8,9	4,1	<i>1001–1500</i>
1501–2000	–	0,1	2,7	5,2	1,6	<i>1501–2000</i>
>2000	0,1	0,3	1,9	3,5	1,2	<i>>2000</i>
teadmata	1,0	1,1	0,8	1,7	1,1	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

9. Raskused arvete maksmisega, % (k12)

Difficulties paying bills, % (q12)

Raskused arvete maksmisega	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	<i>Difficulties paying bills</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
alati	2,5	1,8	2,1	3,5	2,4	<i>always</i>
sageli	5,6	8,0	8,8	6,7	7,2	<i>often</i>
mõnikord	18,2	20,8	17,5	23,2	19,8	<i>sometimes</i>
harva	29,3	29,7	28,3	25,8	28,6	<i>rarely</i>
mitte kunagi	40,8	37,3	42,9	40,4	40,1	<i>never</i>
teadmata	3,6	2,5	0,4	0,4	2,0	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

10. Majanduslik olukord, % (k13)

Financial situation, % (q13)

Majanduslik olukord	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	<i>Financial situation</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
väga hea	6,0	4,5	5,1	4,8	5,1	<i>very good</i>
hea	41,4	37,1	39,0	33,0	38,0	<i>good</i>
ei hea ega halb	43,3	46,9	47,2	50,1	46,5	<i>neither good nor bad</i>
halb	6,2	8,2	6,4	8,9	7,3	<i>bad</i>
väga halb	0,7	1,2	1,9	2,4	1,4	<i>very bad</i>
teadmata	2,5	2,0	0,4	0,9	1,6	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

LÄHISUHTED JA SEKSUAALSUS

Intimate relationships and sexuality

11. Lapsepõlvkodus seksuaaleluga seotud teemadest rääkimine, % (k16)

Discussions of sexuality related topics at home, % (q16)

Seksuaalteemadest rääkimine kodus	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)				Kokku Total (n=2413)	Discussions of sexuality related topics with parents
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
jah, liiga palju	0,6	0,5	0,2	0,2	0,4	<i>yes, even too much</i>
jah, piisavalt	48,0	38,1	24,0	9,1	32,7	<i>yes, sufficiently</i>
jah, liiga vähe	12,5	14,2	20,1	18,4	15,7	<i>yes, too little</i>
ei, kuid ma oleksin soovinud	8,6	12,2	29,8	39,3	19,9	<i>no, but I would have wished it</i>
ei, ma poleks ka soovinud	29,5	34,7	25,9	32,3	30,9	<i>no, but I would not have wished it</i>
teadmata	1,0	0,3	–	0,7	0,5	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

12. Koolis seksuaaleluga seotud teemade käsitlemine, % (k17)

Discussions of sexuality related topics at school, % (q17)

Seksuaalteemade käsitlemine koolis	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)				Kokku Total (n=2413)	Discussions of sexuality related topics at school
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
jah, liiga palju	5,3	3,8	0,8	–	2,9	<i>yes, even too much</i>
jah, piisavalt	71,0	66,4	47,4	12,6	53,7	<i>yes, sufficiently</i>
jah, liiga vähe	20,8	27,6	42,7	52,1	33,3	<i>yes, too little</i>
ei, kuid ma oleksin soovinud	1,2	1,4	5,5	25,0	6,7	<i>no, but I would have wished it</i>
ei, ma poleks ka soovinud	1,0	0,4	3,3	10,2	3,0	<i>no, but I would not have wished it</i>
teadmata	0,7	0,4	0,2	0,2	0,4	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

13. Seksuaalkogemused, % (k18)*

*Sexual experiences, % (q18)**

Seksuaalkogemus	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	<i>Sexual experience</i>
	Age group (in years)					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
eneserahuldamine	43,7	64,0	79,9	72,5	62,7	<i>masturbation</i>
suudlemine	80,0	92,5	98,2	97,0	90,7	<i>kissing</i>
erutavad hellitused	63,0	84,0	92,2	88,5	80,2	<i>petting</i>
vaginaalne vahekord	48,5	78,4	96,5	97,0	76,5	<i>vaginal intercourse</i>
oraalseks	33,2	63,4	86,9	83,3	62,8	<i>oral sex</i>
anaalseks	9,7	19,6	43,9	36,4	24,7	<i>anal sex</i>
grupiseks (seksuaal- vahekord korraga enam kui ühe partneriga)	1,1	2,6	6,4	6,9	3,7	<i>group sex (sex with more than one partner at the same time)</i>

* Vastaja võis valida mitu vastust. Respondent could choose several answers.

14. Seksuaalvahekorra kogemus, % (k20)

Experience of sexual intercourse, % (q20)

Seksuaalvahekorra kogemus	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Experience of sexual intercourse
	Age group (in years)					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
jah	50,6	79,3	98,0	98,9	78,1	<i>yes</i>
ei	48,5	20,1	2,1	0,7	21,3	<i>no</i>
teadmata	1,0	0,5	–	0,4	0,5	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

15. Vanus esimese seksuaalvahekorra ajal, % (k20)*

*Age at first sexual intercourse, % (q20)**

Vanus (aastates)	Vanuserühm (aastates)				Kokku <i>Total</i>	Age (in years)
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=369)	18–24 (n=583)	25–34 (n=477)	35–44 (n=456)	(n=1885)	
<15	21,4	11,0	8,4	4,2	10,7	<15
15	28,2	16,8	13,8	7,7	16,1	15
16	37,7	26,9	16,6	12,5	22,9	16
17	11,7	17,8	17,2	19,1	16,8	17
18	–	11,8	18,7	22,2	13,7	18
19	–	6,9	7,8	11,8	7,0	19
≥20	–	8,2	16,8	21,1	11,9	≥20
teadmata	1,1	0,5	0,8	1,5	1,0	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>
keskmine	15,3	16,6	17,4	18,1	16,9	<i>mean</i>
mediaan	15	16	17	18	16	<i>median</i>

* Vastajad, kellel on seksuaalvahekorra kogemus (k20). *Respondents who have had sexual intercourse (q20).*

16. Partneri vanus esimese seksuaalvahekorra ajal, % (k21)*

*Partner's age at first sexual intercourse, % (q21)**

Vanus (aastates)	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Age (in years)
	Age group (in years)					
	16–17 (n=369)	18–24 (n=583)	25–34 (n=477)	35–44 (n=456)	(n=1885)	
<15	4,1	2,1	1,3	0,7	1,9	<15
15	7,9	4,5	2,5	1,5	3,9	15
16	16,3	9,8	6,5	3,3	8,7	16
17	23,0	18,4	12,6	9,2	15,6	17
18	17,1	15,3	11,3	12,3	13,9	18
19	10,6	11,0	8,8	7,9	9,6	19
≥20	17,1	34,1	48,4	53,7	39,2	≥20
teadmata	4,1	5,0	8,6	11,4	7,3	unknown
kokku	100	100	100	100	100	total
keskmine	17,8	19,3	20,9	21,3	19,9	mean
mediaan	17	18	20	20	19	median

* Vastajad, kellel on seksuaalvahekorra kogemus (k20). Respondents who have had sexual intercourse (q20).

17. Suhte iseloom esimese seksuaalvahekorra partneriga, % (k22)*

*Characteristics of the relationship with the first sexual intercourse partner, % (q22)**

Suhte iseloom	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Characteristic of the relationship
	Age group (in years)					
	16–17 (n=369)	18–24 (n=583)	25–34 (n=477)	35–44 (n=456)	(n=1885)	
esmakordne kohtumine	2,6	4,0	9,0	9,3	5,6	met first time
tuttavad, kuid ei olnud suhtes	12,3	20,5	27,5	27,1	20,7	previously acquainted, but not dating
eelnevalt suhtes	35,5	54,7	60,8	62,3	51,6	in relationship
teadmata	49,6	20,8	2,7	1,3	22,1	unknown
kokku	100	100	100	100	100	total

* Vastajad, kellel on seksuaalvahekorra kogemus (k20). Respondents who have had sexual intercourse (q20).

18. Seksuaalpartnerite arv elu jooksul, % (k25)* **
Lifetime number of sexual partners, % (q25) ***

Seksuaalpartnerite arv	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	<i>Number of sexual partners</i>
	16–17 (n=369)	18–24 (n=583)	25–34 (n=477)	35–44 (n=456)		
1	46,9	31,2	15,5	12,3	25,7	1
2–3	32,5	29,3	19,5	20,0	25,2	2–3
4–10	18,4	32,9	47,2	51,3	38,1	4–10
≥11	1,1	5,5	15,9	11,4	8,7	≥11
teadmata**	1,1	1,0	1,9	5,0	2,2	unknown
kokku	100	100	100	100	100	total
keskmine	2,5	4,0	7,0	6,7	5,1	mean
mediaan	2	3	5	5	3	median

* Vastajad, kellel on seksuaalvahekorra kogemus (k20). *Respondents who have had sexual intercourse (q20).*

** Seksuaalpartnerite arv 100 või rohkem loetud teadmata vastuste hulka (n=3). *Number of sexual partners of 100 or more is considered as missing (n=3).*

19. Seksuaalpartnerite arv viimase 12 kuu jooksul, % (k26)*
*Number of sexual partners during the last 12 months, % (q26)**

Seksuaalpartnerite arv	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	<i>Number of sexual partners</i>
	16–17 (n=369)	18–24 (n=583)	25–34 (n=477)	35–44 (n=456)		
0	6,8	3,8	3,1	7,9	5,2	0
1	65,0	71,0	83,0	77,9	74,6	1
2	16,5	12,5	8,6	7,7	11,1	2
≥3	11,1	12,2	4,8	4,2	8,2	≥3
teadmata	0,5	0,5	0,4	2,4	1,0	unknown
kokku	100	100	100	100	100	total
keskmine	1,4	1,5	1,2	1,1	1,3	mean
mediaan	1	1	1	1	1	median

* Vastajad, kellel on seksuaalvahekorra kogemus (k20). *Respondents who have had sexual intercourse (q20).*

20. Seksuaalvahekorra sagedus viimase 12 kuu jooksul, % (k28)*

*Frequency of sexual intercourse during the last 12 months, % (q28)**

Sagedus	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Frequency
	Age group (in years)					
	16–17 (n=369)	18–24 (n=583)	25–34 (n=477)	35–44 (n=456)		
ei ole olnud viimase aasta jooksul	7,3	4,0	4,2	9,0	5,7	<i>I have not had sexual intercourse during the last year</i>
alla korra kuus	17,6	13,2	10,3	8,1	12,1	<i>less than once a month</i>
kord kuus	7,1	7,0	4,6	7,7	6,6	<i>once a month</i>
2-3 korda kuus	21,7	16,1	21,4	21,4	19,8	<i>2-3 times a month</i>
kord nädalas	12,7	13,7	21,0	21,3	17,2	<i>once a week</i>
2-3 korda nädalas	22,5	32,6	30,2	23,3	27,8	<i>2-3 times a week</i>
4-6 korda nädalas	7,9	7,7	7,1	4,8	6,9	<i>4-6 times a week</i>
iga päev	1,9	3,3	0,4	1,1	1,8	<i>every day</i>
teadmata	1,4	2,4	0,8	3,3	2,2	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kellel on seksuaalvahekorra kogemus (k20). Respondents who have had sexual intercourse (q20).

21. Paralleelsed seksuaalsuhted praeguse kooselu jooksul, % (k31)*

*Parallel sexual relationships during current cohabitation, % (q31)**

Paralleelsed seksuaalsuhted	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Parallel sexual relationships
	Age group (in years)					
	16–17 (n=137)	18–24 (n=322)	25–34 (n=384)	35–44 (n=346)		
ei ole olnud	91,2	92,2	90,1	84,1	89,1	<i>none</i>
jah, juhuslikud	4,4	5,0	4,7	7,5	5,6	<i>yes, occasional</i>
jah, püsivad	2,9	1,6	3,7	6,4	3,8	<i>yes, steady</i>
jah, nii juhuslikud kui püsivad	0,7	0,9	1,6	1,5	1,3	<i>yes, both occasional and steady</i>
teadmata	0,7	0,3	–	0,6	0,3	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kes on abielus või vabas kooselus (k2) ning kellel on olnud seksuaalvahekord viimase 12 kuu jooksul (k28). Respondents who are married or cohabiting (q2) and have had a sexual intercourse during the last 12 months (q28).

22. Vastajate osakaal, kes nõustusid järgmiste väidetega seksuaalsuhte kohta, % (k33–k36)*' **

Proportion of respondents who agreed with the following statements, % (q33–q36)' ***

Väide	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Statement
	Age group (in years)					
	16–17 (n=137)	18–24 (n=322)	25–34 (n=384)	35–44 (n=346)		
mõlemad partneriga oleme seksuaalvahekorraast samavõrra huvitatud	83,9	78,9	68,2	62,1	71,2	<i>my partner and I share the same level of interest in having sex</i>
meile mõlemale meeldivad seksuaalelus sarnased asjad/tegevused	71,5	75,8	78,1	71,1	74,7	<i>partner and I share the same sexual likes and dislikes (things/activities/situations)</i>
partneril on viimase aasta jooksul olnud seksuaalelus raskusi	8,0	9,6	9,1	12,1	10,0	<i>my partner has experienced sexual difficulties in the last year</i>
tunnen emotsionaalselt lähedust partneriga seksuaalvahekorras	83,9	84,2	82,6	74,9	80,9	<i>I feel emotionally close to my partner when we have sex</i>

* Vastajad, kes on abielus või vabas kooselus (k2) ning kellel on olnud seksuaalvahekord viimase 12 kuu jooksul (k28). *Respondents who are married or cohabiting (q2) and have had a sexual intercourse during the last 12 months (q28).*

** Vastajate %, kes olid esitanud väitega täiesti nõus või pigem nõus. *Percent of respondents who agreed strongly or agreed with the statement.*

23. Seksuaalvahekorra vältimine enda või partneri seksuaalsete raskuste tõttu viimase 12 kuu jooksul, % (k39)
Avoidance of sexual intercourse because of sexual difficulties, either my own or those of my partner, during the last 12 months % (q39)

Seksuaalvahekorra vältimine raskuste tõttu	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Avoidance of sexual intercourse because of difficulties
	Age group (in years)					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
täiesti nõus	3,3	4,2	5,8	7,2	4,8	<i>completely agree</i>
pigem nõus	8,5	12,5	10,7	14,3	11,3	<i>rather agree</i>
ei ole nõus ega vastu	12,9	10,6	12,3	12,8	12,1	<i>neither agree nor disagree</i>
pigem ei ole nõus	16,9	21,0	22,2	20,6	19,9	<i>rather disagree</i>
ei ole üldse nõus	52,5	50,5	47,8	42,5	49,0	<i>completely disagree</i>
teadmata	6,0	1,2	1,2	2,6	2,9	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

24. Vajadus saada nõu ja abi seksuaaleluga seotud küsimustes, % (k40)

Need to seek help or advice regarding your sex life, % (q40)

Vajadus nõu saada	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total (n=2413)	<i>Need for advice</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
jah	44,8	48,8	38,8	34,7	42,9	<i>yes</i>
ei	52,7	50,8	60,4	64,6	56,0	<i>no</i>
teadmata	2,5	0,4	0,8	0,7	1,2	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

25. Kelle poole pöörduiti seksuaaleluga seotud küsimustes abi või nõu saamiseks viimase 12 kuu jooksul, % (k41)*

*Sources of help or advice seeking regarding sex life during the last 12 months, % (q41)**

Spetsialist	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total (n=2413)	<i>Specialist</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
perearst	1,4	1,2	1,0	0,7	1,1	<i>GP/ family doctor</i>
naistearst	13,7	27,5	25,5	12,4	20,0	<i>gynaecologist</i>
ämmaemand/õde	1,5	2,6	2,7	0,7	1,9	<i>midwife/nurse</i>
naha- ja suguhaiguste arst	–	0,8	0,2	0,2	0,3	<i>dermatovenerologist</i>
psühhiaater ja/või psühholoog	1,2	1,2	1,6	1,7	1,4	<i>psychiatrist or psychologist</i>
paariterapeut/suhetenõustaja	–	0,1	0,6	0,4	0,3	<i>relationship counsellor</i>
seksuoloog	–	0,1	–	0,4	0,1	<i>sexologist</i>
noortenõustaja	4,9	5,7	–	–	3,2	<i>youth counsellor</i>
alternatiivravi	–	0,1	0,2	0,9	0,3	<i>alternative medicine practitioner</i>
muu	20,8	18,2	8,4	5,6	14,6	<i>other</i>
ei ole abi saamiseks pöördunud	62,9	54,2	65,3	80,0	64,0	<i>have not sought any help</i>

* Vastaja võis valida mitu vastust. *Respondent could choose several answers.*

26. Seksuaalne sättumus, % (k42)

Sexual orientation, % (q42)

Seksuaalne sättumus	Vanuserühm (aastates)				Kokku <i>Total</i>	<i>Sexual orientation</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)	(n=2413)	
ainult meessugupoole vastu	76,9	85,4	89,1	94,6	85,3	<i>only towards men</i>
peamiselt meessugupoole vastu	13,6	10,9	8,2	4,1	9,9	<i>mostly towards men</i>
võrdset mõlema sugupoole vastu	4,9	1,6	0,8	0,7	2,3	<i>equally towards men and women</i>
peamiselt naissugupoole vastu	0,4	1,0	0,2	–	0,5	<i>mostly towards women</i>
ainult naissugupoole vastu	0,4	0,4	0,6	–	0,4	<i>only towards women</i>
teadmata	3,8	0,7	1,0	0,7	1,7	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

27. Homoseksuaalsed kogemused (seksuaalvahekord, petting), % (k43)

Homosexual experience (sexual intercourse, petting), % (q43)

Homoseksuaalsed kogemused	Vanuserühm (aastates)				Kokku <i>Total</i>	<i>Homosexual experience</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)	(n=2413)	
ei	86,6	88,3	84,6	88,5	87,1	<i>no</i>
jah, ühel korral	7,1	6,7	9,7	7,4	7,5	<i>yes, once</i>
jah, mitmel korral	3,7	4,6	5,1	3,7	4,3	<i>yes, several times</i>
teadmata	2,6	0,4	0,6	0,4	1,1	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

28. Ettepaneku tegemine seksuaalvahekorraks raha/muude majanduslike hüvede eest, % (k44)

Proposition to have sexual intercourse for money/other economic gain, % (q44)

Ettepaneku tegemine seksuaalvahekorraks	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)				Kokku Total (n=2413)	Proposition to have sexual intercourse
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
	ei	84,1	80,1	74,1		
jah, kuid olen keeldunud	13,2	19,1	23,0	21,7	18,6	<i>yes, but I refused</i>
jah, olen nõustunud ühel korral	0,1	0,3	1,9	2,4	1,0	<i>yes, I agreed once</i>
jah, olen nõustunud mitmel korral	0,1	–	0,6	1,5	0,5	<i>yes, I agreed several times</i>
teadmata	2,5	0,5	0,4	0,2	1,0	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

29. Seksuaalsuhet ja seksuaalõigusi puudutavate väidetega nõustujate osakaal, % (k45)*

*Proportion of respondents who agree with the statements concerning sexual relationship and sexual rights, % (q45)**

Väide	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)				Kokku Total (n=2413)	Statement
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
	püsisuhtes oleva mehe truuusetusse peab suhtuma sallivalt	12,6	5,0	4,7		
suhte alguses peab naine ootama, kuni mees algatab seksuaalvahekorra	15,9	16,3	18,9	21,5	17,7	<i>at the beginning of a relationship the woman must wait until the man initiates sexual intercourse</i>
naisel on samaväärne vabadus teha abieluettepanekut kui mehel	52,5	48,2	50,9	60,7	52,4	<i>women are equally free to propose marriage as men are</i>
palju seksuaalpartnereid halvendab naiste mainet	60,6	60,4	54,4	58,1	58,8	<i>having many sexual partners gives a woman a bad reputation</i>
raseduse katkestamine naise soovil peab olema seadusega lubatud	62,1	72,2	74,3	77,2	70,5	<i>voluntary termination of pregnancy should be legal</i>

vägivaldne seksuaalvahekord abielus või vabas kooselus peab olema seadusega karistatav	85,2	90,8	94,3	90,7	89,8	<i>violent intercourse in marriage or cohabitation must be punishable by law</i>
homoseksuaalsetel naistel ja meestel peab olema vabadus elada oma elu nii, nagu nad soovivad	77,1	76,2	66,5	61,4	71,7	<i>homosexual men and women must be free to live their lives as they wish</i>
rahuldustpakkuva seksuaalelu olemasolu on õnnelikuks paarisuhteks väga tähtis	84,1	93,3	96,5	94,8	91,5	<i>satisfying sexual relationship is very important for a happy intimate relationship</i>

* Väitega täiesti nõus või pigem nõus olevate vastajate osakaal. *Proportion of respondents who strongly agreed or agreed with the statement.*

30. Nõustumine naise seksuaalvahekorra keeldumise põhjustega, % (k46)*

*Proportion of respondents who agree with the following reasons for a woman for refusing to have sexual intercourse, % (q46)**

Seksuaalvahekorra keeldumise põhjus	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)				Kokku Total (n=2413)	Reasos to refuse sexual intercourse
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
naine on hiljuti sünnitanud	95,3	98,8	99,4	98,9	97,9	<i>recent delivery</i>
partner põeb/võib põdeda HIVi/suguhaigusi	96,4	98,6	99,4	99,4	98,3	<i>partner has HIV or STD</i>
partner on füüsiliselt vägivaldne	95,2	97,7	98,2	99,1	97,3	<i>partner is physically violent</i>
partner on joobes	93,7	95,0	97,1	96,3	95,3	<i>partner is drunk</i>
partneril on paralleelne seksuaalsuhe	94,8	97,4	98,6	96,5	96,7	<i>partner has a parallel relationship</i>
naine on väsinud	88,9	93,6	93,2	92,4	91,9	<i>woman is tired</i>
naine ei soovi seksuaalvahekorras olla	95,5	98,0	98,6	96,1	97,0	<i>woman doesn't want to</i>

* Vastaja võis valida mitu vastust. *Respondent could choose several answers.*

BASEDUSED JA LAPSED
Pregnancies and children

31. Sünnituste arv elu jooksul, % (k49)
Number of deliveries during lifetime, % (q49)

Sünnituste arv	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)				Kokku Total (n=2413)	<i>Number of deliveries</i>
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
0/teadmata*	99,3	92,4	38,0	10,6	67,9	<i>0/unknown*</i>
1	0,7	6,0	31,0	23,6	12,8	1
2	–	1,6	25,5	42,5	13,8	2
3	–	–	4,9	18,2	4,5	3
≥4	–	–	0,6	5,0	1,1	≥4
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* 0 ja teadmata pole võimalik eristada. *0 and unknown answers cannot be distinguished.*

32. Laste arv, % (k50)*
*Number of children, % (q50)**

Laste arv	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)				Kokku Total (n=775)	<i>Number of children</i>
	16–17 (n=5)	18–24 (n=56)	25–34 (n=302)	35–44 (n=412)		
1	100,0	76,8	47,0	25,7	38,2	1
2	–	23,2	41,4	46,4	42,5	2
3	–	–	10,6	22,1	15,9	3
≥4	–	–	1,0	5,8	3,5	≥4
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>
keskmine	1,0	1,2	1,7	2,1	1,9	<i>mean</i>
mediaan	1	1	2	2	2	<i>median</i>

* Vastajad, kellel on olnud sünnitusi (k49). *Respondents who have had deliveries (q49).*

33. Viimase lapse imetamine, % (k51)*

*Breastfeeding last child, % (q51)**

Imetamine	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	<i>Breastfeeding</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=5)	18–24 (n=56)	25–34 (n=302)	35–44 (n=412)	(n=775)	
ei imetanud	–	3,6	2,3	2,9	2,7	<i>did not breastfeed</i>
alla 1 kuu	–	14,3	5,6	8,7	7,9	<i>less than 1 month</i>
1–6 kuud	–	25,0	29,5	32,3	30,5	<i>1–6 months</i>
enam kui 6 kuud	20,0	33,9	55,6	53,2	52,5	<i>more than 1 month</i>
imetan praegu**	80,0	23,2	7,0	1,9	5,9	<i>I am breastfeeding at the moment**</i>
teadmata	–	–	–	1,0	0,5	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kellel on olnud sünnitusi (k49). *Respondents who have had deliveries (q49).*** Vastajad, kes imetavad praegu ja on teinud seda alla 6 kuu. *Respondents who are breastfeeding at the moment and have done it less than 6 months.*

34. Viimase eelkooliealise lapse hoidja ema tööloleku ajal, % (k52)***

*The last pre-school aged child's day-care when the mother was working, % (q52)****

Viimase eelkooliealise lapse hoidja	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	<i>The last child's day-care</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=5)	18–24 (n=56)	25–34 (n=302)	35–44 (n=412)	(n=775)	
ema	100,0	66,1	39,4	27,4	35,4	<i>mother</i>
isa	–	17,9	15,6	10,7	13,0	<i>father</i>
vanavanemad	20,0	23,2	34,4	35,9	34,3	<i>grandparents</i>
teised sugulased	–	5,4	7,0	6,8	6,7	<i>other relatives</i>
riigilasteaed	–	25,0	51,0	62,9	55,1	<i>state kindergarten</i>
eralasteaed	–	–	8,0	5,6	6,1	<i>private kindergarten</i>
tasuline lapsehoidja	–	3,6	7,0	9,7	8,1	<i>paid nanny</i>
muu	–	10,7	4,6	5,6	5,6	<i>other</i>

* Vastajad, kellel on olnud sünnitusi (k49). *Respondents who have had deliveries (q49).*** Vastaja võis valida mitu vastust. *Respondent could choose several answers.*

TERVISHOIUTEENUSTE KASUTAMINE

Use of health care services

35. Naistearsti külastuse kogemus, % (k53)

Experience of a gynaecological visit, % (q53)

Naistearsti külastuse kogemus	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)				Kokku Total	Experience of a gynaecological visit
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
jah	36,3	70,2	97,7	99,1	71,0	yes
ei	62,7	29,1	1,6	0,2	28,2	no
teadmata	1,0	0,7	0,6	0,7	0,8	unknown
kokku	100	100	100	100	100	total

36. Vanus esimesel külastusel naistearsti juurde, % (k53)*

Age at first visit to gynaecologist, % (q53)*

Vanus (aastates)	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)				Kokku Total	Age (in years)
	16–17 (n=265)	18–24 (n=516)	25–34 (n=476)	35–44 (n=457)		
<15	25,3	11,4	12,6	6,1	12,5	<15
15	21,1	8,5	11,8	9,0	11,5	15
16	36,6	21,1	14,5	13,6	19,7	16
17	11,7	18,4	12,4	12,5	14,1	17
18	–	14,9	13,7	20,4	13,7	18
19	–	8,7	8,4	9,4	7,5	19
≥20	–	11,8	16,0	17,5	12,7	≥20
teadmata	5,3	5,0	10,7	11,6	8,4	unknown
kokku	100	100	100	100	100	total
keskmine	15,1	17,0	17,3	17,7	17,0	mean
mediaan	16	17	17	18	17	median

* Vastajad, kes on külastanud naistearsti (k53). Respondents who have visited a gynaecologist (q53).

37. Rahulolu esimese naistearsti külastusega, % (k54)*
*Satisfaction with the first visit to gynaecologist, % (q54)**

Hinnang	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)				Kokku Total	Assessment
	16–17 (n=265)	18–24 (n=516)	25–34 (n=476)	35–44 (n=457)		
väga positiivne kogemus	34,7	28,7	21,4	10,9	22,9	<i>very positive experience</i>
pigem positiivne kogemus	29,1	40,3	35,5	29,3	34,3	<i>rather positive experience</i>
ei positiivne ega negatiivne kogemus	21,9	21,9	26,3	37,2	27,2	<i>neither positive or negative experience</i>
pigem negatiivne kogemus	12,1	5,8	13,9	14,9	11,4	<i>rather negative experience</i>
väga negatiivne kogemus	2,3	2,9	2,7	7,0	3,9	<i>very negative experience</i>
teadmata	–	0,4	0,2	0,7	0,4	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kes on külastanud naistearsti (k53). *Respondents who have visited a gynaecologist (q53).*

38. Naistearsti külastuse sagedus viimase 5 aasta jooksul, % (k55)*
*Frequency of gynaecological visit during the last 5 years, % (q55)**

Külastuse sagedus	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)				Kokku Total	Frequency of visits
	16–17 (n=265)	18–24 (n=516)	25–34 (n=476)	35–44 (n=457)		
ei ole külastanud	3,4	3,5	3,2	6,1	4,1	<i>no visits</i>
ühel korral	50,2	24,8	8,2	13,1	21,0	<i>once</i>
rohkem kui ühel korral	46,0	71,3	88,7	80,5	74,7	<i>more than once</i>
teadmata	0,4	0,4	–	0,2	0,2	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kes on külastanud naistearsti (k53). *Respondents who have visited a gynaecologist (q53).*

39. Rahulolu viimase naistearsti külastuse erinevate külgedega, % (k56)* **

Satisfaction with the different aspects of the last gynaecological visit, % (q56) ***

Rahulolu	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Satisfaction
	Age group (in years)					
	16–17 (n=255)	18–24 (n=496)	25–34 (n=461)	35–44 (n=428)		
sõbralikkus	85,1	85,7	87,9	91,0	87,6	<i>friendliness</i>
asjatundlikkus	86,7	89,3	91,3	90,2	89,7	<i>competence</i>
usaldusväärsus	83,9	83,5	88,1	87,9	86,0	<i>reliability</i>
visiidi kestus	87,5	85,5	87,0	87,6	86,8	<i>duration of the visit</i>

* Vastajad, kes on külastanud naistearsti viimase 5 aasta jooksul (k55). Respondents who have visited a gynaecologist during the last 5 years (q55).

** Vastajate osakaal, kes olid väga rahul või pigem rahul. Percent of respondents who were very satisfied or fairly satisfied.

40. Takistused naistearsti vastuvõtule pöördumisel viimase 5 aasta jooksul, % (k57)*

*Obstacles when making a gynaecologist appointment during the past five years, % (q57)**

Takistus	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Obstacle
	Age group (in years)					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
ei ole olnud takistusi	38,8	49,8	44,6	40,8	43,7	<i>I have not had any problems</i>
pikk ootejärjekord	10,1	26,4	51,5	53,2	31,7	<i>the waiting list was long</i>
registreerimine keeruline	1,8	3,0	4,1	8,9	4,0	<i>the procedure for making an appointment was complicated</i>
naistearst asub kaugel, transpordi probleem	5,2	6,1	6,4	6,7	6,0	<i>the gynaecologist is located a long way away, transport problems</i>
majanduslikud takistused	2,7	4,5	5,1	4,6	4,1	<i>economic barriers</i>
mul ei ole ravikindlustust	0,3	2,6	1,2	2,6	1,6	<i>I do not have national health insurance</i>
muu takistus	5,2	4,2	4,3	2,8	4,3	<i>other problems</i>

* Vastaja võis valida mitu vastust. Respondent could choose several answers.

41. Diagnostilised uuringud viimase 5 aasta jooksul, % (k58)*

*Diagnostic examinations during the last 5 years, % (q58)**

Uuring	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	<i>Diagnostic examination</i>
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
günekoloogiline läbivaatus	25,3	60,7	93,6	91,8	62,6	<i>gynaecological examination</i>
emakakaela PAP-analüüs	6,2	32,0	78,2	79,6	42,6	<i>PAP smear</i>
rindade kontroll arsti poolt	4,1	8,7	20,3	29,3	13,6	<i>manual breast examination</i>
rindade röntgen- (mammograafia) või ultraheliuuring	5,9	8,6	12,1	22,6	11,2	<i>mammography or ultrasound examination</i>

42. Viimase raseduse katkestamise aeg, % (k59)*

*Time of the most recent abortion, % (q59)**

Aeg	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	<i>Time</i>
	16–17 (n=14)	18–24 (n=56)	25–34 (n=123)	35–44 (n=230)		
vähem kui aasta tagasi	57,1	25,0	11,4	2,2	9,7	<i>less than a year ago</i>
1–5 aastat tagasi	42,9	60,7	37,4	14,4	28,1	<i>1–5 years ago</i>
6–10 aastat tagasi	–	12,5	29,3	17,0	19,4	<i>6–10 years ago</i>
11–20 aastat tagasi	–	–	20,3	48,3	32,2	<i>11–20 years ago</i>
üle 20 aasta tagasi	–	–	–	15,2	8,3	<i>more than 20 years ago</i>
teadmata	–	1,8	1,6	3,0	2,4	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kellel on olnud raseduse katkestamisi (k59). *Respondents who have had abortions (q59).*

43. Rahulolu arstilt/õelt saadud informatsiooniga enne viimast raseduse katkestamist järgmiste teemade kohta, % (k61)^{***}

Satisfaction with the information about the following topics you received from the doctor/nurse before your most recent abortion, % (q61)^{***}

Teema	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Topic
	Age group (in years)					
	16–17 (n=14)	18–24 (n=56)	25–34 (n=123)	35–44 (n=230)	(n=423)	
abordi teostamine	78,6	73,2	63,4	53,9	60,0	<i>abortion procedure</i>
võimalikud psühholoogilised mõjud	57,1	50,0	39,0	36,1	39,5	<i>possible psychological influences</i>
võimalikud riskid/tüsistused	78,6	51,8	48,8	44,4	47,8	<i>possible medical risks and complications</i>

* Vastajad, kellel on olnud raseduse katkestamisi (k59). *Respondents who have had abortions (q59).*

** Käsitletud teemaga väga rahul või pigem rahul olevate vastajate osakaal. *Percent of respondents who were very satisfied or fairly satisfied with the topic.*

44. Nõustamine enne või pärast viimast raseduse katkestamist rasestumisvastaste meetodite kohta, % (k62)*

*Contraception counselling before or after last abortion, % (q62)**

Nõustamine	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Counselling
	Age group (in years)					
	16–17 (n=14)	18–24 (n=56)	25–34 (n=123)	35–44 (n=230)	(n=423)	
jah, enne	21,4	17,9	13,0	11,7	13,2	<i>yes, before</i>
jah, pärast	21,4	26,8	13,0	17,0	17,3	<i>yes, after</i>
jah, nii enne kui pärast	42,9	32,1	47,2	27,4	34,3	<i>yes, both before and after</i>
ei	–	12,5	14,6	25,7	19,9	<i>no</i>
ei mäleta	14,3	10,7	8,9	17,4	14,0	<i>I don't remember</i>
teadmata	–	–	3,3	0,9	1,4	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kellel on olnud raseduse katkestamisi (k59). *Respondents who have had abortions (q59).*

45. Rahulolu kohtlemisega tervishoiuasutuses viimase raseduse katkestamise käigus, % (k63)*

*Satisfaction with treatment during last abortion, % (q63)**

Rahulolu	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	<i>Satisfaction</i>
	16–17 (n=14)	18–24 (n=56)	25–34 (n=123)	35–44 (n=230)		
väga rahul	28,6	17,9	35,0	20,4	24,6	<i>very satisfied</i>
pigem rahul	42,9	30,4	34,2	40,4	37,4	<i>fairly satisfied</i>
ei rahul ega rahulolematu	14,3	28,6	9,8	22,6	19,4	<i>neither satisfied or dissatisfied</i>
pigem rahulolematu	–	12,5	12,2	10,4	10,9	<i>fairly dissatisfied</i>
väga rahulolematu	7,1	10,7	7,3	3,9	5,9	<i>very dissatisfied</i>
teadmata	7,1	–	1,6	2,2	1,9	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kellel on olnud raseduse katkestamisi (k59). *Respondents who have had abortions (q59).*

46. Viimase raseduse katkestamise põhjus, % (k64)**

*Reason for the last last abortion, % (q64)***

Põhjus	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	<i>Reason</i>
	16–17 (n=14)	18–24 (n=56)	25–34 (n=123)	35–44 (n=230)		
polnud valmis vastutama lapse kasvatamise eest	28,6	55,4	27,6	16,1	25,1	<i>I was not ready to take the responsibility for raising the child</i>
ei soovinud üksi last kasvatada	7,1	17,9	13,0	10,4	12,1	<i>I didn't want to raise a child alone</i>
ei tahtnud ohustada paarisuhet/pere ühtsust	–	7,1	3,3	3,0	3,6	<i>I didn't want to jeopardise my relationship/family unity</i>
paarisuhe oli ebakindel/probleemne	21,4	25,0	26,0	26,5	26,0	<i>unstable/problematic partnership</i>
partner vägivaldne	7,1	3,6	3,3	4,8	4,3	<i>violent partner</i>
ei soovinud last selle partneriga	14,3	16,1	11,4	16,5	14,9	<i>I didn't want to have a child with this partner</i>
partneri surve	7,1	8,9	10,6	7,0	8,3	<i>pressure from partner</i>
vanemate surve	7,1	14,3	4,9	4,8	6,2	<i>pressure from parents</i>
majanduslikud põhjused	14,3	46,4	29,3	29,6	31,2	<i>for economic reasons</i>

väike/sobimatu elamispind	14,3	23,2	12,2	11,7	13,5	<i>too small/unsuitable living space</i>
õpingud olid pooleli	57,1	64,3	26,8	10,4	23,9	<i>unfinished studies</i>
olukord tööl ei võimaldanud	–	8,9	4,1	3,9	4,5	<i>work didn't allow it</i>
ma ei olnud küps ema rolliks	35,7	44,6	21,1	10,9	19,2	<i>not ready for being a mother</i>
olin liiga noor	71,4	48,2	23,6	12,6	22,5	<i>I was too young</i>
polnud abi lapsehoidmisel	–	3,6	4,1	3,0	3,3	<i>no help available to look after the child</i>
polnud aega lapse jaoks	7,1	8,9	5,7	2,2	4,3	<i>I didn't have time for the child</i>
muu	28,6	23,2	26,8	26,5	26,2	<i>other reason</i>

* Vastajad, kellel on olnud raseduse katkestamisi (k59). *Respondents who have had abortions (q59).*

** Vastaja võis valida mitu vastust. *Respondent could choose several answers.*

47. Partneriga abordist rääkimine enne viimast raseduse katkestamist, % (k65)*

*Discussion with partner before the last abortion, % (q65)**

Rääkimine partneriga	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total (n=423)	<i>Discussing with partner</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=14)	18–24 (n=56)	25–34 (n=123)	35–44 (n=230)		
jah	64,3	85,7	89,4	81,7	83,9	<i>yes</i>
ei	28,6	14,3	9,8	15,7	14,2	<i>no</i>
teadmata	7,1	–	0,8	2,6	1,9	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kellel on olnud raseduse katkestamisi (k59). *Respondents who have had abortions (k59).*

48. Partneri nõusolek raseduse katkestamise otsusega, % (k66)*

*Partner's agreement with the decision to terminate the pregnancy, % (q66)**

Partneri nõusolek	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	<i>Partner's agreement</i>
	16–17 (n=14)	18–24 (n=56)	25–34 (n=123)	35–44 (n=230)		
täiesti nõus	50,0	48,2	52,0	43,0	46,6	<i>completely agreed</i>
pigem nõus	–	16,1	20,3	19,6	18,7	<i>agreed</i>
ei nõus ega vastu	–	5,4	8,1	7,4	7,1	<i>neither agreed nor disagreed</i>
pigem vastu	7,1	10,7	6,5	7,4	7,6	<i>disagreed</i>
täiesti vastu	–	1,8	0,8	1,3	1,2	<i>completely disagreed</i>
ei tea	7,1	1,8	1,6	2,6	2,4	<i>I don't know</i>
teadmata	35,7	16,1	10,6	18,7	16,6	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kellel on olnud raseduse katkestamisi (k59). *Respondents who have had abortions (k59).*

49. Viljatusperioodi(de) esinemine elu jooksul, % (k67)*

*Prevalence of period(s) of infertility during lifetime, % (q67)**

Viljatusperioodi(de) esinemine	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>			Kokku <i>Total</i>	<i>Prevalence of period(s) of infertility</i>
	18–24 (n=583)	25–34 (n=477)	35–44 (n=456)		
jah	5,2	17,8	27,0	15,7	<i>yes</i>
ei	93,1	79,5	69,5	81,7	<i>no</i>
teadmata	1,7	2,7	3,5	2,6	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kes on olnud seksuaalvahekorras (k20). *Respondents who have had sexual intercourse (q20).*

50. Lapse sünnitamine pärast viljatusperioodi, % (k68)*

*Childbirth after the period of infertility, % (q68)**

Lapse sünnitamine	Vanuserühm (aastates)			Kokku Total	<i>Childbirth</i>
	Age group (in years)				
	18–24 (n=31)	25–34 (n=85)	35–44 (n=123)	(n=239)	
jah	25,8	54,1	61,0	54,0	<i>yes</i>
ei	67,7	36,5	35,0	39,8	<i>no</i>
teadmata	6,5	9,4	4,1	6,3	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kellel on esinenud viljatusperioode (k67). *Respondents who have had periods of infertility (q67).*

51. Arsti vastuvõtule pöördumine viljatuse tõttu, % (k69)*

*Visiting a doctor concerning infertility, % (q69)**

Arsti vastuvõtule pöördumine	Vanuserühm (aastates)			Kokku Total	<i>Visiting a doctor</i>
	Age group (in years)				
	18–24 (n=31)	25–34 (n=85)	35–44 (n=123)	(n=239)	
jah	29,0	65,9	67,5	61,9	<i>yes</i>
ei	71,0	34,1	31,7	37,7	<i>no</i>
teadmata	–	–	0,8	0,4	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kellel on esinenud viljatusperioode (k67). *Respondents who have had periods of infertility (q67).*

52. Viljatusravi saamine, % (k71)*

*Infertility treatment, % (q71)**

Viljatusravi saamine	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>			Kokku <i>Total</i>	<i>Infertility treatment</i>
	18–24 (n=31)	25–34 (n=85)	35–44 (n=123)		
jah	3,2	35,3	35,8	31,4	<i>yes</i>
ei	90,3	61,2	61,8	65,3	<i>no</i>
teadmata	6,5	3,5	2,4	3,4	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kellel on esinenud viljatusperioode (k67). *Respondents who have had periods of infertility (q67).*

53. Põhjused, miks ei ole pöördunud viljatuse uuringuteks/raviks arsti poole, % (k70)*****

*Reasons for not seeking infertility investigation/treatment, % (q70)******

Põhjus	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>			Kokku <i>Total</i>	<i>Reason</i>
	18–24 (n=22)	25–34 (n=29)	35–44 (n=39)		
jäin rasedaks	31,8	51,7	41,0	42,2	<i>I conceived</i>
soovin oodata, et rasedus algaks iseeneslikult	59,1	69,0	56,4	61,1	<i>I wish to conceive naturally</i>
ei soovi meditsiinilist sekkumist	27,3	44,8	46,2	41,1	<i>I do not want medical intervention</i>
ma pole olnud teadlik viljatuse ravimeetoditest	45,5	27,6	12,8	25,6	<i>I have not been aware of the infertility treatment</i>
olen liiga vana viljatuse raviks	–	–	15,4	6,7	<i>I am too old for treatment</i>
uuritud liiga kallid	40,9	24,1	18,0	25,6	<i>investigations are too expensive</i>
vastav haigla/arsti vastuvõtt liiga kaugel	18,2	20,7	5,1	13,3	<i>hospital/infertility clinics too far away</i>
arsti vastuvõtule raske pääseda	18,2	20,7	2,6	12,2	<i>difficult to get an appointment to the specialist</i>
partner pole uuringutega nõus	4,6	6,9	7,7	6,7	<i>my partner does not want to come for the investigations</i>

lähisuhe katkes	27,3	6,9	18,0	16,7	<i>my relationship came to an end</i>
häbenesin arsti vastuvõtule pöörduda	13,6	10,3	7,7	10,0	<i>I was ashamed to approach a specialist</i>
ei ole Eesti haigekassa kindlustust	13,6	–	2,6	4,4	<i>I do not have Estonian national health insurance</i>

* Vastajad, kes ei ole viljatuse tõttu pöördunud arsti vastuvõtule (k69). *Respondents who have not gone to the doctor for infertility (k69).*

** Vastaja võis valida mitu vastust. *Respondent could choose several answers.*

*** Väitega täiesti nõus või pigem nõus olevate vastajate %. *Percent of respondents who completely agreed or agreed with the statement.*

54. Kasutatud viljatusravi meetodid, % (k72)*** *Infertility treatment methods used, % (q72)****

Viljatusravi meetod	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>			Kokku <i>Total</i>	<i>Infertility treatment method</i>
	18–24 (n=1)	25–34 (n=30)	35–44 (n=44)		
hormoonravi	–	66,7	65,9	65,3	<i>hormonal treatment</i>
inseminatsioon (IUI)	–	10,0	13,6	12,0	<i>insemination (IUI)</i>
kehaväline viljastamine (IVF/ICSI)	100,0	46,7	38,6	42,7	<i>in vitro fertilization (IVF/ICSI)</i>

* Vastajad, keda on ravitud viljatuse suhtes (k71). *Respondents who have been treated for infertility (k71).*

** Vastaja võis valida mitu vastust. *Respondent could choose several answers.*

55. Viljatusravi katkestamine, % (k73)* *Discontinuation of infertility treatment, % (q73)**

Viljatusravi katkestamine	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>			Kokku <i>Total</i>	<i>Discontinuation of infertility treatment</i>
	18–24 (n=1)	25–34 (n=30)	35–44 (n=44)		
jah	–	33,3	20,5	25,3	<i>yes</i>
ei	100,0	66,7	79,6	74,7	<i>no</i>
teadmata	6,5	3,5	2,4	3,3	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, keda on ravitud viljatuse suhtes (k71). *Respondents who have been treated for infertility (k71).*

56. Viljatusravi katkestamise põhjused, % (k74)*****

*Reasons for stopping infertility treatment, % (q74) * * * * **

Põhjus	Vanuserühm (aastates)			Kokku Total (n=19)	Reason
	Age group (in years)				
	18–24 (n=0)	25–34 (n=10)	35–44 (n=9)		
soovisin pidada vahet				36,8	<i>I wanted to take a break in the treatment</i>
minu abikaasa/partner ei soovinud jätkata ravi				10,5	<i>my spouse/partner did not want to continue the treatment</i>
tundsin, et ravi on kehaliselt liiga koormav				31,6	<i>I felt that the treatment was physically too stressful</i>
tundsin, et ravi on emotsionaalselt liiga koormav				31,6	<i>I felt that the treatment was emotionally too stressful</i>
olin juba proovinud kõiki neid ravivõimalusi, mida olin valmis kasutama				31,6	<i>I had already tried all those treatments that I was prepared to use</i>
tahtsin teha lapsesaamise asemel midagi muud				–	<i>I wanted to do something else instead of having a child</i>
otsustasin, et emaks saamine pole minu jaoks nii tähtis				–	<i>I decided that motherhood was not so important for me</i>
otsustasin selle asemel lapse adopteerida				10,5	<i>I decided to adopt a child instead</i>
muu (palun kirjutage)				36,8	<i>other</i>

* Vastajad, kes on katkestanud viljatuse ravi (k73). *Respondents who have broken infertility treatment (k73).*** Vastaja võis valida mitu vastust. *Respondent could choose several answers.**** Jäetud tahtlikult tühjaks vähese arvu vastajate tõttu. *Left blank intentionally because of small number of respondents.*

57. Rahulolu viljatuse uuringute või ravi ajal saadud teabe ja nõustamisega, % (k75)***

*Satisfaction with information and counselling received during infertility investigations and treatment, % (q75)***

Rahulolu teabe ja nõustamisega	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)			Kokku Total (n=75)	Satisfaction with information and counselling
	18–24 (n=1)	25–34 (n=30)	35–44 (n=44)		
uuringu- ja raviprotseduuride kohta	100,0	73,3	70,5	72,0	<i>about investigations and treatments</i>
viljatuse psühholoogilise külje kohta	–	40,0	47,7	44,0	<i>about the psychological effects of infertility</i>
võimalike uuringute, ravi tüsistuste/ kõrvaltoimete kohta	–	53,3	40,9	45,3	<i>about possible medical risks or side effects related to investigations and treatment</i>

* Vastajad, keda on ravitud viljatuse suhtes (k71). *Respondents who have been treated for infertility (k71).*

** Saadud teabe ja nõustamisega väga rahul või pigem rahul olevate vastajate osakaal. *Proportion of respondents who were completely satisfied or satisfied with the information and counselling received.*

58. Teadaolev viljatuse põhjus, % (k76)***

*A known cause of infertility, % (q76)****

Teadaolev põhjus	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)			Kokku Total (n=239)	A known cause
	18–24 (n=31)	25–34 (n=85)	35–44 (n=123)		
minu munajuhad on suletud	–	8,2	10,6	8,4	<i>my tubes are closed</i>
mul on ebaregulaarne ovulatsioon, ovulatsiooni puudumine	16,1	27,1	15,5	19,7	<i>I have irregular ovulation, no ovulation</i>
minu partneri seemnevedeliku (sperma) kvaliteet on langenud	3,2	14,1	16,3	13,8	<i>the quality of my partner's sperm has dropped</i>
ühtegi põhjust ei selgunud	25,8	30,6	35,0	32,2	<i>no cause was found</i>
muu põhjus	25,8	28,2	22,8	25,1	<i>other</i>

* Vastajad, kellel on esinenud viljatust (k67). *Respondents who have been infertile (q67).*

** Vastaja võis valida mitu vastust. *Respondent could choose several answers.*

RASESTUMISVASTASED MEETODID

Contraceptive methods

59. Rasestumisvastane meetod esimese seksuaalvahekorra ajal, % (k77)***

*Contraceptive method used during the first sexual intercourse, % (q77)***

Rasestumisvastane meetod	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	<i>Contraceptive method</i>
	16–17 (n=369)	18–24 (n=583)	25–34 (n=477)	35–44 (n=456)		
ei kasutanud rasestumisvastast meetodit	13,3	12,0	17,2	35,5	19,3	<i>I didn't use a contraceptive method</i>
hormonaalsed rasestumisvastased meetodid (pill, plaaster, tuperõngas)	4,1	6,7	11,5	5,0	7,0	<i>hormonal contraceptive method (pill, patch, vaginal ring)</i>
kondoom	75,3	74,8	60,4	30,0	60,4	<i>condom</i>
spermitsiidid	–	–	1,3	0,9	0,5	<i>spermicides</i>
kalendermeetod	3,3	1,9	2,5	11,2	4,6	<i>rhythm method</i>
katkestatud suguühe	13,0	10,3	12,1	20,0	13,6	<i>withdrawal</i>
tupeloputus	1,9	0,9	1,3	1,5	1,3	<i>vaginal douching</i>
SOS-pillid	5,7	5,3	5,5	2,2	4,7	<i>emergency contraception</i>
ei mäleta	–	0,5	3,1	2,4	1,5	<i>I don't remember</i>
muu meetod	0,3	–	0,4	–	0,2	<i>some other method</i>

* Vastajad, kes on olnud seksuaalvahekorras (k20). *Respondents who have had sexual intercourse (q20).*

** Vastaja võis valida mitu vastust. *Respondent could choose several answers.*

60. Rasestumisvastane meetod viimase seksuaalvahekorra ajal, % (k78)***

*Contraceptive method used during the last sexual intercourse, % (q78)***

Rasestumisvastane meetod	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	<i>Contraceptive method</i>
	16–17 (n=369)	18–24 (n=583)	25–34 (n=477)	35–44 (n=476)		
ei kasutanud rasestumisvastast meetodit	16,5	15,8	27,5	23,7	20,8	<i>I didn't use a contraceptive method</i>
hormonaalne rasestumisvastane meetod (pill, plaaster, tuperõngas)	20,9	34,1	25,0	12,5	24,0	<i>hormonal contraceptive method (pill, patch, vaginal ring)</i>
hormooni sisaldav depoonsüst	0,3	–	0,2	0,2	0,2	<i>progestogen – only injectable</i>
hormooni sisaldav emakasisene süsteem	0,3	0,7	5,9	11,6	4,6	<i>hormonal intrauterine system</i>
emakasisene vaske sisaldav vahend	–	0,9	5,5	10,5	4,2	<i>intrauterine device</i>
kondoom	49,6	39,1	26,6	22,8	34,0	<i>condom</i>
spermitsiidid	–	0,2	0,4	2,2	0,7	<i>spermicides</i>
steriliseerimine	–	–	0,2	2,6	0,7	<i>sterilisation</i>
kalendermeetod	2,7	2,7	2,5	5,9	3,5	<i>rhythm method</i>
katkestatud suguühe	15,5	14,4	12,2	15,4	14,3	<i>withdrawal</i>
tupeloputus	1,4	1,4	0,8	0,4	1,0	<i>vaginal douching</i>
SOS-pillid	3,0	2,4	0,4	0,2	1,5	<i>emergency contraceptive pills</i>
muu meetod	0,5	0,2	0,6	1,1	0,6	<i>some other method</i>
ei mäleta	0,8	0,5	–	–	0,3	<i>I don't remember</i>

* Vastajad, kes on olnud seksuaalvahekorras (k20). *Respondents who have had sexual intercourse (q20).*** Vastaja võis valida mitu vastust. *Respondent could choose several answers.*

61. Viimases seksuaalvahekorras rasestumisvastase meetodi mittekasutamise peamine põhjus, % (k79)***
*Main reason for not using contraception during the last sexual intercourse, % (q79)****

Põhjus	Vanuserühm (aastates)				Kokku <i>Total</i>	<i>Reason</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=61)	18–24 (n=92)	25–34 (n=131)	35–44 (n=108)	(n=392)	
soovisin rasestuda	9,8	20,7	39,7	42,6	31,4	<i>I wanted to get pregnant</i>
olen/olin rase	9,8	20,7	18,3	7,4	14,5	<i>I am/was pregnant</i>
imetasin alla 6-kuust last rinnaga	–	–	3,8	1,9	1,8	<i>I was breastfeeding a less than 6-month-old baby</i>
puudus teave rasestumisvastaste meetodite kohta	1,6	–	–	–	0,3	<i>I was not aware of available contraceptive methods</i>
kartsin rasestumisvastaste meetodite kõrvaltoimeid	6,6	7,6	3,1	6,5	5,6	<i>I was afraid of the side effects of contraceptive methods</i>
partner ei soovinud/lubanud kasutada	26,2	12,0	5,3	4,6	10,0	<i>my partner didn't want/didn't allow me to use contraception</i>
usulised põhjused	–	–	1,5	0,9	0,8	<i>for religious reasons</i>
mina/partner ei saa lapsi	1,6	1,1	11,5	12,0	7,7	<i>I am/my partner is infertile</i>
muu põhjus	44,3	38,0	16,8	24,1	28,1	<i>other reason</i>
teadmata	9,8	20,7	39,7	42,6	31,4	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kes ei kasutanud viimases seksuaalvahekorras rasestumisvastaseid meetodeid (k78). *Respondents who did not use contraceptive methods during the last sexual intercourse (q78).*

** Vastaja võis valida mitu vastust. *Respondent could choose several answers.*

62. Rahulolu praegu kasutatava rasestumisvastase meetodiga, % (k80)*

*Satisfaction with current contraceptive method, % (q80)**

Rahulolu	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	<i>Satisfaction</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=293)	18–24 (n=470)	25–34 (n=334)	35–44 (n=331)		
väga rahul	27,9	33,8	38,9	34,5	33,9	<i>very satisfied</i>
pigem rahul	51,7	46,2	40,9	42,6	45,2	<i>rather satisfied</i>
pigem rahulolematu	8,1	11,2	9,1	9,6	9,7	<i>rather dissatisfied</i>
väga rahulolematu	1,0	0,8	2,3	1,5	1,4	<i>very dissatisfied</i>
teadmata	11,1	8,1	8,5	10,7	9,4	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kes kasutasid viimases vahekorras rasestumisvastast meetodit (k78). *Respondents who used a contraceptive method in the last sexual intercourse (q78).*

63. Kondoomi kasutamise sagedus viimase 12 kuu jooksul, % (k81)*

*Frequency of using a condom during the last 12 months, % (q81)**

Kasutamise sagedus	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	<i>Frequency</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=369)	18–24 (n=583)	25–34 (n=477)	35–44 (n=456)		
alati	27,4	22,8	11,5	9,7	17,7	<i>always</i>
enamasti	27,6	24,4	17,2	12,3	20,3	<i>mostly</i>
harva	23,6	25,6	23,7	16,5	22,5	<i>rarely</i>
mitte kunagi	14,6	23,2	41,9	51,8	33,2	<i>never</i>
pole olnud vahekorras	4,3	3,4	3,8	7,9	4,8	<i>I haven't had sexual intercourse</i>
teadmata	2,4	0,7	1,9	2,0	1,6	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kes on olnud seksuaalvahekorras (k20). *Respondents who have had sexual intercourse (q20).*

64. Viimase külastuse aeg rasestumisvastase nõuande/vahendi saamiseks, % (k84)*

*Time of last visit for contraceptive counselling/prescription, % (q84)**

Aeg	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Time
	Age group (in years)					
	16–17 (n=369)	18–24 (n=583)	25–34 (n=477)	35–44 (n=456)	(n=1885)	
vähem kui 6 kuud tagasi	19,8	26,2	19,5	11,6	19,7	<i>less than 6 months ago</i>
6–11 kuud tagasi	6,2	11,0	8,8	6,8	8,5	<i>6–11 months ago</i>
1–2 aastat tagasi	6,8	10,5	16,4	14,5	12,2	<i>1–2 years ago</i>
3–5 aastat tagasi	1,1	5,2	14,5	12,1	8,4	<i>3–5 years ago</i>
üle 5 aasta tagasi	0,3	1,9	9,6	14,9	6,7	<i>more than 5 years ago</i>
ei ole selle eesmärgiga vastuvõtul käinud	57,2	42,0	27,3	33,6	39,2	<i>I haven't visited a health service provider for that purpose</i>
ei mäleta	5,7	2,1	2,3	5,7	3,7	<i>I don't remember</i>
teadmata	3,0	1,2	1,7	0,9	1,6	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kes on olnud seksuaalvahekorras (k20). *Respondents who have had sexual intercourse (q20).*

65. Viimati külastatud teenusepakkuja rasestumisvastase nõuande/vahendi saamiseks, % (k85)*

*Health care service provider last visited for contraceptive counselling/prescription, % (q85)**

Teenusepakkuja	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Health care service provider
	Age group (in years)					
	16–17 (n=126)	18–24 (n=319)	25–34 (n=328)	35–44 (n=274)	(n=1047)	
naistearst naistenõuandlas	32,5	43,6	54,9	65,3	51,5	<i>womens' out-patient clinic</i>
naistearst erakliinikus	13,5	11,9	14,6	20,8	15,3	<i>private gynaecology clinic</i>
ämmaemand	2,4	1,9	3,4	0,7	2,1	<i>midwife</i>
perearst	11,1	7,5	13,1	6,6	9,5	<i>family doctor</i>
noorte nõustamiskeskus	27,0	30,1	7,0	1,1	14,9	<i>youth-friendly clinic</i>
muu	4,8	1,9	2,7	1,8	2,5	<i>other</i>
teadmata	8,7	3,1	4,3	3,7	4,3	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kes on külastanud tervishoiuasutust rasestumisvastase nõuande/vahendi saamiseks (k84). *Respondents who have visited a health care service provider for contraceptive counselling (q84).*

66. Rahulolu personaliga viimasel pöördumisel rasestumisvastase nõuande saamiseks, % (k86)*
*Satisfaction with friendliness of medical staff during last visit for contraception counselling, % (q86)**

Rahulolu	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Satisfaction
	Age group (in years)					
	16–17 (n=126)	18–24 (n=319)	25–34 (n=328)	35–44 (n=274)	(n=1047)	
sõbralikkus	86,5	88,1	86,9	89,4	87,9	<i>friendliness</i>
asjatundlikkus	87,3	87,5	84,5	87,2	86,4	<i>competence</i>
usaldusväarsus	84,1	86,8	80,5	88,3	84,9	<i>reliability</i>
visiidi kestus	85,7	90,0	82,3	88,7	86,7	<i>duration of visit</i>

* Vastajad, kes on külastanud tervishoiuasutust rasestumisvastase nõuande/vahendi saamiseks (k84). Respondents who have visited a health care service provider for contraceptive counselling (q84).

67. SOS-pillide kasutamine elu jooksul, % (k87)*
*Use of postcoital contraception during lifetime, % (q87)**

SOS-pillide kasutamine	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Use of postcoital contraception
	Age group (in years)					
	16–17 (n=369)	18–24 (n=583)	25–34 (n=477)	35–44 (n=476)	(n=1885)	
jah	29,3	46,0	54,5	31,4	41,3	<i>yes</i>
ei	66,9	52,0	43,6	65,8	56,1	<i>no</i>
teadmata	3,8	2,1	1,9	2,9	2,6	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kes on olnud seksuaalvahekorras (k20). Respondents who have had sexual intercourse (q20).

68. Eelistus teenusepakkuja suhtes rasestumisvastase nõuande/vahendi saamiseks, % (k88)
Preferred health care service provider for contraception counselling/prescription, % (q88)

Teenusepakkuja	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Health care service provider
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
naistearst naistenõuandlas	40,1	49,9	68,2	70,5	54,6	womens' out-patient clinic
naistearst erakliinikus	16,9	16,7	15,0	17,8	16,6	private gynaecology clinic
ämmaemand	0,7	0,8	1,0	0,7	0,8	midwife
perearst	8,1	5,7	8,8	4,3	6,8	family doctor
noorte nõustamiskeskus	20,6	16,9	1,4	0,4	11,7	youth-friendly clinic
muu	9,3	5,3	1,2	1,3	4,9	other
teadmata	4,4	4,6	4,3	5,0	4,6	unknown
kokku	100	100	100	100	100	total

LASTESAAMISPLAANID

Reproductive plans

69. Ideaalne laste arv perekonnas, % (k90)

Ideal number of children in the family, % (q90)

Laste arv	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	<i>Number of children</i>
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
0	0,1	0,3	–	–	0,1	0
1 laps	2,3	2,5	0,6	0,7	1,7	1 child
2 last	43,2	44,8	41,7	40,1	42,8	2 children
3 last	44,7	43,5	50,1	48,2	46,1	3 children
≥4 last	8,5	7,2	6,0	9,5	7,8	≥4 children
teadmata	1,2	1,8	1,6	1,5	1,5	unknown
kokku	100	100	100	100	100	total
keskmine	2,6	2,6	2,6	2,7	2,6	mean
mediaan	3	3	3	3	3	median

70. Ideaalne naise vanus esimese lapse sünnil, % (k90)

A woman's ideal age for giving birth to her first child, % (q90)

Ideaalne vanus	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)				Kokku Total (n=2413)	Ideal age
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
<20	2,9	1,6	0,8	1,1	1,7	<20
20–21	13,2	8,4	11,5	14,5	11,7	20–21
22–23	22,5	21,5	14,2	15,8	19,2	22–23
24–25	38,4	42,3	44,4	44,9	42,0	24–25
≥26	21,9	23,5	26,5	20,6	23,1	≥26
teadmata	1,2	2,6	2,7	3,0	2,3	unknown
kokku	100	100	100	100	100	total
keskmine	24,2	24,4	24,7	24,4	24,4	mean
mediaan	25	25	25	25	25	median

71. Ideaalne mehe vanus esimese lapse sünnil, % (k90)

A man's ideal age for becoming a father, % (q90)

Ideaalne vanus	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)				Kokku Total (n=2413)	Ideal age
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
<20	0,6	0,1	–	–	0,2	<20
20–21	5,5	2,3	1,4	2,8	3,2	20–21
22–23	10,1	5,6	3,3	5,0	6,4	22–23
24–25	34,8	31,0	21,8	28,2	29,8	24–25
≥26	46,7	57,8	69,4	59,0	57,0	≥26
teadmata	2,3	3,1	4,1	5,0	3,4	unknown
kokku	100	100	100	100	100	total
keskmine	26,0	26,7	27,8	27,5	26,9	mean
mediaan	25	26	28	27,5	27	median

72. Soovitud laste arv enda perekonnas, % (k91)

Desired number of children in the family, % (q91)

Laste arv	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	<i>Number of children</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
0	3,4	3,1	1,6	0,4	2,4	0
1	5,3	5,7	5,1	6,9	5,7	1
2	48,9	50,8	45,2	44,7	47,9	2
3	32,7	30,6	37,8	35,6	33,7	3
≥4	7,8	7,2	8,0	10,4	8,2	≥4
teadmata	1,8	2,6	2,3	2,0	2,2	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>
keskmine	2,4	2,4	2,5	2,5	2,4	<i>mean</i>
mediaan	2	2	2	2	2	<i>median</i>

73. Olulised põhjused, miks ei ole oma last, % (k93)******

*Important reasons for childlessness, % (q93)*******

Põhjus	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	<i>Reason</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=706)	18–24 (n=678)	25–34 (n=182)	35–44 (n=48)		
ma ei ole kohanud sellist partnerit, kellega oleksin soovinud/võinud saada last	69,3	68,7	68,7	66,7	68,9	<i>I haven't met such partner with whom I would like/have liked to have a child</i>
meil ei ole õnnestunud saada oma last	29,9	27,0	35,7	47,9	29,9	<i>we haven't succeeded to have a child</i>
lapse saamist/kasvatamist takistavad minu terviseprobleemid	40,1	36,4	33,0	41,7	37,8	<i>my health problems impede us having a child</i>
lapse saamist/kasvatamist takistavad minu partneri terviseprobleemid	37,1	33,3	28,6	31,3	34,4	<i>my partner's health problems impede us having a child</i>
soovin esmalt lõpetada õpingud	90,5	82,2	42,9	16,7	79,4	<i>I wish to finish my studies</i>
partner soovib esmalt lõpetada õpingud	68,0	60,2	36,8	12,5	59,5	<i>my partner wishes to finish his studies</i>
soovin saada esmalt	81,9	81,1	52,8	41,7	77,1	<i>at first I wish to get</i>

kindla töökoha						<i>permanent work</i>
partner soovib esmalt saada kindla töökoha	75,4	73,8	57,7	37,5	71,6	<i>at first my partner wishes to get permanent work</i>
soovin edendada oma karjääri	61,8	60,9	45,6	18,8	58,3	<i>I want to develop my career</i>
tunnen, et ma ei ole veel küps vastutama lapse eest	82,6	76,1	46,7	29,2	74,2	<i>I feel that I am not mature enough to take responsibility for a child</i>
tunnen, et mu partner ei ole veel küps vastutama lapse eest	66,2	64,6	47,8	27,1	62,3	<i>I feel that my partner is not mature enough to take responsibility for a child</i>
majanduslik toimetulek ei ole olnud piisav	73,5	77,1	58,8	50,0	72,7	<i>economic situation is not good enough</i>
soovin kõigepealt saada kindla elupaiga	85,1	82,7	56,6	50,0	79,9	<i>I would like to have stable living conditions first</i>
paarisuhetes on probleemid	48,6	48,2	46,7	54,2	48,4	<i>there are problems in our relationship</i>

* Vastajad, kes pole sünnitanud (k49). *Respondents who have not given birth(q49).*

** Vastaja võis valida mitu vastust. *Respondent could choose several answers.*

*** Põhjuse oluliseks märkinute osakaal. *Percent of respondents who noted the reason as important.*

74. Kavatsus tulevikus (veel) lapsi saada, % (k94)

Intention to have (more) children in the future, % (q94)

Kavatsus lapsi saada	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	<i>Intention to have children in the future</i>
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
ei	4,1	3,7	11,1	51,6	14,5	<i>no</i>
ei tea, pole kindel	11,9	12,8	21,4	28,9	17,3	<i>I don't know, I'm not sure</i>
jah	78,6	76,9	60,8	15,6	62,5	<i>yes</i>
olen rase, tulevikus soovin veel last/lapsi	0,7	3,0	4,7	0,9	2,2	<i>I am pregnant, I wish to have another child/ children in the future</i>
teadmata	4,7	3,7	2,1	3,0	3,5	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

75. Olulised põhjused, miks soovitakse tulevikus (veel) lapsi, % (k95)^{*,**,*',***}
Reasons for desiring to have a child/children in the future, % (q95)^{,**,*',***}*

Põhjus	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	Reason
	16–17 (n=579)	18–24 (n=587)	25–34 (n=319)	35–44 (n=76)		
olemasolev laps/lapsed vajavad venda või õde	59,4	63,5	69,9	50,0	62,7	<i>the child/children we have need a brother/sister</i>
soovin tütart	56,1	52,0	33,9	27,6	48,6	<i>I wish to have a daughter</i>
soovin poega	54,8	49,2	27,6	17,1	45,3	<i>I wish to have a son</i>
mulle pakub rõõmu lapse arengu ja kasvu jälgimine	90,2	91,0	93,7	88,2	91,1	<i>I enjoy watching a child's development</i>
elu jätkub vaid laste kaudu	56,7	67,6	64,6	72,4	63,2	<i>life continues only through children</i>
partner soovib veel lapsi	44,6	55,2	59,6	47,4	51,8	<i>my partner wishes to have more children</i>
soovin last oma praeguse (uue) partneriga, kellega koos elan	40,4	56,4	67,1	60,5	52,9	<i>I wish to have a child with my current/new partner</i>
ühine laps on märk partnerite vastastikusest armastusest	65,8	74,8	75,2	69,7	71,3	<i>a common child is a sign of mutual love</i>
igatsen väikest last	32,3	37,8	51,1	63,2	39,7	<i>I desire a little baby/have "baby fever"</i>
Eesti rahva säilimiseks on vaja, et sünniks rohkem lapsi	38,7	41,7	40,8	39,5	40,3	<i>more children are needed to preserve the Estonian nation</i>
soovin lapsi, sest ei taha jääda vanana üksindusse	42,0	42,8	49,2	40,8	43,7	<i>I do not want to be alone when I am old</i>
lastest on abi kodutööde tegemisel	21,4	17,6	17,2	9,2	18,5	<i>children are of help doing domestic work</i>
soovin hoolitseda lapse eest ja teda armastada	94,8	96,4	94,7	89,5	95,1	<i>I wish to take care of a child and love him/her</i>
soovin suurt peret	38,0	42,9	44,5	43,4	41,5	<i>I want to have a big family</i>
soovin kogeda sünnitust (veel üks kord)	22,5	26,1	28,8	32,9	25,6	<i>I want (once more) to experience a delivery</i>
soovin kogeda (veel) emadust	67,0	80,2	81,8	71,1	75,2	<i>I wish to experience motherhood</i>
inimene peab saama nii palju lapsi, kui jumal annab	19,3	20,1	18,8	32,9	20,2	<i>a human being has to have as many children as God gives</i>

laps annab elule mõtte, on keegi, kelle jaoks teha tööd ja elada	64,1	66,3	62,7	67,1	64,8	<i>a child gives you a goal in life, to live and work</i>
laps toob ellu vaheldust	62,9	65,8	69,3	64,5	65,3	<i>children bring variety to one's life</i>
Emapalk	12,1	10,4	18,5	18,4	13,1	<i>having a child entitles you to parental benefit (so-called mother's wage)</i>

* Vastajad, kes soovivad tulevikus (veel) lapsi (k94). Respondents who wish to have (more) children in the future (q94).

** Vastaja võis valida mitu vastust. Respondent could choose several answers.

*** Põhjuse oluliseks märkinute osakaal. Percent of respondents who noted the reason as important.

76. Olulised põhjused, miks ei soovita tulevikus (rohkem) lapsi, % (k96)****

*Reasons for reluctance to have (more) children in the future, % (q96)*****

Põhjus	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	Reason
	16–17 (n=117)	18–24 (n=121)	25–34 (n=158)	35–44 (n=371)		
soovitud laste arv on olemas	24,8	22,3	53,2	56,9	45,8	<i>I already have the number of children I wished for</i>
ma ei ole abielus ega ela kellegagi koos	61,5	61,2	44,3	44,2	49,5	<i>I am not married/ cohabiting</i>
pole sobivat lapse isa	60,7	58,7	51,9	50,1	53,5	<i>no suitable father for the child</i>
partner ei soovi (rohkem) lapsi	33,3	43,0	55,7	55,3	50,1	<i>my partner does not want (more) children</i>
partner ei osale laste eest hoolitsemisel ja kodutöodes sel määral kui soovin	37,6	44,6	55,7	51,5	49,2	<i>my partner does not take part in domestic work and looking after children as much as I would expect</i>
probleemid paarisuhtes	45,3	48,8	62,0	60,4	56,6	<i>there are problems in our relationship</i>
soovin, et mul jääks rohkem aega partneriga kahekesi olemiseks ja ühisteks harrastusteks	47,9	56,2	57,6	40,4	47,6	<i>I wish to spend more time with my partner and on shared hobbies</i>
tõenäoliselt ma ei saa lapsi	22,2	24,0	20,9	31,8	26,9	<i>I am not able to have children probably</i>
lapse sündides ei saa ma edasi töötada/ õppida (sama palju kui praegu)	66,7	60,3	36,7	31,3	42,4	<i>if I have a child I cannot continue working /studying (as much as I do now)</i>

kardan, et uue lapse sündides ei jätku mul aega ja tähelepanu olemasolevatele lastele/lapsele	19,7	24,8	58,9	35,0	36,0	<i>I am afraid that in case of a new child I would lack time and attention for my older child/children</i>
kardan, et elu läheks liiga raskeks	48,7	53,7	60,8	42,1	48,8	<i>I am afraid that life would be too hard</i>
ei soovi (enam) ennast siduda väikeste lastega	43,6	36,4	26,0	33,2	33,8	<i>I do not want to be engaged with little children (any more)</i>
ei soovi (enam) olla rase või sünnitada	47,9	45,5	34,2	39,1	40,4	<i>I do not want to be pregnant and/or give birth (any more)</i>
arvan, et olen liiga vana lastesaamiseks	12,8	16,5	18,4	62,8	38,7	<i>I think I am too old for having babies</i>
soovin pühenduda muudele mind huvitavatele asjadele	59,8	57,0	49,4	34,8	45,1	<i>I want to dedicate myself to other things I am interested in</i>
minul/meil ei ole raha (suurema arvu) laste kasvatamiseks	44,4	50,4	58,9	41,0	46,7	<i>I/we do not have enough money to raise (more) children</i>
elupaik on liiga väike/sobimatu suuremale perele ja me ei suuda muretseda paremat elupaika	42,7	50,4	56,3	36,7	43,8	<i>our habitation is too small/unsuitable for a bigger family and we are not able to improve them</i>
minul või partneril ei ole kindlat töökohta	53,9	62,0	48,1	45,0	49,7	<i>I/my partner do not have permanent employment</i>
lapsehoidmisvõimalused on ebakindlad	42,7	48,8	55,1	43,9	46,8	<i>the possibilities of child-care are unstable</i>
ühiskond ei toeta küllaldaselt lastega peresid	44,4	47,1	48,7	49,1	48,0	<i>society does not support families with children enough</i>
maailm on niigi ülerahvastatud	29,9	26,5	13,9	9,7	16,3	<i>the world is overpopulated</i>
lapsesaamist takistavad minu terviseprobleemid	32,5	32,2	32,9	40,2	36,3	<i>my health problems impede having a child</i>
lapsesaamist takistavad minu partneri terviseprobleemid	27,4	25,6	25,3	31,5	28,7	<i>my partner's health problems impede having a child</i>

* Vastajad, kes ei soovi tulevikus lapsi (k94). Respondents who do not wish to have children in the future (q94).

** Vastaja võis valida mitu vastust. Respondent could choose several answers.

*** Põhjuse oluliseks märkinute osakaal. Percent of respondents who noted the reason as important.

77. Muutused ühiskonnas või eraelus, mis võivad mõjutada otsust lapsi saada, % (k97) *** **

*Changes in society or respondent's private life that can affect the decision to have children, % (q97) *** ***

Muutus	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	Change
	16–17 (n=117)	18–24 (n=121)	25–34 (n=158)	35–44 (n=371)		
majandusliku toimetuleku paranemine või stabiliseerumine	74,4	77,7	81,7	69,0	73,8	<i>improvement/stabilisation of personal economic conditions</i>
suurema/sobivama elupaiga soetamine	72,7	73,6	63,9	52,3	61,2	<i>moving to a larger home</i>
piisavate võimaluste tekkimine, et olla ise lapse/lastega kodus	67,5	74,4	76,0	64,7	69,0	<i>sufficient possibilities to be at home with a child/children</i>
piisavate võimaluste tekkimine lapsehoidmiseks Teile sobival moel	57,3	68,6	72,2	60,4	63,6	<i>sufficient opportunities for acceptable baby-sitting arrangements</i>
lastega perede majandusliku toetuse suurendamine	62,4	67,8	69,6	62,8	64,9	<i>an increase in financial assistance to families with children</i>
hea ja usaldusväärse lapsehoidmisvõimaluse tagamine ühiskonnas (nt kodu lähedal)	67,5	71,1	73,4	69,5	70,3	<i>the availability of a good and trustworthy babysitter childcare (e.g. near home)</i>
meeste ja naiste võrdsem kodune tööjaotus	55,6	55,4	53,8	45,0	50,1	<i>women's and men's more equal participation in domestic work</i>
kindlustunne, et töökoht jääb pärast lapsesaamist tööle tagasi minnes alles	76,9	78,5	77,9	71,7	74,8	<i>certainty that your job will still be there after you have given birth</i>
tööaeg on lühem ja paindlikum	59,8	68,6	78,5	67,4	68,7	<i>working hours are shorter and more flexible</i>
Eesti muutumine turvalisemaks elupaigaks	53,0	55,4	58,9	59,6	57,8	<i>Estonia becomes a safer place to live</i>
Eesti rahvaarvu vähenemine kriitilise piirini	21,4	11,6	13,9	21,3	18,3	<i>Estonia's population decreases to a critical level</i>
inimeste sõbralikum suhtumine lastesse	43,6	41,3	54,4	52,3	49,7	<i>people are more friendly towards children</i>
globaalprobleemidele lahenduse leidmine (saastatus, tuumarelvad jt.)	37,6	31,4	22,8	29,7	29,7	<i>solution to global problems (pollution, nuclear weapons etc)</i>
tõenäoliselt ma ei saa lapsi	22,2	19,0	13,9	25,3	21,5	<i>I am probably not able to have children</i>

* Vastajad, kes ei soovi tulevikus lapsi (k94). *Respondents who do not wish to have children in the future (q94).*** Vastaja võis valida mitu vastust. *Respondent could choose several answers.**** Muutuse oluliseks märkinute osakaal. *Percent of respondents who noted the change as important.*

TERVIS JA TERVISHOIUTEENUSTE KASUTAMINE

Health and use of health care services

78. Hinnang oma tervisele, % (k101)

Self-reported health assessment, % (q101)

Hinnang	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total (n=2413)	Assessment
	Age group (in years)					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
väga hea	19,3	20,1	22,0	14,9	19,3	<i>very good</i>
hea	56,2	58,0	54,8	53,7	56,0	<i>good</i>
ei hea ega halb	19,9	18,9	17,9	26,8	20,5	<i>neither good nor bad</i>
halb	3,8	2,0	3,7	3,7	3,2	<i>bad</i>
väga halb	–	0,1	0,4	–	0,1	<i>very bad</i>
teadmata	0,8	0,8	1,2	0,9	0,9	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

79. Rahulolek oma eluga, % (k102)

Perceived quality of life, % (q102)

Nõustumine väitega „Üldiselt olen praegu oma eluga rahul“	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total (n=2413)	Agreeing with the statement „In general I am satisfied with my life at the moment“
	Age group (in years)					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
täiesti nõus	24,5	21,9	23,8	24,2	23,5	<i>completely agree</i>
pigem nõus	51,4	51,7	51,1	47,2	50,6	<i>agree</i>
ei ole nõus ega vastu	14,8	17,1	16,0	16,7	16,1	<i>neither agree nor disagree</i>
pigem ei ole nõus	7,7	7,1	6,2	8,7	7,4	<i>disagree</i>
ei ole üldse nõus	1,0	1,1	1,6	2,6	1,5	<i>completely disagree</i>
teadmata	0,7	1,1	1,2	0,7	0,9	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

80. Esimese menstruatsiooni algamise vanus, % (k100)

Age of menarche, % (q100)

Vanus (aastates)	Vanuserühm (aastates)				Kokku <i>Total</i>	<i>Age (in years)</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=462)	(n=2414)	
<11	2,3	1,4	0,4	0,4	1,3	<11
11	12,2	10,2	6,0	6,3	9,2	11
12	26,9	23,3	21,8	16,5	22,8	12
13	31,8	28,8	31,4	31,5	30,8	13
14	17,4	21,8	23,2	20,8	20,6	14
≥15	8,0	13,1	15,4	22,3	13,8	≥15
teadmata	1,0	1,4	1,9	2,2	1,5	<i>unknown</i>
ei ole alanud	0,6	0,1	–	–	0,2	<i>never had menstruation</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>
keskmine	13,8	13,1	13,3	13,5	13,1	<i>mean</i>
mediaan	13	13	13	13	13	<i>median</i>

81. Kehamassiindeks (kg/m^2) (KMI) (k98–99)*Body mass index (kg/m^2) (BMI) (q98–99)*

Näitaja	Vanuserühm (aastates)				Kokku <i>Total</i>	<i>Characteristic</i>
	<i>Age group (in years)</i>					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)	(n=2413)	
mediaan	21,0	21,6	21,9	24,0	21,9	<i>median</i>
keskmine	21,6	22,1	23,3	24,9	22,8	<i>mean</i>
standardhälve	3,5	3,5	5,2	5,1	4,4	<i>standard deviation</i>

82. Suitsetamine (vähemalt üks sigaret, e-sigaret, sigar või piibutäis päevas) viimase aasta jooksul, % (k106)
Smoking (at least one cigarette, e-cigarette, cigar or pipe per day) during the last year, % (q106)

Suitsetamine	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Smoking status
	Age group (in years)					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
mitte kunagi	57,1	52,0	60,8	64,6	57,7	never
ei, olen varem suitsetanud	8,9	8,4	11,1	8,0	9,0	no, previously smoked
jah, iga päev	10,4	15,8	15,6	16,1	14,2	yes, daily
jah, aeg-ajalt	22,2	22,9	10,7	10,0	17,7	yes, sometimes
teadmata	1,4	1,0	1,9	1,3	1,3	unknown
kokku	100	100	100	100	100	total

83. Purjujoomise sagedus viimase aasta jooksul, % (k107)
Drinking until being drunk (sufficiently to lose control of yourself), % (q107)

Sagedus	Vanuserühm (aastates)				Kokku Total	Frequency
	Age group (in years)					
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
mitte kunagi	44,8	35,4	58,1	66,2	48,7	never
kord aastas või veelgi harvem	22,9	26,3	23,2	21,0	23,6	once a year/less
3–4 korda aastas	12,7	13,7	7,2	4,3	10,3	3–4 times a year
kord kuus/kord kahe kuu tagant	12,2	14,4	5,8	3,0	9,8	once a month/every two months
kord nädalas/paar korda kuus	5,6	8,8	3,9	4,1	6,0	once a week/few times a month
iga päev/paar korda nädalas	0,3	0,3	0,6	0,7	0,4	daily/few times a week
teadmata	1,5	1,1	1,2	0,7	1,2	unknown
kokku	100	100	100	100	100	total

84. Narkootikumide tarvitamine elu jooksul, % (k108)

Lifetime drug use, % (q108)

Narkootikumide tarvitamine	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	<i>Drug use</i>
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
ei	75,3	67,9	64,3	85,3	72,7	<i>no</i>
jah, ühel korral	8,5	11,2	13,6	6,5	10,0	<i>yes, once</i>
jah, mõnel korral	13,7	18,6	19,3	6,7	15,0	<i>yes, on some occasions</i>
jah, sageli	1,2	1,1	1,2	0,4	1,0	<i>yes, frequently</i>
teadmata	1,2	1,2	1,6	1,1	1,3	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

85. Vaimse, kehalise ja seksuaalse väärkohtlemise kogemine elu jooksul, % (k110, 114, 118)*
*Emotional, physical and sexual abuse experience during lifetime, % (q110, 114, 118)**

	alla 18-aastasena				18-aastaselt ja vanemana				alla 18-aastasena ja 18-aastase või vanemana						
	<i>as a child (less than 18 years old)</i>				<i>as an adult (18 years old or older)</i>				<i>less than 18 years old and 18 years or older</i>						
	16-17	18-24	25-34	35-44	Kokku	18-24	25-34	35-44	Kokku	18-24	25-34	35-44	Kokku		
vaimne väärkohtlemine														<i>emotional abuse</i>	
- alandamine	30,0	19,9	16,6	12,8	20,9	2,5	6,0	6,3	3,2	4,0	3,7	4,3	2,8	2,8	- humiliating
- kontrollimine	22,7	12,9	8,2	9,1	14,2	5,7	9,0	9,3	5,4	2,5	4,1	2,8	2,1	2,1	- controlling
- ähvardamine	11,9	8,2	6,8	6,7	8,7	1,8	5,3	8,0	3,2	1,9	2,5	1,5	1,4	1,4	- threatening
kehaline väärkohtlemine															<i>physical abuse</i>
- löömine	36,4	26,1	18,7	19,5	26,5	7,2	11,5	16,7	7,7	4,8	6,8	6,7	4,1	4,1	- hitting
- peksmine	27,0	17,7	15,2	11,5	18,8	4,1	11,5	15,2	6,5	2,9	3,7	4,3	2,5	2,5	- beating
- elu ohustamine	8,6	4,1	5,3	5,0	5,9	2,0	7,6	13,5	4,7	1,0	1,6	1,3	0,9	0,9	- threatening life
seksuaalne väärkohtlemine															<i>sexual abuse</i>
- seksuaalne puudutamine	12,1	8,0	11,9	13,0	11,0	4,5	6,2	6,7	3,9	0,5	2,1	2,2	1,0	1,0	- touching the body (other than the genitals)
- seksuaalne alandamine	3,8	2,2	2,9	3,0	3,0	0,5	1,0	1,1	0,6	0,4	0,6	0,2	0,3	0,3	- sexual humiliation
- suguelundite puudutamine	8,0	6,0	8,0	8,7	7,5	2,9	3,3	7,4	2,9	0,3	2,5	1,7	0,9	0,9	- genital contact
- vägistamine	4,9	2,7	4,1	5,0	4,1	2,2	4,7	7,4	3,0	0,1	0,8	1,1	0,4	0,4	- penetration

* Vastajate arv vanuserühmades: 16-17-aastaseid 730, 18-24-aastaseid 735, 25-34-aastaseid 487, 35-44-aastaseid 461, kokku 2413 vastajat. Number of respondents in age groups: 16-17-years old 730, 18-24-years old 735, 25-34-years old 487, 35-44-years old 461, total 2413 respondents.

86. Vaimse väärkohtlemise kogemine viimase aasta jooksul, % (k112)

Experience of emotional abuse during the last year, % (q112)

Väärkohtlemise kogemine	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	<i>Experience of abuse</i>
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
jah	12,1	8,7	7,6	6,3	9,0	<i>yes</i>
ei	26,7	26,5	26,5	28,2	26,9	<i>no</i>
teadmata	61,2	64,8	65,9	65,5	64,1	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

87. Viimase aasta jooksul kogetud vaimse väärkohtlemise põhjustaja, % (k113)*

*Perpetrator of the emotional abuse experienced during the last year, % (q113)**

Väärkohtlemise põhjustaja	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	<i>Perpetrator</i>
	16–17 (n=88)	18–24 (n=64)	25–34 (n=37)	35–44 (n=29)		
praegune partner, kellega elan koos	1,1	18,8	40,5	51,7	19,7	<i>my present partner, with whom I live</i>
endine partner	9,1	14,1	16,2	17,2	12,8	<i>former partner</i>
praegune partner, kellega ei ela koos (käin kohtamas)	2,3	3,1	–	–	1,8	<i>present partner, with whom I do not cohabit (am dating)</i>
endine partner, kellega ei ole elanud koos (käisin kohtamas)	12,5	7,8	–	–	7,3	<i>former partner, with whom I have not cohabited (was dating)</i>
pereliige või muu lähedane	40,9	26,6	24,3	3,5	28,9	<i>family member or other person close to me</i>
tuttav, kolleeg, sõber	20,5	20,3	10,8	13,8	17,9	<i>an acquaintance, colleague, friend</i>
võõras	3,4	6,3	2,7	3,5	4,1	<i>a stranger</i>
teadmata	10,2	3,1	5,4	10,3	7,3	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kes on kogenud vaimset väärkohtlemist viimase aasta jooksul (k112). *Respondents who have experienced emotional abuse during the last year (q112).*

88. Kehalise väärkohtlemise kogemine viimase aasta jooksul, % (k116)

Experience of physical abuse during the last year, % (q116)

Väärkohtlemise kogemine	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)				Kokku Total	<i>Experience of abuse</i>
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
jah	8,1	6,4	4,7	3,0	5,9	<i>yes</i>
ei	34,4	38,8	40,0	49,5	39,7	<i>no</i>
teadmata	57,5	54,8	55,2	47,5	54,3	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

89. Viimase aasta jooksul kogetud kehalise väärkohtlemise põhjustaja, % (k117)*

*Perpetrator of the physical abuse experienced during the last year, % (q117)**

Väärkohtlemise põhjustaja	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)				Kokku Total	<i>Perpetrator</i>
	16–17 (n=59)	18–24 (n=47)	25–34 (n=23)	35–44 (n=14)		
praegune partner, kellega elan koos	3,4	14,9	56,5	71,4	22,4	<i>my present partner, with whom I live</i>
endine partner	6,8	23,4	4,4	14,3	12,6	<i>former partner</i>
praegune partner, kellega ei ela koos (käin kohtamas)	3,4	6,4	–	–	3,5	<i>present partner, with whom I do not cohabit (am dating)</i>
endine partner, kellega ei ole elanud koos (käisin kohtamas)	13,6	4,3	4,4	–	7,7	<i>former partner, with whom I have not cohabited (was dating)</i>
pereliige või muu lähedane	37,3	27,7	8,7	–	25,9	<i>family member or other person close to me</i>
tuttav, kolleeg, sõber	13,6	12,8	8,7	–	11,2	<i>an acquaintance, colleague, friend</i>
võõras	17,0	10,6	8,7	–	11,9	<i>a stranger</i>
teadmata	5,1	–	8,7	14,3	4,9	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kes on kogenud kehalist väärkohtlemist viimase aasta jooksul (k116). *Respondents who have experienced physical abuse during the last year (q116).*

90. Seksuaalse väärkohtlemise kogemine viimase aasta jooksul, % (k120)

Experience of sexual abuse during the last year, % (q120)

Väärkohtlemise kogemine	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	<i>Experience of abuse</i>
	16–17 (n=730)	18–24 (n=735)	25–34 (n=487)	35–44 (n=461)		
jah	3,4	2,6	0,8	0,9	2,2	<i>yes</i>
ei	12,2	13,6	22,0	28,4	17,7	<i>no</i>
teadmata	84,4	83,8	77,2	70,7	80,2	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

91. Viimase aasta jooksul kogetud seksuaalse väärkohtlemise põhjustaja, % (k121)*

*Perpetrator of the sexual abuse experienced during the last year, % (q121)**

Väärkohtlemise põhjustaja	Vanuserühm (aastates) <i>Age group (in years)</i>				Kokku <i>Total</i>	<i>Perpetrator</i>
	16–17 (n=25)	18–24 (n=19)	25–34 (n=4)	35–44 (n=4)		
praegune partner, kellega elan koos	–	5,3	50,0	50,0	9,6	<i>my present partner, with whom I live</i>
endine partner	4,0	21,1	–	–	9,6	<i>former partner</i>
praegune partner, kellega ei ela koos (käin kohtamas)	24,0	10,5	–	25,0	17,3	<i>present partner, with whom I do not cohabit (am dating)</i>
endine partner, kellega ei ole elanud koos (käisin kohtamas)	–	–	25,0	–	1,9	<i>former partner, with whom I have not cohabited (was dating)</i>
pereliige või muu lähedane	44,0	21,1	–	–	28,9	<i>family member or other person close to me</i>
tuttav, kolleeg, sõber	20,0	26,3	25,0	–	21,2	<i>an acquaintance, colleague, friend</i>
võõras	8,0	15,8	–	25,0	11,5	<i>a stranger</i>
teadmata	–	5,3	50,0	50,0	9,6	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kes on kogenud seksuaalset väärkohtlemist viimase aasta jooksul (k120). *Respondents who have experienced sexual abuse during the last year (q120).*

Naiste seksuaal- ja reproduktiivtervise suundumused viimasel kümnendil Eestis

Järgnevalt kirjeldame olulisemaid muutusi naiste seksuaal- ja reproduktiivtervises, mis on aset leidnud viimasel kümnendil ja ilmnunud 2004. ja 2014. a uuringu „Eesti naiste tervis“ tulemuste võrdlemisel. Tabelid aastati ja vanuserühmiti on toodud peatükis “Võrdlevad tabelid”.

Taust

Vanus

Uuringuaastate võrdluses on vastajate vanuskoosseis mõnevõrra erinev. 2014. a uuringus oli märkimisväärselt suurem noorima vanuserühma (16–17-aastased) osakaal: kui 2004. a moodustasid selles vanuses vastajad 7,3% kõigist vastajatest, siis 2014. a 30,3%. Selle muutuse põhjused on välja toodud metoodikat kirjeldavas osas. Teistes vanuserühmades vastajate osakaal langes proportsionaalselt.

Emakeel

2014. a uuringu küsimustikule vastajate hulgas oli vene keelt emakeelena kõnelevate naiste osakaal vähenenud kõigis vanuserühmades (2004. a oli emakeeleks vene keel 28,6%-l ja 2014. a 19,8%-l kõigist vastajaist). Muu emakeelega vastajate arv langes 0,7%-lt 0,3%-le. Seega oli venekeelsete vastajate osakaal võrreldes rahvaloenduse tulemustega, kus Eesti naissoost püsielanikest 68,2% olid eestlased ja 25,7% venelased, väiksem (1).

Perekonnaseis

Kõigis vanuserühmades suurenes 2014. a uuringus vabas kooselus olevate vastajate osakaal. Abielus olevate vastajate osakaal vähenes 2014. a ligi 10% võrra 25–34-aastaste hulgas ning vähemal määral ka 18–24- ja 35–44-aastaste seas. See on kooskõlas rahvaloenduse andmetega, mille alusel eelistatakse Eestis järjest enam vaba kooselu abielule (1). Samas on võimalik, et küsimuse sõnastuse muutus (2004. a küsiti, kas vastaja on vabaabielus, 2014. a aga, kas on vabas kooselus) võib tulemust mõjutada – näiteks olla seotud sellega, et 16–17-aastaste hulgas märkis end vabas kooselus elavaks 20,3% (2004. a oli neid 6,7%). Vähenenud on eraldi elavate ja lahutatute osakaal. Tõusnud on 25–34- ja 35–44-aastaste vallaliste osakaal. Vallalisi oli 2004. a ja 2014. a 25–34-aastaste seas vastavalt 13,6% ja 17,3%, ning 35–44-aastaste seas 7,7% ja 12,4%.

Elukoht

Elukohana oli 2014. a esimese uuringuaastaga võrreldes sagedamini märgitud maa-asulat ning seejuures oli muutus suurem nooremates vanuserühmades. Selle üheks võimalikuks põhjuseks võib olla valglinnastumine. Teistes linnades (v.a Tallinn, Tartu, Pärnu, Kohtla-Järve ja Narva) elavate inimeste osakaal oli vähenenud kõigis vanuserühmades.

Haridus

2014. a oli esimese uuringuga võrreldes kõrgharidusega vastajate osakaal sarnane, kuid suurem oli rakendusliku kõrgharidusega ja teaduskraadiga vastajate osakaal. Kõrgharidusega naiste osakaalu suurenemist näitas ka 2011. a rahvaloendus (1). Nooremates vanuserühmades oli suurenenud põhihariduse või vähemaga vastajate hulk, selle põhjuseks võib pidada vanust, mille tõttu on hariduse omandamine veel pooleli. Rahvaloenduse järgi 90% naistest vanuses 15–19 omandab hetkel haridust (1). Keskkhariduse või vähemaga naisi oli mõlemal uuringuaastal peaaegu sama palju (vastavalt 79,5 % ja 75,0%).

Kokkuvõtte taustandmete kohta

Valimid olid nii hariduse, perekonnaseisu kui ka elukoha poolest väga sarnase jaotusega ja kooskõlas üldiste muutustega Eestis. 2014. a uuringule vastajad olid siiski naisrahvastikust nooremad ja eestikeelsete vastajate osakaal oli mõnevõrra kõrgem.

Lähisuhted ja seksuaalsus

Seksuaaleluga seotud teemade käsitlemine koolis ja kodus

2014. a uuringus märkis enam vastajaid, et nii nende kodus kui ka koolis käsitleti seksuaaleluga seotud teemasid. Kui 2004. a uuringus märkis 18,7%, et nende kodus käsitleti seksuaaleluga seotud teemasid piisavalt, siis 2014. a oli sama näitaja tõusnud 32,7%-ni. Koolis käsitletud teemasid hindas küllaldaseks vastavalt 31,9% ja 53,7%. Eriti kõrge oli nende vastajate hulk, kes hindavad koolist saadud teavet seksuaalsuse kohta piisavaks, 16–17- ja 18–24-aastaste vastajate seas (vastavalt 71,0% ja 66,4%). Mõlemal uuringuaastal ilmnis vastustest, et enamik soovis seksuaaleluga seotud teemade käsitlemist koolis ja vähem kodus. Kui väga vähe vastajatest (vastavalt 3,9% ja 3,0%) ei soovinud saada teavet seksuaalelu kohta koolis, siis märkimisväärne osa (vastavalt 26,9% ja 30,9%) ei soovinud seksuaalteemade käsitlemist kodus. Nende vastajate osakaal, kes oleksid soovinud seksuaaleluga seotud teemadest lähemalt kuulda koolis, kuid seda ei saanud, langes 19,0%-lt 6,7%-le. See näitab, et seksuaaleluga seotud teemade käsitlemist koolis soovib enamik vastajaid ja see jõuab kohustusliku inimeseõpetuse aine raames valdava osa õpilasteni.

Seksuaalkogemused

Seksuaalvahekorra kogemus on kahel uuringuaastal vanemates vanuserühmades sarnane – vaid 1–2% naistest ei olnud seksuaalelu elanud. Nooremates vanuserühmades oli seksuaalvahekorra kogemusega naiste osakaal veidi suurenenud 16–17-aastaste

(vastavalt 46,4% ja 50,6%), kuid vähenenud 18–24-aastaste hulgas (vastavalt 85,0% ja 79,3%). Erinevate seksuaalsete kogemuste olemasolu on üldiselt kahe uuringuaasta võrdluses vanuserühmade lõikes tõusnud. Kõigis vanuserühmades kasvas enim nende naiste osakaal, kellel on eneserahuldamise kogemus; ka oraal- ja anaalseksi kogemusega vastajate osakaal on mõnevõrra tõusnud kõigis vanuserühmades, välja arvatud 18–24-aastaste seas. Sarnased muutused, mis näitavad inimeste seksuaalse repertuaari laienemist, on välja toodud ka Ühendkuningriigis tehtud seksuaalkäitumise uuringus (2). Selline tulemus viitab võimalikule ühiskonna liberaliseerumisele seksuaalsusega seotud teemade käsitlemisel, mis soodustab isiklike seksuaalsusega seotud kogemuste avatumat tunnistamist (3). On huvipakkuv, et 18–24-aastaste seas oli erinevalt teistest vanuserühmadest vähenenud kõigi seksuaalkogemuste olemasolu peale eneserahuldamise.

Esmasseksuaalvahekord

Keskmine esmasseksuaalvahekorra vanus on uuringuaastate võrdluses nooremates vanuserühmades jäänud samaks, kuid üle 25 aasta vanuste seas vähenenud (vastavalt 16–17-aastaste seas 15,3 ja 15,3 aastat; 18–24-aastaste seas 16,7 ja 16,6 aastat, 25–34-aastaste seas 18 ja 17,4 aastat ning 35–44-aastaste seas 18,9 ja 18,1 aastat), sellest tingituna on vastajate keskmine esmasseksuaalvahekorra vanus langenud 17,7 aastalt 16,9 aastale. Tuleb aga silmas pidada, et nimetatud keskmised vanused on arvatud vaid nende vastajate kohta, kes uuringu hetkel olid esmasseksuaalvahekorras olnud ja osa vastajatest alustavad seksuaalelu alles tulevikus. Seega need arvud ei peegelda kogu selle vanuserühma keskmist esmasseksuaalvahekorra vanust. Märkimisväärne on see, et esimese vahekorra partneri vanus on vähenenud kõigis vanuserühmades ja seetõttu on partnerite vanus esmasseksuaalvahekorras üksteisele lähenenud. Seda muutust võib pidada positiivseks, kuna varasemalt on näidatud, et suurema vanuseerinevusega partner esmasseksuaalvahekorras on sagedamini seotud ebavõrdse suhtega ning samuti efektiivsete rasestumisvastaste meetodite vähesema kasutamisega (4). Esmasseksuaalvahekorra toimumine partneriga esmakordsel kohtumisel on uuringuaastate võrdluses vähenenud (vastavalt 11,7% ja 7,2%).

Seksuaalpartnerite arv ja seksuaalsuhte iseloom

Seksuaalpartnerite arv elu jooksul tõuseb koos vanusega (partnerite arv elu jooksul eri uuringuaastatel vastavalt 5,3 ja 5,1).

Kõigis vanuserühmades on vähenenud nende vastajate hulk, kellel on olnud paralleelseid seksuaalsuhteid praeguse suhte ajal (sealhulgas nii juhuslikke kui ka püsivaid). Kui 2004. a ei olnud paralleelseid suhteid olnud 80,1%-l naistest, siis 2014. a oli sama näitaja 87,9%.

Seksuaalne sättumus

Enda seksuaalset sättumust olid vastajad mõlemal uuringuaastal hinnanud sarnaselt, kuid vähesel määral on suurenenud nende osakaal, kes määratlevad oma seksuaalset külgetõmmet teisiti kui ainult homo- ja heteroseksuaalsena. Enamik nentis, et nende seksuaalne külgetõmme on suunatud ainult meeste vastu. Külgetõmmet ainult või peamiselt naiste vastu raporteeris vastavalt 0,3% ja 0,9% eri uuringuaastatel, ning võrdselt meeste ja naiste vastu 1,4% ja 2,3%. Külgetõmmet „peamiselt meeste vastu“ tundis 8,0% ja 9,9% vastajatest. Seksuaalkogemuste sagedus samast soost partneriga oli vähesel määral tõusnud kõigis vanuserühmades, välja arvatud 18–24-aastaste seas.

Hoiakud

Hoiakud selle suhtes, millal on naisel õigus seksuaalvahekorra keelduda, on kõikide küsitud tingimuste suhtes ja kõigis vanuserühmades muutunud lubavamaks. Ilmekalt näitab seda muutust asjaolu, et paljud peavad õigustatuks, kui naine keeldub soovimatust seksuaalvahekorra. Kui 2004. a leidis 90,2% vastajatest, et naine ei pea seksuaalvahekorras olema, kui ta seda ei soovi, siis 2014. a oli see näitaja tõusnud 97,0%-ni. Suurim muutus selles hoiakus on aset leidnud üle 25 aasta vanuste vastajate seas.

Rasestumisvastased meetodid esmasseksuaalvahekorras ja viimases seksuaalvahekorras

Uuringuaastate võrdluses on märkimisväärselt tõusnud nende vastajate hulk, kes kasutasid esmasseksuaalvahekorras rasestumisvastast vahendit (vastavalt 67,2% ja 78,5%).

Vähenes nende vastajate osakaal, kes esmasseksuaalvahekorras kasutasid vähetõhusat rasestumisvastast meetodit ning suurenes nende osa, kes kasutasid kondoomi. Kondoomi kasutanud vastajate osakaal tõusis 45,4%-lt 77,0%-le. Kalendermeetodi kasutajate hulk vähenes 13,2%-lt 5,8%-le ning katkestatud suguühet kasutanute oma 43,8%-lt 17,4%-le. Tõusis vastajate osakaal, kes märkisid, et kasutasid rasestumisvastase vahendina hormonaalset meetodit (vastavalt 7,0% ja 8,9%).

Viimases seksuaalvahekorras kasutas enim vastajaid rasestumisvastase meetodina kondoomi (43,7%). Võrreldes aastaga 2004 on kondoomi kasutamine suurenenud 10% võrra.

Suurenenud on hormonaalseid rasestumisvastaseid vahendeid (vastavalt 28,0% ja 30,8%) ja emakasisest hormonaalset süsteemi ehk hormoonspiraali (vastavalt 0,0% ja 5,9%) kasutanud vastajate osakaal. Emakasisest vaskspiraali kasutanud vastajate hulk vähenes 16,4%-lt 5,4%-le.

Rasestumisvastase nõuande või vahendi saamiseks pöördus 2014. a 51,5% vastajaist naistearsti vastuvõtule, võrreldes 2004. aastaga on see näitaja langenud üle kümne protsendi (2004. a oli näitaja 62,9%). Märkimisväärselt on suurenenud nende osakaal, kes pöördusid noorte nõustamiskeskusesse (vastavalt 7,9% ja 14,9%) ning seda kõige rohkem 18–24-aastaste vastajate seas, kus näitaja tõusis 18,2%-lt 30,2%-ni.

Viimase kümne aastaga on märkimisväärselt tõusnud naiste arv, kas enne või pärast raseduse katkestamist said nõu rasestumisvastaste vahendite kohta: 2004. a 24,2% ja 2014. a 65,4%. On positiivne, et 16–17-aastaste seas ei leidunud ühtegi, keda poleks nõustatud; 18–24-aastaste vastajate hulgas leidis neid 11,1% (2004 olid näitajad vastavalt 75,0% ja 69,2%).

Tervishoiuteenused

Vastajate osakaal, kes olid kasutanud uuritavaid tervishoiuteenuseid küsitlusele eelnenud viie aasta jooksul, oli 2014. a kasvanud. Märkimisväärselt oli tõusnud nende vastajate hulk, kes vastasid, et neile on tehtud PAP-test (emakakaela vähieelsete seisundite uuring) viimase viie aasta jooksul. 18–44-aastaste vastajate seas oli see näitaja tõusnud 25,7%-lt 58,4%-le.

Positiivse muutusena saab välja tuua, et 25–34- ja 35–44-aastaste vanuserühmades on vähenenud nende vastajate hulk, kellel oli viimasest günekoloogilisest läbivaatusest möödunud enam kui viis aastat või ei ole seda neile kunagi tehtud (vastavalt 11,7% ja 5,6% ning 16,0% ja 6,3%).

Vastajate osakaal, kellele on tehtud rinnanäärmeuuringuid (mammograafia või rinnanäärme ultraheli), on suurenenud kõigis vanuserühmades. Märkimisväärne on, et kui 2004. a oli 16–17-aastaste seas neid uuringuid tehtud 1%-le, siis 2014. a 5,9%-le, ning 18–24-aastaste seas on arvud vastavalt 3,9% ja 8,6%. Rinnanäärmeuuringute suurenemise põhjusi nooremates vanuserühmades tuleb edaspidi analüüsida. On üldiselt teada, et rinnanäärmeuuringute arv on Eestis tõusnud. Kui 2004. a tehti Eestis kokku 7087 ultraheliuuringut rinnanäärmele, siis 2013. a 22 811 (5). Samuti on alates 2005. aastast märkimisväärselt kasvanud mammograafia tegemine (74 641 mammograafilist uuringut 2005. aastal ja 115 426 uuringut 2013. a) (5).

Viljatus ja viljatusravi

Vastajatest 15,7% hinnangul oli neil elu jooksul esinenud viljatust, mis ei ole oluliselt muutunud 2004. a-ga võrreldes, kui vastav näitaja oli 16,6%. 35–44-aastaste naiste rühmas on viljatusperioodide esinemine sagenenud (vastavalt 22,8% ja 27,0%). Viljatusravi saanud vastajate seas on märkimisväärselt tõusnud nende osakaal, kes on saanud raviks kehavälisest viljastamisest. Kui 2004. a oli seda saanute osakaal 8,4%, siis 2014. a oli näitaja 42,7%.

Lapsed ja lapsesaamisplaanid

25–34- ja 35–44-aastaste naiste vanuserühmades on keskmine laste arv vastavalt 1 ja 1,9, mis võrreldes 2004. aastaga on jäänud praktiliselt muutumatuks.

Uuringuaastate võrdluses selgub, et enam peetakse ideaalseks laste arvuks kolme ja enam last (nii arvas vastavalt 45,4% ja 53,9% eri uuringuaastatel vastanutest). Enam vastajaid soovib ka endale kolme või enam last (vastavalt 31,9% ja 41,8%). Mõlemal uuringuaastal on keskmine ideaalne laste arv suurem kui keskmine tegelik laste arv. Ideaalseks peetav naise vanus esimese lapse sünnil on vähesel määral tõusnud ja meeste puhul jäänud samaks. Naise ideaalseks vanuseks peeti 2004. a 23,6 ja 2014. a 24,4 ning ideaalne vanus meestel esimese lapse saamiseks oli mõlemal aastal 26,9.

Rinnaga toitmine on püsinud kõrgel tasemel. Oma viimast last mitteimetanud naiste osakaal oli 2004. a 2,3% ja 2014. a 2,7%. Vähenenud on nende naiste hulk, kes imetasid oma last alla ühe kuu (11,0 % ja 7,9%).

Mõlemal uuringuaastal on enim vastajaid oma viimast eelkooliealist last hoidnud riigilasteaias, kuid 2014. a on see näitaja vähesel määral langenud (vastavalt 56,7% ja 55,1%). Uuringuaastate võrdluses on märkimisväärselt tõusnud nende vastajate osakaal, kelle laps oli eralasteaias või lapsehoidjaga (vastavalt 1,5% ja 6,1% ning 4,4% ja 8,1%). Varasemast veidi enam vastajaid on märkinud, et lapsega oli kodus isa (vastavalt 10,1% ja 13,0%).

Tervis

Positiivsena saab välja tuua, et vastajate hinnang oma tervisele on paranenud. Nende naiste hulk, kes peavad oma tervist heaks või väga heaks, on tõusnud. Väga heaks pidas oma tervist 2014. a uuringus 19,3% (2004. a 13,9%) ja heaks 56% (2004. a 54,9%) vastajatest.

Mõlemal uuringuaastal oli valdav enamik vastajaist normaalkaalulised (2004. a 68,3% ja 2014. a 67,6%). Alakaaluliste vastajate osakaal on jäänud uuringuaastate võrdluses

praktiliselt samaks (vastavalt 10,6% ja 9,9%) ning enim alakaalulisi oli mõlemal uuringuaastal 16–17-aastaste seas (vastavalt 20,6% ja 16,7%). Vastajate osakaal, kes on ülekaalulised või rasvunud, suureneb vanemates vanuserühmades, kuid uuringuaastate võrdluses on 16–17- ja 18–24-aastaste vastajate seas suurenenud ülekaaluliste osakaal (vastavalt 5,2% ja 10,0% ning 6,1% ja 12,4%).

Muutumatuks on jäänud keskmine vanus esimese menstruatsiooni ajal (2004. a 13,2 ja 2014. a 13,1 aastat) ja mediaan (mõlemal uuringuaastal 13 aastat). Ka paljudes teistes arenenud riikides tehtud uuringud on näidanud, et menstruatsioonide algamise vanuse langus, mis leidis aset eelmisel sajandil, on pidurdunud (6).

Tõusnud on nende naiste hulk, kes ei suitseta: 51,6%-lt 57,7%-le. Samas, kuigi igapäevaste suitsetajate osakaal on langenud, on aeg-ajalt suitsetajate osakaal tõusnud ja seda eelkõige nooremates vanuserühmades.

Alkoholi tarvitamine on üldiselt vähenenud kõigis vanuserühmades. Nooremates vanuserühmades (16–17 ja 18–24 aastat) on tõusnud nende osakaal, kes paar korda aastas tarvitavad alkoholi enesekontrolli kaotamiseni (vastavalt 15,0% ja 22,9% ning 22,8% ja 26,3%). Nende naiste hulk, kes kunagi alkoholi enesekontrolli kaotamiseni ei tarvita, on tõusnud 27,5%-lt 48,7%-ni.

Narkootikume elu jooksul (kasvõi üks kord) tarbinud vastajaid on võrreldes 2004. aastaga enam kui 10% võrra rohkem (vastavalt 15,2% ja 26,0%).

Üldine kokkuvõte

Viimase aastakümnega on Eestis aset leidnud mitmed olulised muutused naiste seksuaal- ja reproduktiivtervises ning -käitumises. Mõned neist, näiteks muutused hoiakutes ja partnerite vanuse lähenemine esmasseksuaalvahekorras, näitavad üldist suundumist võrdõiguslikuma ühiskonna suunas.

Seksuaalkäitumine on muutunud turvalisemaks. Seda näitab esmasseksuaalvahekorras ja küsitlusele eelnenud viimases seksuaalvahekorras märkimisväärselt tõusnud tõhusate rasestumisvastaste vahendite kasutamine.

Partnerite vanusevahe esmasseksuaalvahekorras on kahanenud; suhteliselt vähem leidub naisi, kes partneriga esmakordsel tutvumisel esimest korda elus seksivad. Nende muutustega on seotud seksuaalhariduse sagenemine koolis – võib öelda, et tänapäeval jõuab seksuaalharidus pea iga õpilaseni.

Tervishoiuteenuste kohalt on väga positiivne, et kontratseptsioonialane nõustamine enne või pärast raseduse katkestamist ja günekoloogilise läbivaatuse tegemine üle 25 aasta vanuste hulgas on sagenenud. Ühest küljest võib see viidata inimeste terviseteadlikkuse kasvule, teisest küljest tervishoiuteenuste kvaliteedi paranemisele.

Enam peetakse ideaalseks laste arvuks ja soovitakse ka endale kolme ja enam last. Ideaalne vanus esimese lapse saamiseks on naistel tõusnud ning meestel jäänud muutumatuks.

Hinnang oma tervise kohta on paranenud kõigis vanuserühmades ning ka tervisealane riskikäitumine (suitsetamine ja alkoholi tarvitamine) on vähenenud.

Kohustuslik koolis pakutav seksuaalharidus ja paranenud SRT teenused kajastuvad ilmekalt mitmete SRT näitajate paranemises viimasel kümnendil. Järjepidev ning kõrge kvaliteediga teenuste pakkumine ja kooli kohustuslik seksuaalharidus on eelduseks, et positiivsed muutused saaksid jätkuda ka tulevikus.

Changes in women's sexual and reproductive health during last decade in Estonia

In the following text we present the most important changes in women's sexual and reproductive health which have taken place during the last decade in Estonia and emerged in comparison of the Women's Health Study 2004 and 2014.

Tables by year and age group are presented in the chapter "Comparison tables".

Background

Age

In comparison of the two studies the age composition differs. In year 2014 the proportion of the youngest age-group (16–17 y/o) was remarkably bigger: while in 2004 7.3% of all the respondents belonged to this age group, this proportion was 30.4% in 2014. The causes of this change are explained in the methods section. The proportion of respondents in other age groups has declined proportionately.

Mother tongue

In year 2014 the proportion of Russian-speakers had declined in all age groups (in 2004 28.6% of the respondent's mother tongue was Russian and in 2014 19.8%). The percentage of the respondents with some other mother tongue declined from 0.7% in 2004 to 0.3% in 2014. Thus, in comparison with the results of the population census carried out in 2011, in which the proportion of Russians among female permanent residents was 25.7% and proportion of Estonians was 68.2%, the proportion on Russians was smaller (1).

Marital status

In year 2014 the proportion of respondents living in a consensual union increased in all age groups. Among 16–17 y/o respondents 20.3% reported that were cohabiting (in 2004 6.7%). This change may be due to changes in the wording of the question. The share of respondents living with a legal spouse decreased 10% among women 25–34 y/o and to a lesser extent among respondents aged 18–24 and 35–44 years. This is in accordance with the population census which also showed that the number of people living in Estonia who prefer consensual union to a marriage has increased (1). The share of people who are separated or divorced has decreased. Among 25–34 and 35–44 y/o the share of respondents who are single has increased. Among 25–34 y/o the percentages of single respondents are accordingly 13.6% and 17.3% in 2004 and 2014 and among 35–44 y/o 7.7% and 12.4% respectively.

Place of residence

In 2014 more respondents reported their place of residence as a rural area and the change was bigger among younger age groups. One of the possible reasons for that may be urban sprawl. The proportion of respondents who lived in cities other than Tallinn, Tartu, Pärnu, Kohtla-Järve or Narva had declined in all age groups.

Education

The proportion of respondents with higher education was similar in both studies, but in 2014 there were more respondents who had vocational higher or postgraduate degree. The census carried out in 2011 also showed that the proportion of women with higher education has increased (1). In younger age groups the proportion of respondents with basic education or less has increased, one of the possible reasons for that may be that

due to their young age they are still studying. The census also showed that 90% of women aged 15–19 are still studying (1). The fraction of women with secondary education or less was almost the same in both periods of study (79.5 % and 75.0% respectively).

Conclusion about background characteristics

In both studies the sample had similar distribution in education, marital status and place of residence and was in accordance with overall changes in Estonia. Although respondents of the 2014 year study were comparatively younger compared to the overall female population of Estonia and the fraction of Estonian-speakers was somewhat higher.

Intimate relationships and sexuality

Discussions of sexuality related topics in childhood home and at school

In 2014 more respondents answered that both in their home and at school sexuality related topics were discussed. In 2004 18.7% of the respondents said that sexuality related topics were sufficiently discussed in their childhood home, in 2014 the proportion had increased to 32.7%. Respectively 31.9% and 53.7% of the respondents said that sexuality related topics were sufficiently discussed at school. The fraction of respondents who were satisfied with the amount of sexuality related topics discussed at school was higher especially among women aged 16–17 and 18–24 (71.0% and 66.4% respectively). It is also important to point out that in both studies women preferred to receive information about sexuality related topics from school rather than at home. Only a small fraction of respondents were not interested in having sexuality related topics discussed at school (3.9% and 3.0% respectively). At the same time 26.9% and 30.9% respectively did not want sexuality related topics to be discussed at home. The proportion of respondents who would have liked to have sexuality related topics discussed at school but did not

experience it has declined from 19.0% to 6.7%. This shows that the compulsory human studies subject is necessary and reaches most of the students.

Sexual experiences

The prevalence of women who had never had sexual intercourse was similar in older age-groups in both studies. Only 1–2% had never had sexual intercourse. In younger age groups the prevalence of women who had had sexual intercourse increased among women aged 16–17 (46.4% and 50.6% respectively).but decreased among women aged 18–24 (85.0% and 79.3% respectively). The prevalence of different sexual experiences has increased in comparison of the studies across age groups. In all age groups the prevalence of respondents who had the experience of masturbation has increased the most. Also the prevalence of anal and oral sex experience has somewhat increased in all age groups, except among 18-24 y/o Similar changes, which show widening of the sexual repertoire have also been shown in sexual behavior studies carried out in the United Kingdom (2). This result may be associated with the liberation of the society regarding sexuality related topics, which predisposes people to report their sexual experiences more openly (3). It is interesting that among women aged 18–24 years the prevalence of all sexual experiences with the exception of masturbation have decreased contrary to all other age groups.

First sexual intercourse

The mean age of first sexual intercourse in comparison of the studies has stayed the same in younger age groups but decreased among women at least 25 y/o (15.3 and 15.3 years among 16–17-y/o; 16.7 ja 16.6 years among 18–24 y/o, 18 and 17.4 among 25–34 y/o; 18.9 and 18.1 among 35–44-y/o respectively). Due to that the mean age of the first sexual intercourse of the respondents has decreased from 17.7 to 16.9 years. It is important to notice that these numbers have been calculated for those respondents who had had their first sexual intercourse at the time of the survey but some of the respondents had not started their sexual life at that point. So these means do not reflect the mean age of first

sexual intercourse of all the women in certain age group. It is remarkable that the mean age of the first partner in sexual intercourse has decreased in all age groups which means that the age of the partners in the first sexual intercourse is becoming more similar. This trend is positive because it has been shown in previous studies that bigger age difference in the first sexual intercourse is associated with unequal partnership and using less effective contraception (4). Having first sexual intercourse on the first encounter with the partner has decreased in comparison of the studies (11.7% and 7.2% respectively).

The number of sexual partners and the nature of sexual relations

The number of sexual partners increases with age (mean number of partners during lifetime 5.3 and 5.1 respectively).

In all age groups the proportion of respondents who had had parallel sexual relationships during current cohabitation or marriage (including casual and steady) has declined. In 2004 80.1% of women had not had parallel sexual relationships in 2014 the indicator was 87.9%.

Sexual orientation

Respondents had determined their sexual orientation similarly in both studies, the proportion of respondents who determined their sexual orientation to be neither homo- nor heterosexual had slightly increased. Majority of the respondents answered that they are sexually attracted only towards men. Sexual attraction mostly or only towards women was reported in the different studies by 0.3% and 0.9% of women respectively and equally towards men and women by 1.4% and 2.3% respectively. Sexual attraction “mostly towards men” was reported by 8.0% and 9.9% of the respondents respectively. Sexual experiences with same sex partner had increased slightly in all age groups, excluding 18–24 year olds.

Attitudes

Attitudes towards the conditions in which women are allowed to refuse to have sexual intercourse have become more tolerant about all conditions asked in the study in all age groups. The fact that most of the respondents find that women are allowed to refuse to have sexual intercourse when she does not want it illustrates this very well. In 2004 90.2% of the respondents thought that a woman is allowed to refuse to have sexual intercourse when she does not want it, in 2014 the proportion of respondents who agreed with it had increased to 97.0%. The biggest change in this attitude has taken place among respondents who are at least 25 years old.

Use of contraception in the first and in the most recent sexual intercourse

In comparison of the two studies the proportion of respondents who used contraception in their first sexual intercourse has increased (67.2% and 78.5% respectively).

The proportion of respondents who used less effective contraceptive methods has decreased and the proportion of those who used a condom has increased. The share of respondents who used a condom in their first sexual intercourse increased from 45.4% to 77.0%. The proportion of women who used the rhythm method decreased from 13.2% to 5.8% and those who used the withdrawal method decreased from 43.8% to 17.4%. The share of respondents who used hormonal methods in their first intercourse increased from 7.0% to 8.9%.

In latest intercourse the majority of the respondents used a condom (43.7%). In comparison with 2004 the usage of condoms has increased by 10%.

The proportion of respondents who used hormonal contraceptive methods (28.0% and 30.8% respectively) and the intrauterine system (0.0% and 5.9% respectively) in their last intercourse has increased. Use of an intrauterine device (copper coil) decreased from 16.4% to 5.4%. In 2014 51.5% of the respondents went to gynaecologist to receive

contraceptive counselling or prescription. In comparison with year 2004 it has decreased by more than 10% (in 2004 the indicator was 62.9%). The proportion of respondents who went to youth-friendly clinic has considerably increased (7.9% and 14.9% respectively) this change has been most significant among respondents aged 18–24 (18.2% and 30.2% respectively).

The proportion of women who responded that they had received contraceptive counseling before or after their last abortion has remarkably increased during the last decade. In 2004 24.2% of the respondents received contraceptive counseling before or after the abortion, in 2014 it had increased to 65.4%. It is positive that among 16–17 year-old respondents there were no respondents who had not received contraceptive counseling and among 18–24 year old respondents only 11.1% had not received contraceptive counseling (in 2004 the indicators were 75.0% and 69.2% respectively).

Health care services

The proportion of respondents who had used health care services during the last five years prior to our study had increased in 2014. The proportion of the respondents who reported that they had had PAP-smear (screening of pre-cancerous changes of the cervix) in the last five years has increased considerably. Among respondents aged 18–44 the proportion has increased from 25.7% to 58.4%.

It can be pointed out as a positive change that among respondents in the age groups 25–34 and 35–44 the proportion of respondents who had had their last gynaecological examination more than five years ago or had never had a gynaecological examination has decreased (11.7% and 5.6%; 16.0% and 6.3% respectively).

The proportion of respondents who had had breast ultrasound or mammography has increased in all age groups. It is remarkable that in 2004 1% of respondents aged 16–17 had had these examinations but in 2014 this indicator was 5.9%. Among 18–24 year olds the numbers were 3.9% and 8.6% respectively. The reasons for breast examinations in younger age-groups need further analysis. It is known that the overall number of breast examinations has increased in Estonia. In 2004 7087 breast ultrasounds in total were

performed in Estonia, in 2013 it had increased to 22811 (5). Also the number of mammographies has increased considerably (74 641 in 2005 and 115 426 in 2013) (5).

Infertility and infertility treatment

15.7% of the respondents in 2014 reported that they had had periods of infertility during their lifetime. It has not changed much in comparison with the year 2004, when the percentage was 16.6. Among women aged 35–44 the prevalence of infertility periods has increased (22.8% and 27.0% respectively). Among the respondents who had received treatment for infertility the proportion who had had in vitro fertilization has remarkably increased (8.4% and 42.7% respectively).

Children and plans for having children

In age groups 25–34 and 35–44 years the mean number of children was 1 and 1.9 respectively, which has stayed practically the same in comparison with the year 2004.

In comparison of the two studies it turns out that more women consider the ideal number of children to be three or more (45,4% and 53,9% respectively). More women would like to have three or more children (31.9% and 41.8% respectively). In both studies the mean ideal number of children is higher than the actual number of children. The ideal age for having the first child has somewhat increased for women but stayed the same for men. Mean ideal age for women for having their first child was considered to be 23.6 years in 2004 and 24.4 in 2014. Mean ideal age for men was 26.9 in both years.

Breastfeeding has stayed at a high level in both years of the study. The share of women who did not breastfeed their last child was 2.3% in 2004 and 2.7 in 2014. The proportion of women who breastfed their children less than one month has decreased (11.0% and 7.9% respectively).

In both studies most of the respondents had their pre-school aged children go to a state nursery. In 2014 the proportion has somewhat decreased (56.7% and 55.1% respectively). In comparison of the two studies the proportion of respondents who had their children go to a private nursery or stay with a paid nanny had increased (1.5% and 6.1%; 4.4% and 8.1% respectively). The proportion of respondents who reported that father stayed at home with the child has slightly increased (10.1% and 13.0% respectively).

Health

It is positive that self-reported health assessment has improved. The share of women who considered their health to be very good or good has increased. In 2014 19.3% of the respondents said that their health is very good (13.9% in 2004) and 56% said that their health is good (54.9% in 2004).

In both studies the majority of the respondents had a normal body mass index (2004 68.3 and 2014 67.6%). the proportion of underweight respondents has stayed the same in comparison of the two studies (10.6% and 9.9% respectively) most of the underweight respondents in both studies were 16–17 years old (20.6% and 16.7% respectively). The proportion of respondents who were overweight or obese increases in older age-groups. But in comparison of the two years the proportion of overweight respondents has increased among 16–17 and 18–24 year-olds (5.2% and 10.0%; 6.1% and 12.4% respectively).

The mean age (13.2 y in 2004 and 13.1 y in 2014) and median age (13 y in both studies) at menarche has stayed the same. Studies conducted in other countries also show that the decrease of age at menarche, which happened in the last century, has stopped (6).

The share of women who do not smoke has increased from 51.6% to 57.7%. Although the proportion of everyday smokers has decreased, the proportion of occasional smokers has increased and especially so among younger age groups.

Consumption of alcohol has decreased in all age-groups. In younger age-groups (16–17 and 18–24 years) the proportion of respondents who consume alcohol until the loss of

self-control a few times a year has increased (15.0% and 22.9%; 22.8% and 26.3% respectively). The proportion of respondents who never use alcohol until the loss of self-control has increased from 27.5% to 48.7%.

The share of respondents who have used narcotic substances at least once in their lives has increased by more than 10% (15.2% and 26.0% respectively).

Conclusion

During the last decade many important changes in sexual and reproductive health have taken place in Estonia. Some of these changes e.g., changes in attitudes and more similar age of partners at the time of first sexual intercourse show a trend towards more gender equal society.

Sexual behavior has become safer. It is illustrated by the increase of effective contraception usage in the first and most recent sexual intercourse. The gap between partners' ages in the first sexual intercourse has decreased and also the proportion of respondents who had their first sexual intercourse at the first encounter with the partner. Sexuality education at school is closely associated with these changes, it can be said that nowadays sexuality education reaches almost all students.

In health care services it is very positive that contraceptive counseling before or after the abortion and gynaecological examination among women older than 25 y/o has increased. It may be associated with better health literacy and also higher quality of health care services.

More respondents said that three or more children is ideal and also wanted to have three or more children. The ideal age for having the first child has increased for women and stayed the same for men.

Self-reported health assessment has increased in all age-groups and risky health-behavior has decreased.

Compulsory sexuality education at school and improved sexual and reproductive health services can be seen as positive changes in sexual- and reproductive health indicators during the last decade. Consistent high quality services and education are the key to the continuation of the positive changes in the future.

Kirjandus

References

1. Statistikaamet. <http://www.stat.ee/>
2. Mercer, C H, Tanton, C, Prah, P, Erens, B, Sonnenberg, P, Clifton, S et al. Changes in sexual attitudes and lifestyles in Britain through the life course and over time: findings from the National Surveys of Sexual Attitudes and Lifestyles (Natsal). *Lancet* 2013;382:1781–94.
3. Haavio-Mannila, E, Kontula, O. Seksin trendit meillä ja naapureissa. Helsinki: Werneri Söderström OY, 2001.
4. Mercer, C H, Wellings, K, Macdowall, W, Copas, A J, McManus, S, Erens, B. et al. First sexual partnerships-age differences and their significance: empirical evidence from the 2000 British National Survey of Sexual Attitudes and Lifestyles ('Natsal 2000'). *J Adolesc Health* 2006;39:87–95.
5. Tervise Arengu Instituut.
<http://pxweb.tai.ee/esf/pxweb2008/Database/Tervishoiuteenused/04Diagnostika/04Diagnostika.asp>
6. Ong, K K, Ahmed, M L, Dunger, D B. Lessons from large population studies on timing and tempo of puberty (secular trends and relation to body size): the European trend. *Mol Cell Endocrinol* 2006;254-255:8–12.
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/16757103>

Võrdlevate tabelite loend

List of comparison tables

TAUSTANDMED

Background information

1. Vastanute arv <i>Number of respondents</i>	106
2. Perekonnaseis <i>Marital status</i>	107
3. Emakeel <i>Native language</i>	108
4. Elukoht <i>Place of residence</i>	109
5. Lõpetatud haridustase <i>Completed level of education</i>	110

LÄHISUHTED JA SEKSUAALSUS

Intimate relationships and sexuality

6. Vanemate/hooldajatega lapseõlvekodus seksuaaleluga seotud teemadest rääkimine <i>Discussions of sexuality related topics at home</i>	111
7. Seksuaaleluga seotud teemade käsitlemine koolis <i>Discussions of sexuality related topics at school</i>	112
8. Seksuaalkogemused <i>Sexual experiences</i>	113
9. Seksuaalvahekorra kogemus <i>Experience of sexual intercourse</i>	114
10. Vanus esimese seksuaalvahekorra ajal <i>Age at first sexual intercourse</i>	114
11. Partneri vanus esimese seksuaalvahekorra ajal <i>Partner's age at first sexual intercourse</i>	115
12. Suhte iseloom esimese seksuaalvahekorra partneriga <i>Characteristics of the relationship with the first sexual intercourse partner</i>	116
13. Seksuaalpartnerite arv elu jooksul <i>Lifetime number of sexual partners</i>	117

14. Paralleelsed seksuaalsuhted praeguse kooselu jooksul <i>Parallel sexual relationships during current cohabitation</i>	117
15. Seksuaalne sättumus <i>Sexual orientation</i>	118
16. Homoseksuaalsed kogemused (seksuaalvahekord, petting) <i>Homosexual experience (sexual intercourse, petting)</i>	119
17. Nõustumine naise seksuaalvahekorra keeldumise põhjustega <i>Proportion of respondents who agree with the following reasons for a woman for refusing to have sexual intercourse</i>	120
LAPSED <i>Children</i>	
18. Viimase lapse imetamise kestus <i>Duration of breastfeeding last child</i>	121
TERVISHOIUTEENUSED <i>Health care services</i>	
19. Viimase 5 aasta jooksul teostatud uuringud <i>Diagnostic examinations during the last 5 years</i>	122
20. Rasestumisvastaste vahendite osas nõustamine enne või pärast viimast raseduse katkestamist <i>Contraception counselling before or after last abortion</i>	123
21. Viljatusperioodi(de) esinemine elu jooksul <i>Prevalence of period(s) of infertility during lifetime</i>	124
RASESTUMISVASTASED MEETODID <i>Contraceptive methods</i>	
22. Kasutatud rasestumisvastane meetod esimese seksuaalvahekorra ajal <i>Contraceptive method used during the first sexual intercourse</i>	125
23. Kasutatud rasestumisvastane meetod viimase seksuaalvahekorra ajal <i>Contraceptive method used during the last sexual intercourse</i>	126
24. Tervishoiuasutuse külastamine rasestumisvastase nõuande/vahendi saamiseks <i>Visiting health care service provider for contraceptive counselling/prescription</i>	127
25. Viimati külastatud teenusepakkuja rasestumisvastase nõuande/vahendi saamiseks <i>Health care service provider last visited for contraceptive counselling/prescription</i>	128

LASTESAAMISPLAANID

Reproductive plans

26. Ideaalne laste arv
<i>Ideal number of children</i>	129
27. Ideaalne naise vanus esimese lapse sünnil
<i>A woman's ideal age for giving birth to her first child</i>	130
28. Ideaalne mehe vanus esimese lapse sünnil
<i>A man's ideal age for becoming a father</i>	131
29. Enda perre soovitud laste arv
<i>Desired number of children in the family</i>	132

TERVIS

Health

30. Vanus esimese menstruatsiooni ajal
<i>Age of menarche</i>	133
31. Kehamassiindeks
<i>Body mass index</i>	133
32. Hinnang oma tervisele
<i>Self-reported health assessment</i>	134
33. Suitsetamine (vähemalt üks sigaret, e-sigaret, sigar või piibutäis päevas) viimase aasta jooksul
<i>Smoking (at least one cigarette, cigar or pipe per day) during the last year</i>	135
34. Narkootikumide tarvitamine elu jooksul
<i>Lifetime drug use</i>	135
35. Alkoholi tarvitamine viimase aasta jooksul
<i>Alcohol consumption during the last year</i>	136

Võrdlevad tabelid

Comparison tables

TAUSTANDMED

Background information

1. Vastanute arv (k1) Number of respondents (q1)

Vastanute arv	Vanuserühm (aastates)						Kokku Total	Number of respondents			
	16-17		18-24		25-34				35-44		
	2004	2014	2004	2014	2004	2014			2004	2014	
n	194	730	1068	735	721	487	689	461	2672	2413	n
%	7,3	30,3	40,0	30,5	27,0	20,2	25,8	19,1	100	100	%

2. Perekonnaseis, % (k2)
Marital status, % (q2)

Perekonnaseis	Vanuserühm (aastates)										Kokku	Marital status
	Age group (in years)											
	16-17		18-24		25-34		35-44		Total			
	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014	
	(n=730)	(n=1068)	(n=735)	(n=721)	(n=487)	(n=689)	(n=461)	(n=2672)	(n=2413)			
abielus	-	0,1	7,8	3,4	38,4	28,1	54,3	51,0	27,5	16,5	married	
vabas kooselus	6,7	20,3	33,2	42,0	37,7	51,1	19,2	27,3	28,9	34,5	in a consensual union	
lahutatud	-	0,1	0,8	1,2	4,6	2,1	10,2	7,4	4,2	2,2	divorced	
eraldi elav	1,6	0,8	4,2	0,3	5,1	1,0	5,8	0,9	4,7	0,7	separated	
lesk	-	-	0,1	-	0,1	-	2,6	0,9	0,8	0,2	widow	
vallaline	90,7	77,1	53,4	51,8	13,6	17,3	7,7	12,4	33,6	45,0	single	
teadmata	1,0	1,5	0,6	1,2	0,4	0,4	0,3	0,2	0,5	1,0	unknown	
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total	

3. Emakeel, % (k3)
Native language, % (q3)

Emakeel	Vanuserühm (aastates)								Kokku	Native language
	Age group (in years)									
	16-17		18-24		25-34		35-44			
	2014	2014	2014	2014	2014	2014	2014	2014	2014	
	(n=730)	(n=1068)	(n=735)	(n=721)	(n=487)	(n=689)	(n=461)	(n=2672)	(n=2413)	
eesti	70,6	80,7	80,3	70,3	76,6	69,8	76,6	70,6	79,0	Estonian
vene	28,4	18,0	18,5	29,3	21,4	28,0	23,0	28,6	19,8	Russian
muu	-	0,3	0,3	0,3	0,6	1,9	0,2	0,7	0,3	other
teadmata	1,0	1,1	1,0	0,1	1,4	0,3	0,2	0,2	1,0	unknown
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total

4. Elukoht, % (k5)

Place of residence, % (q5)

Elukoht	Vanuserühm (aastates)						Kokku	Place of residence		
	Age group (in years)								Total	
	16-17	18-24	25-34	35-44						
	2014	2014	2014	2014	2014	2014	2014			
Tallinn, Tartu, Pärnu, Kohtla-Järve, Narva	46,4 (n=194)	45,5 (n=730)	59,5 (n=1068)	55,5 (n=735)	58,4 (n=721)	61,4 (n=487)	46,6 (n=689)	49,2 (n=461)	54,9 (n=2672)	52,5 (n=2413)
muu linn	30,9	27,4	27,8	24,8	25,9	20,7	31,9	26,0	28,6	25,0
maas-asula	21,1	26,2	12,1	19,1	15,0	17,7	20,8	23,9	15,8	21,8
teadmata	1,6	1,0	0,7	0,7	0,7	0,2	0,7	0,9	0,8	0,7
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

5. Lõpetatud haridustase, % (k6)
Completed level of education, % (q6)

Lõpetatud haridustase	Vanuserühm (aastates)								Kokku Total	Completed level of education	
	16-17		18-24		25-34		35-44				
	2014 (n=730)	2004 (n=1068)	2014 (n=735)	2004 (n=721)	2014 (n=487)	2004 (n=689)	2014 (n=461)	2004 (n=2672)			
põhiharidus/vähem	85,1	96,4	19,2	44,9	6,1	7,2	2,0	5,9	16,0	45,4	basic/less
keskharidus/ kutsekeskharidus	11,9	2,6	67,4	42,2	64,1	34,9	71,3	46,6	63,5	29,6	secondary, vocational secondary
rakenduslik kõrgharidus	-	-	5,8	4,5	8,7	15,8	6,0	14,8	6,2	7,4	vocational higher
kõrgharidus	-	-	5,6	8,0	17,1	24,9	19,0	20,6	11,8	11,4	higher education(bachelor's degree)
teaduskraad	-	-	1,4	0,3	3,6	17,0	1,5	10,9	1,9	5,6	postgraduate degree (master's or doctoral degree)
teadmata	3,1	1,0	0,6	0,1	0,4	0,2	0,3	1,3	0,6	0,6	unknown
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total

LÄHISUHTED JA SEKSUAALSUS

Intimate relationships and sexuality

6. Vanemate/hooldajatega lapsepõlvkodus seksuaalelu teemadest rääkimine, % (k16) *Discussions of sexuality related topics with parents/guardians at home, % (q16)*

Lapsepõlvkodus seksuaalteemade käsitlemine	Vanuserühm (aastates) Age group (in years)								Kokku Total	Discussions of sexuality related topics with parents/guardians	
	16–17		18–24		25–34		35–44				
	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014			
	(n=194)	(n=730)	(n=1068)	(n=735)	(n=721)	(n=487)	(n=689)	(n=461)	(n=2672)	(n=2413)	
jah, liigagi palju	1,6	0,6	0,8	0,5	0,6	0,2	0,2	0,4	0,6	0,5	yes, even too much
piisavalt	32,0	48,0	27,4	38,1	14,6	24,0	5,8	9,1	18,7	32,7	yes, sufficiently
jah, kuid liiga vähe	17,5	12,5	19,3	14,2	19,8	20,1	21,6	18,4	19,9	15,7	yes, but too little
ei, kuid ma oleksin soovinud	17,0	8,6	24,3	12,2	40,9	29,8	43,4	39,2	33,2	19,8	no, but I would have wished it
ei, ma poleks ka soovinud	30,4	29,5	27,9	34,7	23,7	25,9	27,7	32,3	26,9	30,9	no, but I would not have wished it
teadmata	1,6	1,0	0,3	0,3	0,4	–	1,3	0,7	0,7	0,5	unknown
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total

7. Seksuaalelu teemade käsitlemine koolis, % (k17)

Discussions of sexuality related topics at school, % (q17)

Koolis seksuaalteemade käsitlemine	Vanuserühm (aastates)								Kokku		Discussions of sexuality related topics at school
	16–17		18–24		25–34		35–44		Total		
	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014	
	(n=194)	(n=730)	(n=1068)	(n=735)	(n=721)	(n=487)	(n=689)	(n=461)	(n=2672)	(n=2413)	
jah, liigagi palju	3,6	5,3	1,8	3,8	0,1	0,8	0,2	–	1,1	2,9	yes, even too much
piisavalt	64,4	71,0	51,1	66,4	18,9	47,4	6,5	12,6	31,9	53,7	yes, sufficiently
jah, kuid liiga vähe	25,8	20,8	38,1	27,6	50,9	42,7	49,9	52,1	43,7	33,3	yes, but too little
ei, kuid ma oleksin soovinud	2,6	1,2	6,5	1,4	25,9	5,5	35,9	25,0	19,0	6,7	no, but I would have wished it
ei, ma poleks ka soovinud	2,6	1,0	2,3	0,4	3,3	3,3	7,1	10,2	3,9	3,0	no, but I would not have wished it
teadmata	1,0	0,7	0,2	0,4	0,8	0,2	0,4	0,2	0,5	0,4	unknown
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total

8. Seksuaalkogemused, % (k18)
Sexual experiences, % (q18)

Seksuaalkogemused	Vanuserühm (aastates)								Kokku	Sexual experiences	
	Age group (in years)										
	16-17		18-24		25-34		35-44				Total
	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014	
	(n=194)	(n=730)	(n=1068)	(n=735)	(n=721)	(n=487)	(n=689)	(n=461)	(n=2672)	(n=2413)	
eneserahuidamine	29,9	43,7	55,4	64,0	64,6	79,9	52,5	72,5	55,3	62,7	masturbation
suudlemine	85,6	80,0	94,4	92,5	97,0	98,2	95,4	97,0	94,7	90,7	kissing
erutavad hellitused	67,5	63,0	87,5	84,0	88,4	92,2	78,2	88,5	83,9	80,2	petting
vaginaalne vahekord	45,4	48,5	84,2	78,4	96,8	96,5	94,9	97,0	87,5	76,5	vaginal intercourse
oraalseks	25,3	33,2	68,3	63,4	80,6	86,9	62,6	83,5	67,0	62,8	oral sex
anaalseks	7,2	9,7	25,1	19,6	32,9	43,9	24,7	36,4	25,8	24,7	anal sex

9. Seksuaalvahekorra kogemus, % (k20)
Experience of sexual intercourse, % (q20)

Seksuaalvahekorra kogemus	Vanuserühm (aastates)						Kokku Total	Experience of sexual intercourse			
	16–17		18–24		25–34				35–44		
	2014 (n=194)	2014 (n=730)	2014 (n=1068)	2014 (n=735)	2014 (n=721)	2014 (n=487)			2014 (n=689)	2014 (n=461)	2014 (n=2672)
jah	46,4	50,6	85,0	79,3	98,1	98,0	98,7	98,9	89,3	78,1	yes
ei	52,1	48,5	14,7	20,1	1,8	2,1	1,3	0,7	10,5	21,3	no
teadmata	1,6	1,0	0,3	0,5	0,1	–	–	0,4	0,3	0,5	unknown
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total

10. Vanus esimese seksuaalvahekorra ajal (k20)*
Age at first sexual intercourse, % (q20)*

Vanus (aastates)	Vanuserühm (aastates)						Kokku Total	Age (in years)			
	16–17		18–24		25–34				35–44		
	2014 (n=90)	2014 (n=369)	2014 (n=908)	2014 (n=583)	2014 (n=707)	2014 (n=477)			2014 (n=680)	2014 (n=456)	2014 (n=2385)
keskmine	15,3	15,3	16,7	16,6	18,0	17,4	18,9	18,1	17,7	16,9	mean
mediaan	15	15	17	16	18	17	18	18	17	16	median

* Vastajad, kes on olnud seksuaalvahekorras (k20). Respondents who have had sexual intercourse (q20).

11. Partneri vanus esimese seksuaalvahekorra ajal (k21)*
*Partner's age at first sexual intercourse (q21)**

Vanus (aastates)	Vanuserühm (aastates)						Kokku Total	Age (in years)		
	16–17		18–24		25–34				35–44	
	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014	
	(n=90)	(n=369)	(n=908)	(n=583)	(n=707)	(n=477)	(n=680)	(n=456)	(n=2385)	(n=1885)
keskmine	18,6	17,8	20,6	19,3	21,4	20,9	21,8	21,3	21,1	19,9
mediaan	18	17	19	18	20	20	21	20	20	19
										<i>mean</i>
										<i>median</i>

* Vastajad, kes on olnud seksuaalvahekorras (k20). Respondents who have had sexual intercourse (q20).

12. Suhte iseloom esimese seksuaalvahekorra partneriga, % (k22)*
*Characteristics of the relationship with the first sexual intercourse partner, % (q22)**

Suhte iseloom	Vanuserühm (aastates)						Kokku Total	Characteristics of the relationship		
	16–17		18–24		25–34				35–44	
	2014 (n=369)	2004 (n=908)	2014 (n=583)	2004 (n=707)	2014 (n=477)	2004 (n=680)			2014 (n=456)	2004 (n=2385)
esmakordne kohtumine	8,9	5,2	12,0	34,7	13,0	10,4	9,4	11,7	7,2	<i>met first time</i>
varasem tutvus	27,8	24,4	34,7	25,7	34,1	28,1	31,3	27,4	33,3	<i>previously acquainted, but not dating</i>
eelnev suhe	61,1	70,2	53,2	69,0	51,8	62,1	56,5	62,9	54,0	<i>in relationship</i>
teadmata	2,2	0,3	0,1	0,3	1,1	0,6	1,8	0,2	1,0	<i>unknown</i>
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	<i>total</i>

* Vastajad, kes on olnud seksuaalvahekorras (k20). Respondents who have had sexual intercourse (q20).

13. Seksuaalpartnerite arv elu jooksul (k25)*
Lifetime number of sexual partners, % (q25)*

Seksuaalpartnerite arv	Vanuserühm (aastates)								Kokku Total	Number of sexual partners
	16–17		18–24		25–34		35–44			
	2014	2014	2014	2014	2014	2014	2014	2014		
	(n=90)	(n=369)	(n=908)	(n=583)	(n=707)	(n=477)	(n=680)	(n=456)	(n=2385)	(n=1885)
keskmine	2,7	2,5	4,5	4	6,5	7	5,7	6,7	5,3	5,1
mediaan	2	2	3	3	4	5	4	5	3	3

* Vastajad, kes on olnud seksuaalvahekorras (k20). Respondents who have had sexual intercourse (q20).

14. Paralleelsed seksuaalsuhted praeguse kooselu jooksul, % (k31)*
Parallel sexual relationships during current marriage/cohabitation, % (q31)*

Paralleelsed seksuaalsuhted	Vanuserühm (aastates)								Kokku Total	Parallel sexual relationships
	16–17		18–24		25–34		35–44			
	2014	2014	2014	2014	2014	2014	2014	2014		
	(n=13)	(n=137)	(n=438)	(n=322)	(n=549)	(n=384)	(n=506)	(n=346)	(n=1506)	(n=1189)
ei ole olnud	61,5	91,2	84,0	92,2	82,3	90,1	74,7	84,1	80,1	89,1
jah, juhuslikud	23,1	4,4	9,1	5,0	9,8	4,7	11,9	7,5	10,4	5,6
jah, püsivad	–	2,9	4,6	1,6	5,1	3,7	8,3	6,4	6,0	3,8
jah, nii juhuslikud kui püsivad	7,7	0,7	1,1	0,9	2,0	1,6	4,0	1,5	2,5	1,3
teadmata	7,7	0,7	1,1	0,3	0,7	–	1,2	0,6	1,1	0,3
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

* Vastajad, kes on abielus või vabas kooselus ja kes olnud seksuaalvahekorras (k2, k20). Respondents who are married/cohabiting and have had sexual intercourse (k2, k20).

15. Seksuaalne sätumus, % (k42)
Sexual orientation, % (q42)

Seksuaalne sätumus	Vanuserühm (aastates)								Kokku	Sexual orientation	
	Age group (in years)										
	16-17		18-24		25-34		35-44				Total
	2014	2014	2014	2014	2014	2014	2014	2014	2014		
	(n=194)	(n=730)	(n=1068)	(n=735)	(n=721)	(n=487)	(n=689)	(n=461)	(n=2672)	(n=2413)	
ainult meeste vastu	83,5	76,9	87,8	85,4	89,0	89,1	93,5	94,6	89,3	85,3	only toward men
peamiselt meeste vastu	12,4	13,6	9,2	10,9	9,0	8,2	3,9	4,1	8,0	9,9	mostly toward men
võrdselt meeste ja naiste vastu	1,0	4,9	2,0	1,6	1,1	0,8	1,0	0,7	1,4	2,3	equally toward men and women
peamiselt naiste vastu	-	0,4	0,2	1,0	0,1	0,2	0,2	-	0,2	0,5	mostly toward women
ainult naiste vastu	-	0,4	0,2	0,4	0,1	0,6	-	-	0,1	0,4	only toward women
teadmata	3,1	3,8	0,7	0,7	0,6	1,0	1,5	0,7	1,0	1,7	unknown
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total

16. Homoseksuaalsed kogemused (seksuaalvahekord, petting), % (k43)
Homosexual experiences (sexual intercourse, petting), % (q43)

Homoseksuaalsed kogemused	Vanuserühm (aastates)									Kokku Total	Homosexual experiences			
	16–17			18–24			25–34					35–44		
	2004	2014	(n=730)	2004	2014	(n=735)	2004	2014	(n=721)			2004	2014	(n=689)
ei	89,2	86,6	87,4	88,3	87,9	84,6	91,4	88,5	88,7	87,1	no			
jah. ühel korral	6,2	7,1	7,5	6,7	7,6	9,7	5,1	7,4	6,8	7,5	yes, once			
jah. mitmel korral	3,6	3,7	5,0	4,6	4,2	5,1	2,6	3,7	4,0	4,3	yes, several times			
teadmata	1,0	2,6	0,2	0,4	0,3	0,6	0,9	0,4	0,5	1,1	unknown			
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total			

17. Nõustumine naise seksuaalvahekorra keeldumise põhjustega, % (k46)*
*The proportion of respondents who agree with the following reasons for a woman for refusing to have sexual intercourse, % (q46)**

Seksuaalvahekorra keeldumise põhjus	Vanuserühm (aastates)												Kokku Total	Reason to refuse sexual intercourse
	16–17			18–24			25–34			35–44				
	2004	2014	2014	2004	2014	2014	2004	2014	2014	2004	2014	2014		
	(n=194)	(n=730)	(n=1068)	(n=735)	(n=721)	(n=487)	(n=689)	(n=461)	(n=2672)	(n=2413)				
naine hiljuti sünnitanud	92,8	95,3	97,3	98,8	97,5	99,4	95,8	98,9	96,6	97,9	recent delivery			
partner põeb/ võib põdeda HIV/suguhaigusi	95,9	96,4	97,9	98,6	97,2	99,4	97,2	99,4	97,4	98,3	partner has/might have HIV or STD			
partner on füüsiliselt vägivaldne	93,8	95,2	97,1	97,7	97,2	98,2	97,1	99,1	96,9	97,3	partner is physically violent			
partner on joobes	88,7	93,7	93,9	95,0	95,2	97,1	95,2	96,3	94,2	95,3	partner is drunk			
partneril on paralleelne seksuaalsuhe	87,6	94,8	95,0	97,4	93,2	98,6	89,7	96,5	92,6	96,7	partner has parallel relationship			
naine on väsinud	89,2	88,9	93,4	93,6	90,4	93,2	88,1	92,4	90,9	91,9	woman is tired			
naine ei soovi	91,2	95,5	92,9	98,0	88,5	98,6	87,4	96,1	90,2	97,0	woman does not wish to			

LAPSED

Children

18. Viimase lapse imetamise kestus, % (k51)* Duration of breastfeeding of the last child, % (q51)*

Imetamise kestus	Vanuserühm (aastates)								Kokku Total	Duration of breastfeeding	
	16-17		18-24		25-34		35-44				
	2004 (n=4)	2014 (n=5)	2004 (n=194)	2014 (n=56)	2004 (n=500)	2014 (n=302)	2004 (n=635)	2014 (n=412)			
ei imetanud	-	-	2,6	3,6	2,2	2,3	2,2	2,9	2,3	2,7	not at all
<1 kuu	25,0	-	7,7	14,3	12,4	5,6	10,7	8,7	11,0	7,9	<1 month
enam kui 1 kuu	25,0	-	69,6	50,0	74,2	77,5	84,9	83,0	78,5	77,9	more than 1 month
hetkel imetab	50,0	100,0	20,1	32,1	11,0	14,6	2,1	4,4	8,2	11,0	currently breastfeeding
teadmata	-	-	-	-	0,2	-	0,2	1,0	0,2	0,5	unknown
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total

* Vastajad, kes on sünnitanud (k49). Respondents who have had deliveries (q49).

TERVISHOIUTEENUSED

Health care services

19. Viimase viie aasta jooksul teostatud uuringud (k58)

Diagnostic examinations during the last 5 years, % (q58)

Uuring	Vanuserühm (aastates)								Kokku Total	Diagnostic examination	
	16–17		18–24		25–34		35–44				
	2004 (n=194)	2014 (n=730)	2004 (n=1068)	2014 (n=735)	2004 (n=721)	2014 (n=487)	2004 (n=689)	2014 (n=461)			
günekoloogiline läbivaatus	23,2	25,3	63,0	60,7	83,6	93,6	80,7	91,8	70,3	62,6	<i>gynaecological examination</i>
PAP-test	5,2	6,2	17,7	32,0	28,0	78,2	35,7	79,6	24,2	42,6	<i>PAP smear</i>
mammograafia või ultraheli rinnast	1,0	5,9	3,9	8,6	10,8	12,1	16,3	22,6	8,8	11,2	<i>mammography or breast ultrasound examination</i>

20. Rasedumisvastaste vahendite osas nõustamine enne või pärast viimase raseduse katkestamist, % (k62)*
*Contraception counselling before or after last abortion, % (q62)**

Nõustamine	Vanuserühm (aastates)						Kokku Total	Counselling			
	16-17		18-24		25-34				35-44		
	2014 (n=4)	2014 (n=14)	2014 (n=156)	2014 (n=56)	2014 (n=288)	2014 (n=123)			2014 (n=485)	2014 (n=230)	2014 (n=933)
jah	0,0	85,7	20,5	76,8	20,5	73,2	27,8	56,1	24,2	64,8	yes
ei	75,0	-	69,2	12,5	60,8	14,6	49,9	25,7	56,6	19,9	no
teadmata	25,0	14,3	10,3	10,7	18,8	12,2	22,3	18,3	19,2	15,4	unknown
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total

* Vastajad, kes on katkestanud raseduse (k59). Respondents who have had abortion (q59).

21. Viljatusperioodide esinemine elu jooksul, % (k67)*
*Prevalence of period(s) of infertility during lifetime, % (q67)**

Viljatusperioodide esinemine	Vanuserühm (aastates)						Kokku	Infertility
	18-24		25-34		35-44			
	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014
	(n=908)	(n=583)	(n=707)	(n=477)	(n=680)	(n=456)	(n=2295)	(n=1516)
jah	8,9	5,2	20,4	17,8	22,8	27,0	16,6	15,7
ei	89,9	93,1	78,4	79,5	76,2	69,5	82,3	81,7
teadmata	1,2	1,7	1,3	2,7	1,0	3,5	1,2	2,6
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100
								total

* Vastajad, kes on ≥18aastased ja kes on olnud seksuaalvahekorras (k1, k20). Respondents at least 18 years old and who have had sexual intercourse (q1, q20).

RASESTUMISVASTASED MEETODID

Contraceptive methods

22. Kasutatud rasestumisvastane meetod esimeses seksuaalvahekorras (k77)*
Contraceptive method used in the first sexual intercourse, % (q77)*

Rasestumisvastane meetod	Vanuserühm (aastates)						Kokku Total	Contraceptive method			
	16-17		18-24		25-34				35-44		
	2004 (n=90)	2014 (n=369)	2004 (n=908)	2014 (n=583)	2004 (n=707)	2014 (n=477)			2004 (n=680)	2014 (n=456)	
hormonaalne rasestumis- vastane meetod (pillid, plaaster, tuperõngas)	4,1	4,8	9,4	7,7	7,2	14,4	1,8	8,1	7,0	8,9	hormonal contraceptive method (pills, patch, vaginal ring)
kondoom	72,6	88,5	62,3	86,2	35,4	76,6	15,2	48,4	45,4	77,0	condom
spermitsiidid	1,4	-	0,3	-	0,2	1,6	1,2	1,4	0,5	0,7	spermicides
kalendermeetod	4,1	3,8	5,8	2,2	12,7	3,2	32,7	18,0	13,2	5,8	rhythm method
katkestatud suguuühe	24,7	15,3	33,2	11,9	53,5	15,4	58,5	32,2	43,8	17,4	withdrawal
tupeloputus	-	2,2	0,4	1,0	1,5	1,6	1,5	2,5	0,9	1,7	vaginal douching
SOS-pillid	12,3	6,7	5,4	6,1	4,6	6,9	3,0	3,5	5,0	6,0	emergency contraception

* Vastajad, kes on olnud seksuaalvahekorras (k20). Respondents who have had sexual intercourse (q20).

23. Kasutatud rasestumisvastane meetod viimases seksuaalvahekorras (k78)*
*Contraceptive method used in the last sexual intercourse, % (q78)**

Rasestumisvastane meetod	Vanuserühm (aastates)								Kokku Total	Contraceptive method	
	16–17		18–24		25–34		35–44				
	2004 (n=90)	2014 (n=369)	2004 (n=908)	2014 (n=583)	2004 (n=707)	2014 (n=477)	2004 (n=680)	2014 (n=456)			
hormonaalne rasestumisvastane meetod (pill, plaaster, tuperõngas)	14,3	25,8	37,7	41,2	25,8	34,8	18,9	16,5	28,0	30,8	hormonal contraceptive method (pills, patch, vaginal ring)
hormooni sisaldav depoosüst	–	0,3	–	–	–	0,3	–	0,3	–	0,2	progestogen – only injectable
hormooni sisaldav emakasisene süsteem	–	0,3	–	0,8	–	8,2	–	15,4	–	5,9	hormonal intrauterine system
emakasisene vaske sisaldav vahend	–	–	3,1	1,0	22,3	7,6	31,3	13,9	16,4	5,4	intrauterine device
kondoom	61,9	61,4	40,6	47,2	29,9	37,1	22,8	30,1	33,5	43,7	condom
spermitsiidid	–	–	0,8	0,2	3,1	0,6	5,3	2,9	2,7	0,9	spermicides
steriliseerimine	–	–	–	–	0,2	0,3	2,7	3,5	0,8	0,9	sterilisation
kalendermeetod	6,0	3,4	9,8	3,3	13,0	3,5	17,2	7,8	12,6	4,4	rhythm method
katkestatud suguuhe	25,0	19,1	28,4	17,4	26,9	17,0	16,1	20,3	24,3	18,3	withdrawal
tupeloputus	2,4	1,7	3,3	1,7	2,0	1,2	3,2	0,6	2,9	1,3	vaginal douching
SOS-pillid	4,8	3,7	1,9	2,9	1,3	0,6	2,5	0,3	2,0	1,9	emergency contraception

* Vastajad, kes on olnud seksuaalvahekorras (k20). Respondents who have had sexual intercourse (q20).

24. Tervishoiuasutuse külastamine rasedumisvastase nõuande/vahendi saamiseks (k84)*
*Visiting health care service provider for contraceptive counselling/prescription (q84)**

Tervishoiuasutuse külastamine rasedumisvastase vahendi või nõuande saamiseks	Vanuserühm (aastates)									Kokku Total	Visiting health care service provider for contraceptive counselling or prescription			
	16–17			18–24			25–34					35–44		
	2004	2014	2014	2004	2014	2014	2004	2014	2014			2004	2014	2014
	(n=90)	(n=369)	(n=908)	(n=583)	(n=707)	(n=477)	(n=680)	(n=456)	(n=2385)	(n=1885)				
jah	42,2	34,2	70,3	54,6	74,4	68,8	71,2	59,9	70,7	55,4	yes			
ei	50,0	57,2	22,9	42,2	19,2	27,3	20,7	33,8	22,2	39,3	no			
teadmata	7,8	8,7	6,8	3,3	6,4	4,0	8,1	6,4	7,1	5,3	unknown			
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total			

* Vastajad, kes on olnud seksuaalvahetoras (k20). Respondents who have had sexual intercourse (q20).

25. Viimati külastatud teenusepakuja rasestumisvastase nõuande/vahendi saamiseks, % (k85)*
*Health care service provider last visited for contraceptive counselling/prescription, % (q85)**

Teenusepakuja	Vanuserühm (aastates)												Kokku	Health care service provider	
	Age group (in years)														Total
	16–17			18–24			25–34			35–44					
	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014			
naistearsti vastuvõtule naistenõuandlasse	39,5 (n=38)	32,5 (n=126)	49,2 (n=638)	43,7 (n=319)	69,8 (n=526)	54,9 (n=328)	75,2 (n=484)	65,2 (n=274)	62,9 (n=1686)	51,5 (n=1047)			womens' out-patient clinic		
naistearsti vastuvõtule erakliinikusse	21,1	13,5	17,2	12,0	16,7	14,6	15,1	20,9	16,6	15,3			private gynaecology clinic		
ämmaemanda vastuvõtule	–	2,4	–	1,9	–	3,4	–	0,7	–	2,1			midwife		
perearsti vastuvõtule	5,3	11,1	11,8	7,6	9,7	13,1	6,2	6,6	9,4	9,5			family doctor		
noortenõustamiskeskus	23,7	27,0	18,2	30,2	1,5	7,0	–	1,1	7,9	14,9			youth-friendly clinic		
mujale	5,3	4,8	2,4	1,9	1,7	2,7	1,7	1,8	2,0	2,5			other		
teadmata	5,3	8,7	1,3	2,8	0,6	4,3	1,9	3,7	1,3	4,2			unknown		
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total		

* Vastajad, kes on olnud seksuaalvahetuse ning külastanud tervishoiuastust (k20, k84). Respondents who have had sexual intercourse and have visited health care service provider (q20, q84).

LASTESAAMISPLAANID

Reproductive plans

26. Ideaalne laste arv, % (k90) Ideal number of children, % (q90)

Ideaalne laste arv	Vanuserühm (aastates)										Kokku	Ideaalne number of children	
	Age group (in years)												Total
	16-17		18-24		25-34		35-44						
	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014	
	(n=194)	(n=730)	(n=1068)	(n=735)	(n=721)	(n=487)	(n=689)	(n=461)	(n=2672)	(n=2413)			
0	-	0,1	0,2	0,3	-	-	-	-	0,1	0,1	0,1	0	
1	1,0	2,3	2,2	2,5	1,5	0,6	1,0	0,7	1,6	1,7	1,7	1	
2	59,8	43,2	58,2	44,8	52,3	41,7	43,5	40,1	53,0	42,8	42,8	2	
3	34,0	44,7	36,5	43,5	41,1	50,1	49,9	48,2	41,0	46,1	46,1	3	
≥4	5,2	8,5	2,9	7,2	5,1	6,0	5,5	9,5	4,4	7,8	7,8	≥4	
teadmata	-	1,2	-	1,8	-	1,6	-	1,5	-	1,5	1,5	unknown	
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total	
keskmine	2,5	2,6	2,4	2,6	2,6	2,6	2,7	2,7	2,5	2,6	2,6	mean	
mediaan	2	3	2	3	2	3	3	3	2	3	3	median	

27. Ideaalne naise vanus esimese lapse sünnil, % (k90)

The woman's ideal age giving birth to her first child, % (q90)

Ideaalne vanus (aastates)	Vanuserühm (aastates)						Kokku	Ideaalne vanus (in years)						
	16–17			18–24					25–34			35–44		
	2014	2014	2014	2014	2014	2014			2014	2014	2014	2014	2014	2014
	(n=194)	(n=730)	(n=1068)	(n=735)	(n=721)	(n=487)	(n=689)	(n=461)	(n=2672)	(n=2413)	Total			
<20	7,7	2,9	2,9	1,6	1,5	0,8	1,5	1,1	2,5	1,7		<20		
20–21	17,5	13,2	17,9	8,4	15,7	11,5	18,7	14,5	17,5	11,7		20–21		
22–23	23,7	22,5	28,0	21,5	23,0	14,2	26,7	15,8	26,0	19,2		22–23		
24–25	37,1	38,4	40,2	42,3	42,6	44,4	36,9	44,9	39,8	42,0		24–25		
≥26	12,9	21,9	10,1	23,5	16,0	26,5	14,7	20,6	13,1	23,1		≥26		
teadmata	1,0	1,2	0,9	2,6	1,3	2,7	1,6	3,0	1,2	2,3		unknown		
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		total		
keskmine	23,2	24,2	23,4	24,4	24,0	24,7	23,7	24,4	23,6	24,4		mean		
mediaan	24	25	24	25	25	25	24	25	24	25		median		

28. Ideaalne mehe vanus esimese lapse sünnil, % (k90)
The man's ideal age becoming a father, % (q90)

Ideaalne vanus (aastad)	Vanuserühm (aastates)						Kokku	Ideaalne vanus (years)			
	Age group (in years)								Total		
	16-17		18-24		25-34					35-44	
	2014	2014	2014	2014	2014	2014	2014	2014			
	(n=194)	(n=730)	(n=1068)	(n=735)	(n=721)	(n=487)	(n=689)	(n=461) (n=2672) (n=2413)			
<20	–	0,6	0,2	0,1	–	–	0,4	–	0,2	0,2	<20
20-21	8,3	5,5	2,4	2,3	1,7	1,4	1,9	2,8	2,5	3,2	20-21
22-23	10,8	10,1	8,3	5,6	4,3	3,3	5,2	5,0	6,6	6,4	22-23
24-25	28,9	34,8	33,4	31,0	25,9	21,8	33,4	28,2	31,1	29,8	24-25
≥26	47,9	46,7	53,6	57,8	65,1	69,4	57,2	59,0	57,2	57,0	≥26
teadmata	4,1	2,3	2,1	3,1	3,1	4,1	1,9	5,0	2,4	3,4	unknown
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total
keskmine	25,9	26	26,4	26,7	27,6	27,8	27,1	27,5	26,9	26,9	mean
mediaan	25,5	25	26	26	27,5	28	27	27,5	27	27	median

29. Enda perre soovitud laste arv, % (k91)

Desired number of children in the family, % (q91)

Laste arv	Vanuserühm (aastates)								Kokku	Number of children	
	Age group (in years)										
	16-17		18-24		25-34		35-44				Total
	2014	2014	2014	2014	2014	2014	2014	2014	2014		
	(n=194)	(n=730)	(n=1068)	(n=735)	(n=721)	(n=487)	(n=689)	(n=461)	(n=2672)	(n=2413)	
0	1,0	3,4	1,0	3,1	1,0	1,6	1,6	0,4	1,2	2,4	0
1	12,4	5,3	9,2	5,7	9,7	5,1	7,6	6,9	9,1	5,7	1
2	60,8	48,9	61,4	50,8	50,6	45,2	47,6	44,7	54,9	47,9	2
3	21,1	32,7	23,4	30,6	30,7	37,8	30,9	35,6	27,1	33,7	3
≥4	3,1	7,8	3,2	7,2	5,0	8,0	7,4	10,4	4,8	8,2	≥4
teadmata	1,6	1,8	1,8	2,6	3,1	2,3	4,9	2,0	2,9	2,2	unknown
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total
keskmine	2,1	2,4	2,2	2,4	2,3	2,5	2,4	2,5	2,3	2,4	mean
mediaan	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	median

TERVIS

Health

30. Vanus esimese menstruatsiooni ajal (k100)
Age of menarche (q100)

Vanus (aastates)	Vanuserühm (aastates)						Kokku Total	Age (in years)		
	Age group (in years)									
	16–17	18–24		25–34		35–44				
2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014	
(n=194)	(n=730)	(n=1068)	(n=735)	(n=721)	(n=487)	(n=689)	(n=461)	(n=2672)	(n=2413)	
keskmine	13,1	12,8	13,2	13,1	13,3	13,4	13,5	13,2	13,1	mean
mediaan	13	13	13	13	13	13	13	13	13	median

31. Kehamassiindeks, % (k98, k99)
Body mass index, % (q98, q99)

Kehamassiindeks (kg/m ²)	Vanuserühm (aastates)						Kokku Total	Body mass index (kg/m ²)			
	Age group (in years)										
	16–17	18–24		25–34		35–44					
2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014		
(n=194)	(n=730)	(n=1068)	(n=735)	(n=721)	(n=487)	(n=689)	(n=461)	(n=2672)	(n=2413)		
alakaal (<18,5)	20,6	16,7	16,7	9,4	7,9	7,0	1,3	2,8	10,6	9,9	underweight (<18,5)
normaal (18,5–24,9)	72,7	68,2	72,6	74,0	70,2	68,6	58,5	55,5	68,3	67,6	normal weight (18,5–24,9)

ülekaal (25–29,9)	5,2	10,0	6,1	12,4	16,1	12,7	26,6	26,7	14,0	14,5	overweight (25–29,9)
rasvumine (≥30)	0,5	2,7	3,1	2,7	5,1	10,1	12,5	12,8	5,9	6,1	obesity (≥30)
teadmata	1,0	2,3	1,6	1,5	0,7	1,6	1,2	2,2	1,2	1,9	unknown
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total

32. Hinnang oma tervisele, % (k101)
Self-reported health assessment, % (q101)

Hinnang	Vanuserühm (aastates)						Kokku		Assessment		
	Age group (in years)						Total				
	16–17	18–24	25–34	35–44	2014	2014	2004	2014			
	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014			
	(n=194)	(n=730)	(n=1068)	(n=735)	(n=721)	(n=487)	(n=689)	(n=461)	(n=2672)	(n=2413)	
väga hea	22,2	19,3	15,6	20,1	14,8	22,0	7,7	15,0	13,9	19,3	very good
hea	53,6	56,2	58,3	58,0	54,2	54,8	50,7	53,6	54,9	56,0	good
ei hea ega halb	15,5	19,9	18,5	18,9	22,1	17,9	27,6	26,9	21,6	20,5	neither good nor bad
halb	8,3	3,8	5,9	2,0	6,9	3,7	12,1	3,7	7,9	3,2	bad
väga halb	0,5	–	1,5	0,1	1,7	0,4	1,7	–	1,5	0,1	very bad
teadmata	–	0,8	0,1	0,8	0,3	1,2	0,3	0,9	0,2	0,9	unknown
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total

33. Suitsetamine (vähemalt üks sigaret, e-sigaret, sigar või piibutäis päevas) viimase aasta jooksul, % (k106)
Smoking (at least one cigarette, e-cigarette, cigar or pipe per day) during the last year, % (q106)

Suitsetamine	Vanuserühm (aastates)												Kokku Total	Smoking
	16–17			18–24			25–34			35–44				
	2004	2014	2014	2004	2014	2014	2004	2014	2014	2004	2014	2014		
	(n=194)	(n=730)	(n=1068)	(n=735)	(n=721)	(n=487)	(n=689)	(n=461)	(n=2672)	(n=2413)				
ei	56,2	57,1	51,5	52,0	52,3	60,8	49,8	64,6	51,6	57,7	no			
ei, varem olen	14,4	8,9	16,4	8,4	20,0	11,1	16,4	8,0	17,2	9,0	no, but I have smoked before			
jah, suitsetan iga päev	17,5	10,4	21,4	15,8	19,7	15,6	24,5	16,1	21,4	14,2	yes, I smoke daily			
jah, suitsetan aeg-ajalt	11,3	22,2	10,3	22,9	7,8	10,7	8,6	10,0	9,2	17,7	yes, I smoke occasionally			
teadmata	0,5	1,4	0,5	1,0	0,3	1,9	0,7	1,3	0,5	1,3	unknown			
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total			

34. Narkootikumide tarvitamine elu jooksul, % (k108)
Lifetime drug use, % (q108)

Narkootikumide tarvitamine	Vanuserühm (aastates)												Kokku Total	Drug use
	16–17			18–24			25–34			35–44				
	2004	2014	2014	2004	2014	2014	2004	2014	2014	2004	2014			
	(n=194)	(n=730)	(n=1068)	(n=735)	(n=721)	(n=487)	(n=689)	(n=461)	(n=2672)	(n=2413)				
jah	18,6	23,4	25,0	30,9	12,3	34,1	2,2	13,7	15,2	26,0	yes			
ei	81,4	75,3	74,3	67,9	87,2	64,3	97,1	85,3	84,2	72,7	no			
teadmata	–	1,2	0,8	1,2	0,4	1,6	0,7	1,1	0,6	1,3	unknown			
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total			

35. Alkoholi tarvitamine viimase aasta jooksul, % (k107)
Alcohol consumption during the last year, % (q107)

Alkoholi tarvitamine	Vanuserühm (aastates)								Kokku Total	Alcohol consumption	
	16–17		18–24		25–34		35–44				
	2014 (n=730)	2004 (n=1068)	2014 (n=735)	2004 (n=721)	2014 (n=487)	2004 (n=689)	2014 (n=461)	2004 (n=2672)			
iga päev	–	0,1	–	–	–	–	–	0,2	–	0,1	daily
nädalas paar korda	0,5	0,1	0,7	1,0	0,6	0,2	0,4	0,4	0,6	0,3	a few times a week
kord nädalas	2,6	0,7	2,9	1,3	0,4	1,3	0,4	0,4	2,0	0,9	once a week
kuus paar korda	10,8	4,9	12,5	8,2	3,5	3,6	3,7	3,7	8,9	5,1	a couple of times a month
kord kuus	10,8	6,6	11,2	9,2	1,9	5,4	1,5	9,1	9,1	4,5	once a month
kord paari kuu järel	14,4	5,6	10,4	8,0	3,9	5,1	1,5	8,7	8,7	5,4	once every two months
3–4 korda aastas	19,1	12,7	19,2	18,6	7,2	14,8	4,3	17,9	17,9	10,3	3–4 times a year
1–2 korda aastas või	15,0	22,9	22,8	25,9	23,2	28,5	21,0	24,5	24,5	23,6	1–2 times a year
mitte kunagi	26,3	44,8	19,9	26,6	58,1	40,8	66,2	27,5	27,5	48,7	never
teadmata	0,5	1,5	0,6	1,3	1,2	0,4	0,7	0,7	0,7	1,2	unknown
kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	total

Lisa 1. Küsimustik eesti keeles

Appendix 1. Questionnaire in Estonian

TAUSTAANDMED

Küsimustiku täitmise kuupäev _____

1. Teie vanus _____ aastat

2. Milline on Teie perekonnaseis?
 - 1 abielus
 - 2 vabas kooselus
 - 3 lahutatud
 - 4 eraldi elav (abielus, kuid ei ela koos)
 - 5 lesk
 - 6 vallaline

3. Milline on Teie emakeel?
 - 1 eesti
 - 2 vene
 - 3 muu (*palun kirjutage*) _____

4. Mis maakonnas Te elate?

1 Harjumaa	6 Läänemaa	11 Saaremaa
2 Hiiumaa	7 Lääne-Virumaa	12 Tartumaa
3 Ida-Virumaa	8 Põlvamaa	13 Valgamaa
4 Jõgevamaa	9 Pärnumaa	14 Viljandimaa
5 Järvamaa	10 Raplamaa	15 Võrumaa

5. Kus Te elate?
 - 1 Tallinn, Tartu, Pärnu, Kohtla-Järve, Narva
 - 2 muu linn või linnaline asula
 - 3 maa-asula (maapiirkond)

6. Milline on Teie lõpetatud kõrgeim haridustase?
 - 1 põhiharidus või vähem
 - 2 keskharidus, kutsekeskharidus (keskeriharidus)
 - 3 rakenduslik kõrgharidus
 - 4 kõrgharidus (bakalaureusekraad)
 - 5 teaduskraad (magistri- või doktorikraad)

7. Kui Te õpite, siis millist haridust Te praegu omandate? Kui Te ei õpi, siis palun siirduge 8. küsimuse juurde.
- 1 põhiharidust
 - 2 keskharidust
 - 3 kutsekeskharidust (keskeriharidust)
 - 4 rakenduslikku kõrgharidust
 - 5 kõrgharidust (bakalaureusekraadi)
 - 6 teaduskraadi (magistri- või doktorikraadi)
8. Mis praegusel hetkel kirjeldab kõige paremini Teie tavategevusala?
- 1 ettevõtja, töötaja
 - 2 töötu
 - 3 kodune
 - 4 õpilane/üliõpilane/kraadiõppur
 - 5 rasedus- või lapsehoolduspuhkusel viibija
 - 6 muu (*palun kirjutage*) _____
9. Milline oli Teie ühe kuu keskmine netosissetulek (keskmine kõigist allikatest saadud kuu sissetulek pärast kõigi riiklike maksude mahaarvamist) viimase aasta (12 kuu) jooksul?
- 1 mul ei ole sissetulekut
 - 2 kuni 200 eurot
 - 3 201–300 eurot
 - 4 301–450 eurot
 - 5 451–600 eurot
 - 6 601–700 eurot
 - 7 701–900 eurot
 - 8 901–1000 eurot
 - 9 1001–1500 eurot
 - 10 1501–2000 eurot
 - 11 üle 2000 euro
10. Mitmest inimesest koosneb Teie leibkond (arvestage ka iseennast)? Palun kirjutage arv.
- _____

Leibkonna moodustavad ühises eluruumis (ühisel aadressil) elavad inimesed, kes jagavad toidu- ja raharessurssi ja kelle liikmed ka ise tunnistavad, et on ühes leibkonnas. Leibkond saab olla ka üheliikmeline.

11. Milline oli Teie leibkonna ühe kuu keskmine netosissetulek (keskmine kõigist allikatest saadud kuu sissetulek pärast kõigi riiklike maksude mahaarvamist) viimase aasta (12 kuu) jooksul?
- 1 kuni 200 eurot
 - 2 201–450 eurot
 - 3 451–700 eurot
 - 4 701–950 eurot
 - 5 951–1200 eurot
 - 6 1201–1450 eurot
 - 7 1451–1700 eurot
 - 8 1701–1950 eurot
 - 9 1951–2200 eurot
 - 10 2201–2451 eurot
 - 11 üle 2451 euro
 - 12 ei tea
12. Kas Teil on raskusi arvete maksmisega (majapidamiskulud, elekter, küte, telefon, laen, liising jne)?
- 1 alati
 - 2 sageli
 - 3 mõnikord
 - 4 harva
 - 5 mitte kunagi
13. Milliseks hindate enda majanduslikku olukorda?
- 1 väga hea
 - 2 hea
 - 3 ei hea ega halb
 - 4 halb
 - 5 väga halb
14. Milline on/oli Teie ema haridus?
- 1 põhiharidus või vähem
 - 2 kesk/keskeriharidus
 - 3 kõrgharidus/rakenduslik kõrgharidus
 - 4 ei tea
15. Milline on/oli Teie isa haridus?
- 1 põhiharidus või vähem
 - 2 kesk/keskeriharidus
 - 3 kõrgharidus/rakenduslik kõrgharidus
 - 4 ei tea

LÄHISUHTED JA SEKSUAALSUS

16. Kas Teie lapsepõlvkodus vanemad/hooldajad rääkisid lastega seksuaaleluga seotud teemadel?

- 1 jah, liigagi palju
- 2 jah, piisavalt
- 3 jah, kuid liiga vähe
- 4 ei, kuid ma oleksin soovinud
- 5 ei, ma poleks ka soovinud

17. Kas koolis käsitleti seksuaaleluga seotud teemasid?

- 1 jah, liigagi palju
- 2 jah, piisavalt
- 3 jah, kuid liiga vähe
- 4 ei, kuid ma oleksin soovinud
- 5 ei, ma poleks ka soovinud

18. Kas Teil on elu jooksul olnud järgmisi seksuaalkogemusi? Palun vastake igale küsimusele *tõmmates sobivale vastusele ring ümber.*

	<i>jah</i>	<i>ei</i>
eneserahuldamine (masturbeerimine)	1	2
suudlus suule	1	2
erutavad hellitused riiete alt või pealt (petting)	1	2
vaginaalne vahekord (seksuaalvahekord tupe kaudu)	1	2
oraalseks (suuseks)	1	2
anaalseks (seksuaalvahekord pärasoole kaudu)	1	2
seksuaalvahekord korruga enam kui ühe partneriga (grupiseks)	1	2

19. Kas Te olete viimase kuu jooksul masturbeerinud?

- 1 jah
- 2 ei

Järgnevalt palume vastata neil, kes on olnud **elu jooksul seksuaalvahekorras**. Selle all mõistame vaginaal-, oraal- või anaalseksi.

Teistel vastajatel palume siirduda 37. küsimuse juurde.

20. Kui vanalt Te olite esimest korda seksuaalvahekorras?
_____ -aastaselt

21. Kui vana oli Teie esimese seksuaalvahekorra partner?

- 1 _____ -aastane
- 2 ei tea

22. Missugune järgnevatest väidetest kehtib kõige rohkem Teie esimese seksuaalvahekorra partneri kohta?
- 1 kohtusime esmakordselt
 - 2 olime tuttavad, kuid meil ei olnud eelnevalt suhet (me ei „käinud“)
 - 3 meil oli eelnevalt suhe („käisime“)
23. Mõeldes tagasi oma esimese seksuaalvahekorra peale, kuivõrd Te ise soovisite olla seksuaalvahekorras?
- 1 soovisin väga
 - 2 soovisin teatud määral
 - 3 ei soovinud, kuid ma nõustusin veenmise peale
 - 4 ei soovinud, kuid teised (keegi muu kui partner) survestasid mind
 - 5 ei soovinud, kuid mu partner survestas mind
 - 6 ei soovinud, kuid mu partner sundis mind ähvardustega
 - 7 ei soovinud, kuid mu partner sundis mind vägivaldselt
24. Kumb Teist oli Teie esimese seksuaalvahekorra algataja?
- 1 olin ise rohkem algataja
 - 2 mõlemad ühepalju
 - 3 partner rohkem
 - 4 ei oska öelda
25. Mitme partneriga olete elu jooksul olnud seksuaalvahekorras (kasvõi ühe korra)?
_____ partneriga
26. Mitme partneriga olete viimase aasta (12 kuu) jooksul olnud seksuaalvahekorras (kasvõi ühe korra)?
_____ partneriga
27. Millal olite viimati seksuaalvahekorras?
- 1 viimase kuu jooksul
 - 2 1–3 kuud tagasi
 - 3 4–11 kuud tagasi
 - 4 1–2 aastat tagasi
 - 5 3–10 aastat tagasi
 - 6 üle 10 aasta tagasi
28. Mitu korda keskmiselt olite viimase aasta (12 kuu) jooksul seksuaalvahekorras?
- 1 mul ei ole olnud seksuaalvahekorda viimase aasta (12 kuu) jooksul (**palun siirduge 37. küsimuse juurde**)
 - 2 harvem kui kord kuus
 - 3 üks kord kuus
 - 4 2–3 korda kuus
 - 5 üks kord nädalas
 - 6 2–3 korda nädalas
 - 7 4–6 korda nädalas
 - 8 iga päev või sagedamini

29. Kui olete abielus või vabas kooselus, siis kui kaua on Teie suhe praeguse partneriga kestnud? Arvestage ka kooselueelset perioodi.

- 1 kuni 6 kuud
- 2 7–12 kuud
- 3 1–2 aastat
- 4 3–5 aastat
- 5 6–10 aastat
- 6 11–15 aastat
- 7 kauem kui 15 aastat
- 8 ma ei ole praegu abielus ega vabas kooselus

30. Praeguse partneriga seksuaalelust rääkimine on Teie jaoks:

- 1 väga kerge
- 2 pigem kerge
- 3 ei kerge ega raske
- 4 pigem raske
- 5 väga raske
- 6 mul ei ole partnerit

31. Kas Teil on praeguse abielu või vaba kooselu jooksul olnud paralleelseid seksuaalsuhteid?

- 1 ei ole olnud
- 2 jah, juhuslikke
- 3 jah, püsivaid
- 4 jah, nii juhuslikke kui püsivaid
- 5 ma ei ole praegu abielus ega vabas kooselus

32. Kas Te olete kogenud viimase aasta (12 kuu) jooksul allpool loetletud olukordi, mis on esinenud vähemalt kolme kuu jooksul? Palun vastake igale küsimusele tõmmates sobivale vastusele ring ümber.

	<i>jah</i>	<i>ei</i>
huvi puudumine seksuaalvahekorra vastu	1	2
seksuaalvahekord ei ole olnud nauditav	1	2
seksuaalvahekorraga on kaasnenud ärevus	1	2
seksuaalvahekorra ajal või sellele järgnevalt valu suguelundite piirkonnas (tupe sissekäik, tupp, alakõht)	1	2
ei ole tundnud seksuaalvahekorra ajal iha ega erutust	1	2
ei ole suutnud saavutada orgasmi või orgasmini jõudmine on võtnud häirivalt kaua aega, kuigi esines seksuaalne erutus	1	2
on esinenud häiriv tupekuivus	1	2
ei ole esinenud ühtegi kirjeldatud probleemi selle aja jooksul	1	2

Järgnevalt palume vastata neil, kes on viimase aasta (12 kuu) jooksul **olnud seksuaalvahekorras JA on sama perioodi jooksul olnud abielus või vabas kooselus.**

Teistel vastajatel palume siirduda 37. küsimuse juurde

Mõeldes tagasi viimasele aastale (12 kuule), palun vastake, kuivõrd Te nõustute järgnevate väidetega.

33. Me mõlemad partneriga oleme seksuaalvahekorrast samavõrra huvitatud.

- 1 täiesti nõus
- 2 pigem nõus
- 3 ei ole nõus ega vastu
- 4 pigem ei ole nõus
- 5 ei ole üldse nõus

34. Minule ja minu partnerile meeldivad/ei meeldi seksuaalelus sarnased asjad/tegevused/olukorrad.

- 1 täiesti nõus
- 2 pigem nõus
- 3 ei ole nõus ega vastu
- 4 pigem ei ole nõus
- 5 ei ole üldse nõus

35. Minu partneril on viimase aasta jooksul olnud seksuaalvahekorras raskusi.

- 1 täiesti nõus
- 2 pigem nõus
- 3 ei ole nõus ega vastu
- 4 pigem ei ole nõus
- 5 ei ole üldse nõus

36. Ma tunnen emotsionaalset lähedust oma partneriga, kui me oleme seksuaalvahekorras.

- 1 alati
- 2 peaaegu alati
- 3 mõnikord
- 4 mitte väga sageli
- 5 peaaegu mitte kunagi

⇒ *Siit jätkavad kõik vastajad*

Järgnevad küsimused puudutavad **seksuaalse sisuga mõtteid/ tundeid/ tegevusi ja seksuaalsuhteid.**

37. Olen rahul oma seksuaaleluga. Palun vastake, mõeldes tagasi viimasele aastale (12 kuule).

- 1 täiesti nõus
- 2 pigem nõus
- 3 ei ole nõus ega vastu
- 4 pigem ei ole nõus
- 5 ei ole üldse nõus

38. Olen oma seksuaalelu pärast stressis ja mures. Palun vastake, mõeldes tagasi viimasele aastale (12 kuule).
- 1 täiesti nõus
 - 2 pigem nõus
 - 3 ei ole nõus ega vastu
 - 4 pigem ei ole nõus
 - 5 ei ole üldse nõus
39. Olen seksuaalvahekorda vältinud (enda või partneri) seksuaalsete raskuste tõttu. Palun vastake, mõeldes tagasi viimasele aastale (12 kuule).
- 1 täiesti nõus
 - 2 pigem nõus
 - 3 ei ole nõus ega vastu
 - 4 pigem ei ole nõus
 - 5 ei ole üldse nõus
40. Kas olete kunagi tundnud vajadust/soovi kellegagi rääkida, et saada nõu ja abi seksuaaleluga seotud küsimustes?
- 1 jah
 - 2 ei
41. Kelle poole olete viimase aasta (12 kuu) jooksul pöördunud seksuaaleluga seotud küsimustes abi või nõu saamiseks? Võite valida mitu vastust.
- 1 perearst
 - 2 naistearst
 - 3 ämmaemand/õde
 - 4 naha- ja suguhaiguste arst
 - 5 psühhiaater ja/või psühholoog
 - 6 paariterapeut/suhetenõustaja
 - 7 seksuoloog
 - 8 noortenõustaja
 - 9 alternatiivravi (nõelravi, homöopaatia jm) pakkuja
 - 10 muu (*palun täpsustage*) _____
 - 11 ei ole abi saamiseks pöördunud
42. Inimesed tunnevad mõnikord seksuaalset külgetõmmet sama sugupoole suhtes. Praegusel hetkel on Teie seksuaalne kiindumus suunatud:
- 1 ainult meessugupoole vastu
 - 2 peamiselt meessugupoole vastu
 - 3 võrdselt mõlema sugupoole vastu
 - 4 peamiselt naissugupoole vastu
 - 5 ainult naissugupoole vastu
43. Kas Teil on elu jooksul olnud seksuaalkogemusi (seksuaalvahekord, petting) samast soost partneriga?
- 1 ei ole olnud
 - 2 on olnud ühel korral
 - 3 on olnud mitmel korral

44. Kas Teile on tehtud ettepanek astuda seksuaalvahekorda raha või muude majanduslike hüvede eest?

- 1 ei
- 2 jah, kuid olen keeldunud
- 3 jah, olen nõustunud ühel korral
- 4 jah, olen nõustunud mitmel korral

45. Järgnevalt on toodud väited, mille kohta inimestel on erinevaid arvamusi. Palun vastake igale väitele tõmmates kõige paremini Teie arvamust iseloomustavale vastusele ring ümber.

	<i>täiesti nõus</i>	<i>pigem nõus</i>	<i>ei ole nõus ega vastu</i>	<i>pigem ei ole nõus</i>	<i>ei ole üldse nõus</i>
Püsisuhtes oleva mehe truudusetusse peab suhtuma sallivalt	1	2	3	4	5
Suhte alguses peab naine ootama, kuni mees algatab seksuaalvahekorra	1	2	3	4	5
Naisel on samaväärne vabadus teha abieluettepanekut kui mehel	1	2	3	4	5
Palju seksuaalpartnereid halvendab naiste mainet	1	2	3	4	5
Raseduse katkestamine naise soovil peab olema seadusega lubatud	1	2	3	4	5
Vägivaldne seksuaalvahekord abielus või vabas kooselus peab olema seadusega karistatav	1	2	3	4	5
Homoseksuaalsetel naistel ja meestel peab olema vabadus elada oma elu nii, nagu nad soovivad	1	2	3	4	5
Rahuldustpakkuva seksuaalelu olemasolu on õnnelikuks paarisuhteks väga tähtis	1	2	3	4	5

46. Kas Teie arvates võib naine seksuaalvahekorras keelduda järgmistes olukordades?

Palun vastake igale kirjeldatud olukorrale tõmmates kõige paremini Teie arvamust iseloomustavale vastusele ring ümber.

	<i>jah</i>	<i>ei</i>
Naine on hiljuti sünnitanud	1	2
Naine kahtlustab või teab, et partner või abikaasa on HIV-positiivne või põeb suguhaigusi	1	2
Partner või abikaasa on füüsiliselt vägivaldne	1	2
Partner või abikaasa on joobes	1	2
Partneril või abikaasal on paralleelne seksuaalsuhe	1	2
Naine on väsinud	1	2
Naine ei soovi seksuaalvahekorras olla	1	2

RASEDUSED JA LAPSED

47. Kas Te olete praegu rase?

- 1 jah
- 2 ei
- 3 ei tea

48. Kas Teil on olnud varasemalt rasedusi?

- 1 jah (*märkige arv*) _____
- 2 ei (*palun siirduge 53. küsimuse juurde*)

49. Millega need rasedused lõppesid?

Sünnitusega

- 1 jah (*märkige arv*) _____
- 2 ei

Iseenesliku raseduse katkemisega

- 1 jah (*märkige arv*) _____
- 2 ei

Abordiga (raseduse katkestamisega)

- 1 jah (*märkige arv*) _____
- 2 ei

Emakavälise rasedusega

- 1 jah (*märkige arv*) _____
- 2 ei

Järgnevalt palume vastata neil vastajatel, kes **on sünnitanud**.

Kui Te ei ole sünnitanud, siis palun siirduge 53. küsimuse juurde.

50. Sünninud lapsed (mitmike korral palun märkige lapsed eraldi veergudesse):

	1.laps	2.laps	3.laps	4.laps	5.laps	6.laps	7.laps	8.laps	9.laps	10.laps
Mis aastal laps sündis (<i>märkige aasta</i>)?										
Laps sündis (<i>tõmmake sobiva vastuse numbrile ring ümber</i>)										
elusana	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
surnuna	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kas Te elasite lapse isaga koos lapse sündimise ajal? (<i>tõmmake sobiva vastuse numbrile ring ümber</i>)										
jah	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ei	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kas Teie lapse isa viibis sünnituse juures? (<i>tõmmake sobiva vastuse numbrile ring ümber</i>)										
jah	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ei	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2

51. Kui kaua Te imetasite oma viimast last? Palun arvestage nii täielikku kui osalist imetamist.
- 1 ei imetanud
 - 2 alla 1 kuu
 - 3 _____ kuud
 - 4 imetan praegu, olen imetanud _____ kuud
52. Kes hoidis/hoiab Teie viimast eelkooliealist last, kui olite/olete ise tööl? Võite valida mitu vastust.
- 1 ma ei töötanud/ei tööta, olin/olen ise lapsega kodus
 - 2 isa oli/on lapsega kodus
 - 3 vanavanemad
 - 4 teised sugulased
 - 5 laps käis/käib riigilasteaias
 - 6 laps käis/käib eralasteaias
 - 7 tasuline lapsehoidja
 - 8 muu (*palun täpsustage*) _____

TERVISHOIUTEENUSED

⇒ *Siit jätkavad kõik vastajad.*

Järgnevad küsimused puudutavad **naistearsti külastust**.

53. Kui vana Te olite, kui külastasite esimest korda naistearsti?
- 1 _____ - aastane
 - 2 ei ole kunagi naistearsti juures käinud (*palun siirduge 57. küsimuse juurde*)
 - 3 ei mäleta
54. Kuidas Te hindate oma esimest naistearsti külastust?
- 1 väga positiivne kogemus
 - 2 pigem positiivne kogemus
 - 3 ei positiivne ega negatiivne kogemus
 - 4 pigem negatiivne kogemus
 - 5 väga negatiivne kogemus
55. Kas ja kui tihti Te olete naistearsti külastanud viimase viie aasta jooksul?
- 1 ei ole külastanud (*palun siirduge 57. küsimuse juurde*)
 - 2 ühel korral
 - 3 rohkem kui ühel korral

56. Tagantjäre hinnates, kuidas Te jäite rahule viimase pöördumisega naistearsti vastuvõtule? Palun vastake igale küsimusele tõmmates sobiva vastuse numbrile ring ümber.

	<i>väga rahul</i>	<i>pigem rahul</i>	<i>ei rahul ega rahulolematu</i>	<i>pigem rahulolematu</i>	<i>väga rahulolematu</i>
sõbralikkus	1	2	3	4	5
asjatundlikkus	1	2	3	4	5
usaldusväärsus	1	2	3	4	5
visiidi kestus	1	2	3	4	5

⇒ ***Siit jätkavad kõik vastajad***

57. Kas Te olete kogenud alljärgnevat takistusi naistearsti vastuvõtule pöördumisel viimase viie aasta jooksul? Võite valida mitu vastust.

- 1 mul ei ole olnud takistusi naistearsti poole pöördumisel
 - 2 naistearsti vastuvõtule on pikk ootejärjekord
 - 3 naistearsti vastuvõtule registreerumise protseduur on keeruline
 - 4 naistearst asub minu elukohast kaugel ja/või on transpordivõimalused halvad
 - 5 majanduslikud takistused (visiiditasu, transport jne on kallid)
 - 6 mul ei ole ravikindlustust
 - 7 teised takistused (*millised?*)
-
- 8 mul ei ole olnud põhjust külastada naistearsti

58. Kas Te olete käinud järgmistel uuringutel? Palun vastake igale küsimusele tõmmates sobiva vastuse numbrile ring ümber.

	<i>viimase 5 aasta jooksul</i>	<i>enam kui 5 aastat tagasi</i>	<i>mitte kunagi</i>	<i>ei tea/ ei mäleta</i>
günekoloogiline läbivaatus	1	2	3	4
emakakaela PAP-test (onkotsütoloogia e. vähieelsete seisundite uuring)	1	2	3	4
rindade läbivaatus arsti poolt	1	2	3	4
rindade röntgen- (mammograafia) või ultraheliuuring	1	2	3	4

Järgnevad küsimused puudutavad **raseduse katkestamist e aborti** oma soovil.

Kui Te ei ole ühtegi rasedust katkestanud, siis palun siirduge 67. küsimuse juurde.

Kui Teil on olnud mitu raseduse katkestamist, siis palun vastake viimase raseduse katkestamise kohta.

59. Millal oli Teie viimane raseduse katkestamine?

- 1 vähem kui aasta tagasi
- 2 1–5 aastat tagasi
- 3 6–10 aastat tagasi
- 4 11–20 aastat tagasi
- 5 üle 20 aasta tagasi

60. Millise meetodiga toimus viimane raseduse katkestamine?

- 1 kirurgilise meetodiga
- 2 medikamentoosse meetodiga (tablettidega)
- 3 muu meetodiga (*palun täpsustage*) _____

61. Tagantjärele hinnates, kuidas olete rahul informatsiooniga, mille saite enne viimast raseduse katkestamist arstilt/õelt järgmiste teemade kohta? Palun vastake igale küsimusele tõmmates sobiva vastuse numbrile ring ümber.

	<i>väga rahul</i>	<i>pigem rahul</i>	<i>ei rahul ega rahulolematu</i>	<i>pigem rahulolematu</i>	<i>väga rahulolematu</i>
abordi teostamine	1	2	3	4	5
võimalikud psühholoogilised mõjud	1	2	3	4	5
võimalikud abordiga seotud riskid/tüsistused	1	2	3	4	5

62. Kas Teid enne või pärast viimast raseduse katkestamist nõustati rasestumisvastaste meetodite kasutamise suhtes?

- 1 jah, enne
- 2 jah, pärast
- 3 jah, nii enne kui pärast
- 4 ei
- 5 ei mäleta

63. Kuidas Te olete rahul tervishoiuasutuses viimase raseduse katkestamisel Teile osaks saanud kohtlemisega?

- 1 väga rahu
- 2 pigem rahul
- 3 ei rahul ega rahulolematu
- 4 pigem rahulolematu
- 5 väga rahulolematu

64. Milline oli viimase raseduse katkestamise põhjus? Võite valida mitu vastust.

- 1 ma ei olnud valmis vastutama lapse kasvatamise eest
- 2 ma ei soovinud üksi last kasvatada
- 3 ma ei tahtnud ohustada paarisuhet või pere ühtsust veel ühe lapse ilmaletulekuga
- 4 paarisuhe oli ebakindel või esinesid probleemid
- 5 partner oli vägivaldne
- 6 ei soovinud last selle partneriga
- 7 loobusin rasedusest partneri surve all
- 8 loobusin rasedusest vanemate surve all
- 9 majanduslikud põhjused
- 10 minu elupaik oli liiga väike/sobimatu ja ma ei olnud võimeline muretsema suuremat
- 11 õpingud olid pooleli
- 12 olukord tööl ei võimaldanud
- 13 ma ei olnud küps ema rolliks
- 14 olin liiga noor
- 15 mul ei olnud kedagi, kes oleks võinud lapsehoidmisel abiks olla
- 16 mul ei olnud aega lapse jaoks
- 17 muu (*palun täpsustage*) _____

65. Kas Te rääkisite enne viimase raseduse katkestamist sellest oma partneriga?

- 1 jah
- 2 ei

66. Kas Teie partner oli nõus raseduse katkestamise otsusega?

- 1 täiesti nõus
- 2 pigem nõus
- 3 ei nõus ega vastu
- 4 pigem vastu
- 5 täiesti vastu
- 6 ei tea

⇒ Siit jätkavad kõik vastajad.

Järgnevad küsimused puudutavad **viljatust ja viljatuse ravi**.

67. Kas Teil on olnud elus perioode, mil Te olete soovinud rasestuda, kuid see pole regulaarse seksuaalelu korral õnnestunud ühe aasta (12 kuu) jooksul?

- 1 jah
- 2 ei (*palun siirduge 77. küsimuse juurde*)

68. Kas pärast viljatuse perioodi õnnestus Teil sünnitada laps?

- 1 jah
- 2 ei

69. Kas Te olete viljatuse tõttu pöördunud arsti vastuvõtule?

- 1 jah (*palun siirduge 71. küsimuse juurde*)
- 2 ei

70. Kui Te pole viljatuse tõttu arsti poole pöördunud, siis mis on olnud selle põhjus? Võite valida mitu vastust.

	<i>täiesti nõus</i>	<i>pigem nõus</i>	<i>ei ole nõus ega vastu</i>	<i>pigem ei ole nõus</i>	<i>ei ole üldse nõus</i>
jään rasedaks	1	2	3	4	5
soovin/soovisin veel oodata, et rasedus algaks loomulikult	1	2	3	4	5
ei soovi/soovinud meditsiinilist sekkumist	1	2	3	4	5
ma ei ole olnud teadlik viljatuse ravimeetoditest	1	2	3	4	5
olen liiga vana viljatuse raviks	1	2	3	4	5
uuringud ja ravi on liiga kallid	1	2	3	4	5
vastavad haiglad ja arsti vastuvõtud asuvad kaugel	1	2	3	4	5
arsti vastuvõtule on raske pääseda	1	2	3	4	5
partner pole uuringute või raviga nõus	1	2	3	4	5
paarisuhe katkes	1	2	3	4	5
häbenesin arsti vastuvõtule pöörduda	1	2	3	4	5
mul ei ole Eesti haigekassa kindlustust	1	2	3	4	5
muu põhjus (<i>palun täpsustage</i>)	1	2	3	4	5

71. Kas Te olete saanud viljatuse ravi?

- 1 jah, viimati aastal _____
- 2 ei (*palun siirduge 76. küsimuse juurde*)

72. Millist viljatuse ravi olete saanud? Palun vastake igale küsimusele tõmmates sobiva vastuse numbrile ring ümber.

	<i>jah</i>	<i>ei</i>
hormoonravi	1	2
inseminatsioon (IUI, mehe sperma viimine emakasse)	1	2
kehaväline- e. katseklaasiviljastamine (IVF/ICSI/külmutatud embrüote siirdamine)	1	2
muu (sh. alternatiivravi) (<i>palun täpsustage</i>)	1	2

73. Osa paaridest katkestab viljatuse ravi. Kas te olete katkestanud viljatuse ravi?

- 1 jah
- 2 ei (*palun siirduge 75. küsimuse juurde*)

74. Kui Te katkestasite viljatuse ravi, siis milline oli selle põhjus? Palun vastake igale küsimusele tõmmates sobiva vastuse numbrile ring ümber.

	<i>täiesti nõus</i>	<i>pigem nõus</i>	<i>ei ole nõus ega vastu</i>	<i>pigem ei ole nõus</i>	<i>ei ole üldse nõus</i>
soovisin pidada vahet	1	2	3	4	5
minu abikaasa/partner ei soovinud jätkata ravi	1	2	3	4	5
tundsin, et ravi on kehaliselt liiga koormav	1	2	3	4	5
tundsin, et ravi on emotsionaalselt liiga koormav	1	2	3	4	5
olin juba proovinud kõiki neid ravivõimalusi, mida olin valmis kasutama	1	2	3	4	5
tahtsin teha lapsesaamise asemel midagi muud	1	2	3	4	5
otsustasin, et emaks saamine pole minu jaoks nii tähtis	1	2	3	4	5
otsustasin selle asemel lapse adopteerida	1	2	3	4	5
muu (<i>palun kirjutage</i>)	1	2	3	4	5

75. Kuidas olete rahul viljatuse uuringute või ravi ajal saadud teabe ja nõustamisega? Palun vastake igale küsimusele tõmmates sobiva vastuse numbrile ring ümber.

	<i>väga rahul</i>	<i>pigem rahul</i>	<i>ei rahul ega rahul-olematu</i>	<i>pigem rahul-olematu</i>	<i>väga rahul-olematu</i>
uuringute ja raviprotseduuride kohta	1	2	3	4	5
viljatuse psühholoogilise külje kohta	1	2	3	4	5
võimalike uuringute, ravi tüsistuste/ kõrvaltoimete kohta	1	2	3	4	5

Soovin lisada:

76. Milline oli Teile teadaolevalt viljatuse põhjus? Võite valida mitu vastust.

- 1 minu munajuhad on suletud
- 2 mul on ebaregulaarne ovulatsioon, ovulatsiooni puudumine
- 3 minu partneri seemnevedeliku (sperma) kvaliteet on langenud
- 4 ühtegi põhjust ei selgunud
- 5 muu põhjus (*palun täpsustage*) _____

RASESTUMISVASTASED MEETODID

⇒ *Siit jätkavad kõik vastajad.*

Kui Te olete olnud seksuaalvahekorras, siis palun jätkake 77. küsimusest.

Kui Te ei ole kunagi olnud seksuaalvahekorras, siis palun siirduge 88. küsimuse juurde.

77. Millist rasestumisvastast meetodit kasutasite esimeses seksuaalvahekorras? Võite valida mitu vastust.

- 1 ei kasutanud rasestumisvastast meetodit
- 2 hormonaalsed rasestumisvastased meetodid (pillid, plaaster, tuperõngas)
- 3 hormooni sisaldav depoosüst (*Depo-Provera*)
- 4 hormooni sisaldav emakasisene süsteem (hormoonspiraal *Mirena*)
- 5 emakasisene vahend (vasega spiraal)
- 6 kondoom
- 7 spermitsiidid (spermatooside hävitavad tupekuulid ja -kreemid)
- 8 nahaalused implantaadid
- 9 steriliseerimine
- 10 kalendrimeetod (“ohtlike päevade” arvestamine)
- 11 katkestatud sugühe (mees ei lase spermat tuppe)
- 12 tupeloputus pärast seksuaalvahekorda
- 13 vahekorrajärgsed tabletid (SOS-pillid)
- 14 mingi muu meetod (*palun täpsustage*) _____
- 15 ei mäleta

78. Millist rasestumisvastast meetodit tarvitasite viimases seksuaalvahekorras? Võite valida mitu vastust.

- 1 ei kasutanud rasestumisvastast meetodit
- 2 hormonaalsed rasestumisvastased meetodid (pillid, plaaster, tuperõngas)
- 3 hormooni sisaldav depoosüst (*Depo-Provera*)
- 4 hormooni sisaldav emakasisene süsteem (hormoonspiraal *Mirena*)
- 5 emakasisene vahend (vasega spiraal)
- 6 kondoom
- 7 spermitsiidid (spermatooside hävitavad tupekuulid ja -kreemid)
- 8 nahaalused implantaadid
- 9 steriliseerimine
- 10 kalendrimeetod (“ohtlike päevade” arvestamine)
- 11 katkestatud sugühe (mees ei lase spermat tuppe)
- 12 tupeloputus pärast seksuaalvahekorda
- 13 vahekorrajärgsed tabletid (SOS-pillid)
- 14 mingi muu meetod (*palun täpsustage*) _____
- 15 ei mäleta

79. Kui Te ei kasutanud viimases seksuaalvahekorras rasestumisvastaseid meetodeid, siis miks? Palun valige üks peamine põhjus. Kui Te kasutasite viimases seksuaalvahekorras rasestumisvastaseid meetodeid, siis palun siirduge 80. küsimuse juurde.

- 1 soovisin rasestuda
- 2 olen/olin rase
- 3 imetasin alla kuuekuust last rinnaga
- 4 mul ei olnud teavet rasestumisvastaste meetodite kohta
- 5 kartsin rasestumisvastaste meetodite kõrvaltoimeid
- 6 partner ei soovinud/lubanud kasutada
- 7 usulistel põhjustel
- 8 mina/partner ei saa lapsi
- 9 muu põhjus (*palun täpsustage*) _____

80. Kuivõrd Te olete praegu kasutatava rasestumisvastase meetodiga rahul?

- 1 väga rahul
- 2 pigem rahul
- 3 pigem rahulolematu
- 4 väga rahulolematu
- 5 ma ei kasuta praegu rasestumisvastaseid meetodeid

81. Kui sageli oli kondoom seksuaalvahekorras kasutuses viimase aasta (12 kuu jooksul)?

- 1 iga kord
- 2 enamasti
- 3 harva
- 4 mitte kunagi
- 5 ma ei ole olnud seksuaalvahekorras viimase aasta (12 kuu) jooksul

82. Kas Te olete kunagi kartnud/kardate mõne rasestumisvastase meetodi kõrvaltoimeid/mõju tervisele?

- 1 ei
- 2 jah (*palun täpsustage, millise meetodi ja milliseid kõrvaltoimeid*)

83. Kas rahalised kaalutlused on viimase aasta (12 kuu) jooksul mõjutanud Teie otsust kasutada rasestumisvastaseid meetodeid?

- 1 ei
- 2 jah, kõrge hinna tõttu ei kasuta ma seda meetodit, mida sooviksin
- 3 jah, ma ei ole saanud külastada arsti nii sageli kui vajalik
- 4 muu (*palun täpsustage*) _____
- 5 ma ei ole vajanud viimase aasta jooksul rasestumisvastaseid meetodeid

84. Millal Te viimati külastasite tervishoiuasutust rasestumisvastase nõuande või vahendi saamiseks?

- 1 vähem kui 6 kuud tagasi
- 2 6–11 kuud tagasi
- 3 1–2 aastat tagasi
- 4 3–5 aastat tagasi
- 5 üle 5 aasta tagasi
- 6 ei ole selle eesmärgiga vastuvõtul käinud
- 7 ei mäleta

85. Kuhu Te viimati pöördusite rasestumisvastase nõuande või vahendi saamiseks?

- 1 naistearsti vastuvõtule naistenõuandlasse
- 2 naistearsti vastuvõtule erakliinikusse
- 3 ämmaemanda vastuvõtule
- 4 perearsti vastuvõtule
- 5 noorte nõustamiskeskusesse
- 6 mujale (*palun täpsustage*) _____
- 7 ei ole selle eesmärgiga vastuvõtul käinud (*palun siirduge 87. küsimuse juurde*)

86. Tagantjärele hinnates, kuidas Te jäite rahule viimase pöördumisega rasestumisvastase nõuande või vahendi saamiseks? Palun vastake igale küsimusele tõmmates sobiva vastuse numbrile ring ümber.

	<i>väga rahul</i>	<i>pigem rahul</i>	<i>ei rahul- ega rahul- olematu</i>	<i>pigem rahul- olematu</i>	<i>väga rahul- olematu</i>
sõbralikkus	1	2	3	4	5
asjatundlikkus	1	2	3	4	5
usaldusväärsus	1	2	3	4	5
visiidi kestus	1	2	3	4	5

87. Kas Te olete kunagi kasutanud SOS-pille?

- 1 ei
- 2 jah

⇒ ***Siit jätkavad kõik vastajad.***

88. Kuhu Te eelistaksite pöörduda rasestumisvastase nõuande või vahendi saamiseks?

Palun valige üks vastus.

- 1 naistearsti vastuvõtule naistenõuandlasse
- 2 naistearsti vastuvõtule erakliinikusse
- 3 ämmaemanda vastuvõtule
- 4 perearsti vastuvõtule
- 5 noorte nõustamiskeskusesse
- 6 mujale

LASTESAAMISPLAANID

89. Kui Te jääksite praegu rasedaks, siis mida Te kõige tõenäosemalt teeksite?

- 1 sünnitan
- 2 katkestan raseduse
- 3 ei tea
- 4 olen praegu rase

90. Kui mõtlete üldiselt ja mitte enda olukorrast lähtuvalt, siis:

- 1 milline on Teie arvates ideaalne laste arv perekonnas? _____ last
- 2 millises vanuses on parim aeg saada esimene laps?
 - a) naisel on parim aeg saada esimene laps _____ - aastaselt
 - b) mehel on parim aeg saada esimene laps _____ - aastaselt

91. Mitu last kokku Te endale sooviksite? _____ last

92. Kas Teil on või on olnud lapsi?

- 1 jah _____ (*palun märkige laste arv kokku*)
- 2 ei

Järgmine küsimus on mõeldud neile, kellel **ei ole oma last**.

Kui Teil on oma laps(ed), siis palun siirduge 94. küsimuse juurde.

93. Kui Teil ei ole oma last, siis kui olulised on Teie jaoks järgmised põhjused? Palun tõmmake igal real sobiva vastuse numbrile ring ümber.

	<i>oluline</i>	<i>ebaoluline</i>	<i>ei oska öelda</i>
ma ei ole kohanud sellist partnerit, kellega oleksin soovinud/võinud saada last	1	2	3
meil ei ole õnnestunud saada oma last	1	2	3
lapse saamist/kasvatamist takistavad minu terviseprobleemid	1	2	3
lapse saamist/kasvatamist takistavad minu partneri terviseprobleemid	1	2	3
soovin esmalt lõpetada õpingud	1	2	3
partner soovib esmalt lõpetada õpingud	1	2	3
soovin saada esmalt kindla töökoha	1	2	3
partner soovib esmalt saada kindla töökoha	1	2	3
soovin edendada oma karjääri	1	2	3
tunnen, et ma ei ole veel küps vastutama lapse eest	1	2	3
tunnen, et mu partner ei ole veel küps vastutama lapse eest	1	2	3
majanduslik toimetulek ei ole olnud piisav	1	2	3
soovin kõigepealt saada kindla elupaiga	1	2	3
paarisuhetes on probleemid	1	2	3
muu Teie jaoks oluline põhjus (<i>palun täpsustage</i>) _____			

94. Kas kavatsete tulevikus (veel) lapsi saada?

- 1 ei (*palun siirduge 96. küsimuse juurde*)
- 2 ei tea, ma pole kindel (*palun siirduge 96. küsimuse juurde*)
- 3 jah
- 4 olen hetkel rase, tulevikus soovin veel last/lapsi

95. Kui soovite tulevikus last/lapsi, siis kui olulised on Teie jaoks järgmised põhjused?

Palun tõmmake igal real sobiva vastuse numbrile ring ümber.

	<i>oluline</i>	<i>ebaoluline</i>	<i>ei oska öelda</i>
olemasolev laps/lapsed vajavad venda või õde	1	2	3
soovin tüdruku	1	2	3
soovin poja	1	2	3
mulle pakub rõõmu lapse arengu ja kasvu jälgimine	1	2	3
elu jätkub vaid laste kaudu	1	2	3
partner soovib veel lapsi	1	2	3
soovin last oma praeguse (uue) partneriga, kellega koos elan	1	2	3
ühine laps on märk partnerite vastastikusest armastusest	1	2	3
igatsen väikest last	1	2	3
Eesti rahva säilimiseks on vaja, et sünniks rohkem lapsi	1	2	3
soovin lapsi, sest ei taha jääda vanana üksindusse	1	2	3
lastest on abi kodutööde tegemisel	1	2	3
soovin hoolitseda lapse eest ja teda armastada	1	2	3
soovin suurt peret	1	2	3
soovin kogeda sünnitust (veel üks kord)	1	2	3
soovin kogeda (veel) emadust	1	2	3
inimene peab saama nii palju lapsi, kui jumal annab	1	2	3
laps annab elule mõtte, on keegi, kelle jaoks teha tööd ja elada	1	2	3
laps toob ellu vaheldust	1	2	3
lapsega kaasneb vanemahüvitis (nn emapalk)	1	2	3
muu Teie jaoks oluline põhjus (<i>palun täpsustage</i>)			

96. Kui Te ei soovi (rohkem) lapsi või kõhklete, siis kui olulised on Teie jaoks järgmised põhjused? Palun tõmmake igal real sobiva vastuse numbrile ring ümber. Kui Te soovite tulevikus lapsi saada, siis palun siirduge 97. küsimuse juurde.

	<i>oluline</i>	<i>ebaoluline</i>	<i>ei oska öelda</i>
soovitud laste arv on olemas	1	2	3
ma ei ole abielus ega ela kellegagi koos	1	2	3
pole sobivat lapse isa	1	2	3
partner ei soovi (rohkem) lapsi	1	2	3
partner ei osale laste eest hoolitsemisel ja kodutöodes sel määral, kui soovin	1	2	3
probleemid paarisuhetes	1	2	3
soovin, et mul jääks rohkem aega partneriga kahekesiolemiseks ja ühisteks harrastusteks	1	2	3
tõenäoliselt ma ei saa lapsi	1	2	3

	<i>oluline</i>	<i>ebaoluline</i>	<i>ei oska öelda</i>
lapse sündides ei saa ma edasi töötada/õppida (sama palju kui praegu)	1	2	3
kardan, et uue lapse sündides ei jätku mul aega ja tähelepanu olemasolevatele lastele/lapsele	1	2	3
kardan, et elu läheks liiga raskeks	1	2	3
ei soovi (enam) ennast siduda väikeste lastega	1	2	3
ei soovi (enam) olla rase või sünnitada	1	2	3
arvan, et olen liiga vana lastesaamiseks	1	2	3
soovin pühenduda muudele mind huvitavatele asjadele	1	2	3
minul/meil ei ole raha (suurema arvu) laste kasvatamiseks	1	2	3
elupaik on liiga väike/sobimatu suuremale perele ja me ei suuda muretseda paremat elupaika	1	2	3
minul või partneril ei ole kindlat töökohta	1	2	3
lapsehoidmisvõimalused on ebakindlad	1	2	3
ühiskond ei toeta küllaldaselt lastega peresid	1	2	3
maailm on niigi ülerahvastatud	1	2	3
lapsesaamist takistavad minu terviseprobleemid	1	2	3
lapsesaamist takistavad minu partneri terviseprobleemid	1	2	3
muu Teie jaoks oluline põhjus (<i>palun täpsustage</i>)			

97. Mil määral mingid muutused ühiskonnas või Teie eraelus võivad mõjutada/toetada Teie otsust lapsi saada? Palun tõmmake igal real sobiva vastuse numbrile ringi ümber.

	<i>oluline</i>	<i>ebaoluline</i>	<i>ei oska öelda</i>
majandusliku toimetuleku paranemine või stabiliseerumine	1	2	3
suurema/sobivama elupaiga soetamine	1	2	3
piisavate võimaluste tekkimine, et olla ise lapse/lastega kodus	1	2	3
piisavate võimaluste tekkimine lapsehoidmiseks Teile sobival moel	1	2	3
lastega perede majandusliku toetuse suurendamine	1	2	3
hea ja usaldusväärse lapsehoidmisvõimaluse tagamine ühiskonnas (nt kodu lähedal)	1	2	3
meeste ja naiste võrdsem kodune tööjaotus	1	2	3
kindlustunne, et töökoht jääb pärast lapsesaamist tööle tagasi minnes alles	1	2	3
tööaeg on lühem ja paindlikum	1	2	3
Eesti muutumine turvalisemaks elupaigaks	1	2	3
Eesti rahvaarvu vähenemine kriitilise piirini	1	2	3
inimeste sõbralikum suhtumine lastesse	1	2	3
globaalprobleemidele lahenduse leidmine (saastatus, tuumarelvad jt.)	1	2	3
tõenäoliselt ma ei saa lapsi	1	2	3
muu Teie jaoks oluline põhjus (<i>palun täpsustage</i>)			

TERVIS

98. Kui pikk Te olete? _____ cm
99. Kui palju Te kaalute (mitterasedana)? _____ kg
100. Millises vanuses algasid Teil menstruatsioonid?
- 1 _____ - aastaselt
 - 2 mul ei ole olnud ühtegi menstruatsiooni
101. Kuidas Te hindate praegu oma tervist?
- 1 väga hea
 - 2 hea
 - 3 ei hea ega halb
 - 4 halb
 - 5 väga halb
102. Kuivõrd Te nõustute järgmise väitega: "Üldiselt olen praegu oma eluga rahul."
- 1 täiesti nõus
 - 2 pigem nõus
 - 3 ei nõus ega vastu
 - 4 pigem ei ole nõus
 - 5 ei ole üldse nõus
103. Kas Teil on mõni pikaajaline haigus või terviseprobleem, mille tõttu Teile igapäevased tegevused on piiratud?
- 1 jah (*palun täpsustage*) _____
 - 2 ei
104. Kui sageli on Teil olnud viimase aasta (12 kuu) jooksul lootusetuse tunnet, masendust, depressiooni?
- 1 üldse mitte
 - 2 mitmel päeval
 - 3 enam kui pooltel päevadel
 - 4 peaaegu iga päev/iga päev
105. Kas Te kasutate praegu antidepressante?
- 1 ei
 - 2 jah

106. Kas Te olete suitsetanud viimase aasta (12 kuu) jooksul vähemalt ühe sigareti, e-sigareti, sigari või piibutäie päevas?

- 1 ei ole
- 2 ei ole, kuid olen varem suitsetanud
- 3 jah, suitsetan iga päev
- 4 jah, suitsetan aeg-ajalt

107. Kui sageli Te olete joonud end alkoholist purju viimase aasta (12 kuu) jooksul (nii, et kaotate kontrolli enda üle)?

- 1 iga päev
- 2 paar korda nädalas
- 3 kord nädalas
- 4 paar korda kuus
- 5 kord kuus
- 6 kord kahe kuu tagant
- 7 3–4 korda aastas
- 8 1–2 korda aastas või veelgi harvem
- 9 mitte kunagi

108. Kas Te olete kunagi kasutanud narkootilisi aineid (narkootikume)?

- 1 ei
- 2 jah, ühel korral
- 3 jah, mõnel korral
- 4 jah, sageli

109. Kas Teil on kunagi olnud järgmisi haigusi? Palun vastake igale küsimusele tõmmates sobiva vastuse numbrile ring ümber.

	<i>ei</i>	<i>jah</i>	<i>ei tea/ei ole testinud</i>
suguelundite herpes	1	2	3
kondüloomid suguelunditel	1	2	3
klamüdioos	1	2	3
gonorröa e. tripper	1	2	3
süüfilis	1	2	3
HIV/AIDS	1	2	3
trihhomonias	1	2	3

Järgmised küsimused puudutavad **vaimset, kehalist ja seksuaalset väärkohtlemist.**

110. Kas olete kogenud vaimset väärkohtlemist lapseas (nooremana kui 18-aastaselt) või täiskasvanuna (18-aastaselt ja vanemana)? Palun vastake igale küsimusele tõmmates Teile sobiva vastuse numbrile ring ümber.

	<i>ei</i>	<i>jah, lapsena</i>	<i>jah, täiskasvanuna</i>	<i>jah, nii lapsena kui täiskasvanuna</i>
Kas Te olete kogenud pidevalt korduvat ja pikemat aega kestvat allasurutust, alandamist või häbistamist?	1	2	3	4
Kas Te olete kogenud, et keegi ähvarduse või jõuga püüab süstemaatiliselt Teie kokkupuuteid teistega piirata või täielikult kontrollida, mida Te tohite või ei tohi teha?	1	2	3	4
Kas Te olete elanud hirmus, sest Teid on süstemaatiliselt ja pikema aja jooksul ähvardatud või püütud vigastada Teid või kedagi Teie lähedastest?	1	2	3	4

111. Kas Te olete vaimsest väärkohtlemisest kellelegi rääkinud?

- 1 ei
- 2 jah (*kellele?*) _____
- 3 ma ei ole vaimset väärkohtlemist kogenud

112. Kas Te olete vaimset väärkohtlemist (midagi ülalmainitud) kogenud viimase aasta (12 kuu) jooksul?

- 1 jah
- 2 ei (*palun siirduge 114. küsimuse juurde*)

113. Kui Te olete vaimset väärkohtlemist (midagi ülalmainitud) kogenud viimase aasta (12 kuu) jooksul, siis kes oli selle põhjustaja?

- 1 praegune partner, kellega elan koos (abikaasa/elukaaslane)
- 2 endine partner (abikaasa/elukaaslane)
- 3 praegune partner, kellega ma ei ela koos (käin kohtamas)
- 4 endine partner, kellega ma ei ole elanud koos (käisin kohtamas)
- 5 pereliige või muu lähedane (*palun täpsustage*) _____
- 6 tuttav, kolleeg, sõber
- 7 võõras

114. Kas olete kogenud kehalist väärkohtlemist lapseas (nooremana kui 18-aastaselt) või täiskasvanuna (18-aastaselt ja vanemana)? Palun vastake igale küsimusele tõmmates Teile sobiva vastuse numbrile ring ümber.

	<i>ei</i>	<i>jah, lapsena</i>	<i>jah, täiskasvanuna</i>	<i>jah, nii lapsena kui täiskasvanuna</i>
Kas keegi on Teid löönud, lahtise käega näkku löönud või vastu Teie tahtmist Teid tugevalt kinni hoidnud?	1	2	3	4
Kas keegi on Teid rusika või kõva esemega löönud, jalaga löönud, jõuliselt tõuganud, peksnud või teinud muud sarnast?	1	2	3	4
Kas Te olete kogenud, et keegi ohustab Teie elu, näiteks kägistamiskatse, noa või muu relva näitamise või mõne muu sarnase käitumise tõttu?	1	2	3	4

115. Kas Te olete kehalisest väärkohtlemisest kellelegi rääkinud?

- 1 ei
- 2 jah (*kellele?*) _____
- 3 ma ei ole kehalist väärkohtlemist kogenud

116. Kas Te olete kehalist väärkohtlemist (midagi ülalmainitust) kogenud viimase aasta (12 kuu) jooksul?

- 1 jah
- 2 ei (*palun siirduge 118. küsimuse juurde*)

117. Kui Te olete kehalist väärkohtlemist (midagi ülalmainitust) kogenud viimase aasta (12 kuu) jooksul, siis kes oli selle põhjustaja?

- 1 praegune partner, kellega elan koos (abikaasa/elukaaslane)
- 2 endine partner (abikaasa/elukaaslane)
- 3 praegune partner, kellega ma ei ela koos (käin kohtamas)
- 4 endine partner, kellega ma ei ole elanud koos (käisin kohtamas)
- 5 pereliige või muu lähedane (*palun täpsustage*) _____
- 6 tuttav, kolleeg, sõber
- 7 võõras

118. Kas olete kogenud seksuaalset väärkohtlemist lapseas (nooremana kui 18-aastaselt) või täiskasvanuna (18-aastaselt ja vanemana)? Palun vastake igale küsimusele tõmmates Teile sobiva vastuse numbrile ring ümber.

	<i>ei</i>	<i>jah, lapsena</i>	<i>jah, täiskasvanuna</i>	<i>jah, nii lapsena kui täiskasvanuna</i>
Kas keegi on <u>vastu Teie tahtmist</u> puudutanud “seksuaalselt” Teie kehaosi, mis pole suguelundid, või sundinud Teid oma kehaosi “seksuaalselt” puudutama?	1	2	3	4
Kas Teid on kunagi mingil moel seksuaalselt alandatud, näiteks sunnitud <u>vastu Teie tahtmist</u> pornograafilist filmi või midagi sarnast vaatama, sunnitud Teid osalema pornograafilises filmis või muus sarnases, sunnitud oma keha alasti näitama või kellegi teise alasti keha vaatama?	1	2	3	4
Kas keegi on <u>vastu Teie tahtmist</u> puudutanud Teie suguelundeid, kasutanud Teie keha seksuaalse rahulduse saamiseks või sundinud Teid kellegi teise suguelundeid puudutama?	1	2	3	4
Kas keegi on <u>vastu Teie tahtmist</u> pannud oma peenise Teie tuppe, suhu või pärakusse või püüdnud panna eset või mõnda muud kehaosa Teie tuppe, suhu või pärakusse?	1	2	3	4

119. Kas Te olete seksuaalsest väärkohtlemisest kellelegi rääkinud?

- 1 ei
- 2 jah (*kellele?*) _____
- 3 ma ei ole seksuaalset väärkohtlemist kogenud

120. Kas Te olete seksuaalset väärkohtlemist (midagi ülalmainitust) kogenud viimase aasta (12 kuu) jooksul?

- 1 jah
- 2 ei (*palun siirduge küsimustiku lõppu järgmisel leheküljel*)

121. Kui Te olete kogenud seksuaalset väärkohtlemist (midagi ülalmainitust) viimase aasta (12 kuu) jooksul, siis kes oli selle põhjustaja?

- 1 praegune partner, kellega elan koos (abikaasa/elukaaslane)
- 2 endine partner (abikaasa/elukaaslane)
- 3 praegune partner, kellega ma ei ela koos (käin kohtamas)
- 4 endine partner, kellega ma ei ole elanud koos (käisin kohtamas)
- 5 muu lähedane või pereliige (*palun täpsustage*) _____
- 6 tuttav, kolleeg, sõber
- 7 võõras

Lisa 2. Küsimustik vene keeles

Appendix 2. Questionnaire in Russian

ОБЩИЕ СВЕДЕНИЯ

Дата заполнения опросника: _____

1. Ваш возраст _____ лет

2. Каково Ваше семейное положение?
 - 1 официально замужем
 - 2 в свободном сожителстве (гражданском браке)
 - 3 разведена
 - 4 в браке, но живем отдельно
 - 5 вдова
 - 6 незамужняя

3. Ваш родной язык?
 - 1 эстонский
 - 2 русский
 - 3 другой язык (*пожалуйста, запишите*) _____

4. В каком уезде Вы живёте?

1 Харьюмаа	6 Ляэнемаа	11 Сааремаа
2 Хийумаа	7 Ляэне-Вирумаа	12 Тартумаа
3 Ида-Вирумаа	8 Пылвамаа	13 Валгамаа
4 Йыгевамаа	9 Пярнумаа	14 Вильяндимаа
5 Ярвамаа	10 Рапламаа	15 Вырумаа

5. Где Вы живёте?
 - 1 Таллинн, Тарту, Пярну, Кохтла-Ярве, Нарва
 - 2 другой город или поселок городского типа
 - 3 деревня (сельская местность)

6. Какой у Вас наивысший уровень законченного образования?
 - 1 основное или ниже основного
 - 2 среднее, средне-специальное
 - 3 прикладное высшее
 - 4 высшее (степень бакалавра)
 - 5 ученая степень (степень магистра или доктора наук)

7. Если Вы учитесь, то какое образование Вы сейчас получаете? *Если Вы не учитесь, то перейдите к вопросу 8.*
- 1 основное
 - 2 среднее
 - 3 средне-специальное
 - 4 прикладное высшее
 - 5 высшее (степень бакалавра)
 - 6 ученая степень (степень магистра или доктора наук)
8. Что точнее всего описывает Вашу теперешнюю деятельность?
- 1 предприниматель, работающая
 - 2 безработная
 - 3 домашняя хозяйка
 - 4 ученица/студентка/обучающаяся на учёную степень
 - 5 нахожусь в декретном отпуске или в отпуске по уходу за ребёнком
 - 6 другое (*пожалуйста, запишите*) _____
9. Каков был Ваш собственный среднемесячный нетто-доход (средний доход, складывающийся из всех источников дохода, за вычетом всех государственных налогов) в течение последнего года (12 месяцев)?
- 1 у меня нет дохода
 - 2 менее 200 евро
 - 3 201–300 евро
 - 4 301–450 евро
 - 5 451–600 евро
 - 6 601–700 евро
 - 7 701–900 евро
 - 8 901–1000 евро
 - 9 1001–1500 евро
 - 10 1501–2000 евро
 - 11 более 2000 евро
10. Из скольких человек (включая Вас) состоит Ваше домохозяйство? *Пожалуйста, запишите число членов домохозяйства цифрой.*
- _____

Домохозяйство составляют живущие в общем жилище (по одному адресу) люди, которые делят между собой запасы еды и денежные ресурсы и сами считают себя членами домохозяйства. Домохозяйство может состоять и из одного человека.

11. Каков был среднемесячный нетто-доход (средний доход, складывающийся из всех источников дохода, за вычетом всех государственных налогов) Вашего домохозяйства в течение последнего года (12 месяцев)?

- 1 менее 200 евро
- 2 201–450 евро
- 3 451–700 евро
- 4 701–950 евро
- 5 951–1200 евро
- 6 1201–1450 евро
- 7 1451–1700 евро
- 8 1701–1950 евро
- 9 1951–2200 евро
- 10 2201–2451 евро
- 11 более 2451 евро
- 12 не знаю

12. У Вас есть трудности с оплатой счетов (хозяйственные расходы, электричество, отопление, телефон, кредит, лизинг и т.д.)?

- 1 всегда
- 2 часто
- 3 иногда
- 4 редко
- 5 никогда

13. Как Вы оцениваете своё материальное положение? Оно...

- 1 очень хорошее
- 2 хорошее
- 3 ни хорошее ни плохое
- 4 плохое
- 5 очень плохое

14. Каково (было) образование Вашей матери?

- 1 основное или ниже основного
- 2 среднее/средне-специальное
- 3 высшее/прикладное высшее
- 4 не знаю

15. Каково (было) образование Вашего отца?

- 1 основное или ниже основного
- 2 среднее/средне-специальное
- 3 высшее/прикладное высшее
- 4 не знаю

БЛИЗКИЕ ОТНОШЕНИЯ И СЕКСУАЛЬНОСТЬ

16. В Вашем родительском доме родители/опекуны разговаривали с детьми на темы сексуальной жизни?

- 1 да, даже слишком много
- 2 да, достаточно
- 3 да, но слишком мало
- 4 нет, но я хотела бы
- 5 нет, и я и не хотела бы

17. В школе проходили темы, связанные с сексуальной жизнью?

- 1 да, даже слишком много
- 2 да, достаточно
- 3 да, но слишком мало
- 4 нет, но я хотела бы
- 5 нет, и я и не хотела бы

18. У Вас был когда-нибудь в течение жизни сексуальный опыт нижеперечисленного типа? *Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ на каждый вопрос.*

	<i>да</i>	<i>нет</i>
самоудовлетворение (мастурбация)	1	2
поцелуй в губы	1	2
возбуждающие ласки под одеждой или через одежду (петтинг)	1	2
вагинальный половой контакт (половой контакт через влагалище)	1	2
оральный половой контакт (стимуляция половых органов ртом)	1	2
анальный половой контакт (половой контакт через прямую кишку)	1	2
половой контакт более чем с одним партнёром (групповой секс)	1	2

19. Вы мастурбировали в течение последнего месяца?

- 1 да
- 2 нет

Далее просим ответить тех, у кого в течение жизни был половой контакт. Здесь имеется в виду вагинальный, анальный или оральный половой контакт.

Других отвечающих просим перейти к вопросу 37.

20. Сколько лет Вам было, когда у Вас впервые был половой контакт?

_____ лет

21. Сколько лет было Вашему партнёру по Вашему первому половому контакту?

- 1 _____ лет
- 2 не знаю

22. Какое из следующих утверждений точнее всего подходит для описания партнёра Вашего первого полового контакта?
- 1 встретились в первый раз
 - 2 были раньше знакомы, но до этого у нас не было отношений (мы «не встречались»)
 - 3 до этого у нас были отношения (мы «встречались»)
23. Вспоминая свой первый половой контакт, насколько Вы тогда сами хотели его?
- 1 очень хотела
 - 2 хотела в определённой мере
 - 3 не хотела, но согласилась на убеждения/уговоры
 - 4 не хотела, но другие (не партнёр) давили на меня
 - 5 не хотела, но мой партнёр давил на меня
 - 6 не хотела, но мой партнёр принудил меня угрозами
 - 7 не хотела, но мой партнёр заставил меня силой
24. Кто из вас (Вы или партнёр) был инициатором Вашего первого полового контакта?
- 1 скорее я сама была инициатором
 - 2 оба в равной мере
 - 3 больше партнёр
 - 4 не могу сказать
25. Со сколькими партнёрами в течение жизни у Вас были половые контакты (хотя бы один)? с _____ партнёрами
26. Со сколькими партнёрами в течение последнего года (12 месяцев) у Вас были половые контакты (хотя бы один)? с _____ партнёрами
27. Когда у Вас был последний половой контакт?
- 1 в течение последнего месяца
 - 2 1–3 месяца назад
 - 3 4–11 месяцев назад
 - 4 1–2 года назад
 - 5 3–10 лет назад
 - 6 более 10 лет назад
28. Сколько в течение последнего года (12 месяцев) в среднем у Вас было половых контактов?
- 1 у меня не было половых контактов в течение последнего года (12 месяцев) *(пожалуйста, перейдите к вопросу 37)*
 - 2 реже одного раза в месяц
 - 3 один раз в месяц
 - 4 2–3 раза в месяц
 - 5 один раз в неделю
 - 6 2–3 раза в неделю
 - 7 4–6 раз в неделю
 - 8 каждый день

29. Если Вы замужем или в свободном сожительстве (гражданском браке), то сколько времени продолжаютя Ваши отношения с теперешним партнёром?
Учитывайте, пожалуйста, и период до брака/сожительства.

- 1 и менее месяцев
- 2 7–12 месяцев
- 3 1–2 года
- 4 3–5 лет
- 5 6–10 лет
- 6 11–15 лет
- 7 дольше 15 лет
- 8 я не сожительствую сейчас ни с кем

30. Разговаривать о сексуальной жизни с Вашим теперешним партнёром Вам:

- 1 очень легко
- 2 скорее легко
- 3 нелегко, но и нетрудно
- 4 скорее трудно
- 5 очень трудно
- 6 у меня нет партнёра

31. У Вас были в течение теперешних сексуальных отношений параллельные сексуальные отношения/связи?

- 1 нет, не было
- 2 да, были случайные
- 3 да, были постоянные
- 4 да, были как случайные, так и постоянные
- 5 я не сожительствую сейчас ни с кем

32. Вы испытывали в течение последнего года (12 месяцев) нижеперечисленные ситуации, которые продолжались не менее трех месяцев? *Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ на каждый вопрос.*

	да	нет
отсутствие интереса к половым контактам	1	2
половые контакты не доставляли удовольствия	1	2
половые контакты сопровождалась тревогой	1	2
во время половых контактов или после них боль в области половых органов (вход во влагалище, влагалище, низ живота)	1	2
не испытывала во время половых контактов ни влечения ни возбуждения	1	2
не испытывала оргазма или его достижение занимало раздражающе долгое время, хотя сексуальное возбуждение присутствовало	1	2
была беспокоящая сухость влагалища	1	2
не было ни одной из перечисленных проблем в течение этого времени	1	2

На следующие вопросы просим ответить тех, кто в течение последнего года (12 месяцев) имел половые контакты И был в тот же период времени замужем или в свободном сожителъстве (гражданском браке).

Других отвечающих просим перейти к вопросу 37.

Имея в виду последний год (12 месяцев), ответьте, пожалуйста, насколько Вы согласны со следующими утверждениями.

33. И я и партнёр одинаково заинтересованы в сексуальных контактах.
- 1 совершенно согласна
 - 2 скорее согласна
 - 3 не согласна, но и не возражаю
 - 4 скорее не согласна
 - 5 совершенно не согласна
34. Мне и моему партнёру нравятся/не нравятся в сексуальной жизни похожие вещи/действия/ситуации.
- 1 совершенно согласна
 - 2 скорее согласна
 - 3 не согласна, но и не возражаю
 - 4 скорее не согласна
 - 5 совершенно не согласна
35. У моего партнёра в течение последнего года (12 месяцев) бывали трудности в половых контактах.
- 1 совершенно согласна
 - 2 скорее согласна
 - 3 не согласна, но и не возражаю
 - 4 скорее не согласна
 - 5 совершенно не согласна
36. Я чувствую эмоциональную близость с моим партнёром во время полового контакта.
- 1 всегда
 - 2 почти всегда
 - 3 иногда
 - 4 не очень часто
 - 5 почти никогда

⇒ *Начиная отсюда, продолжают отвечать все.*

Следующие вопросы касаются **Ваших мыслей, чувств и действий сексуального содержания**, а также **сексуальных отношений**.

37. Я довольна своей сексуальной жизнью. *Ответьте, пожалуйста, на этот вопрос применительно к последнему году (12 месяцам).*

- 1 совершенно согласна
- 2 скорее согласна
- 3 не согласна, но и не возражаю
- 4 скорее не согласна
- 5 совершенно не согласна

38. Я в стрессе и беспокоюсь из-за своей сексуальной жизни. *Ответьте, пожалуйста, на этот вопрос применительно к последнему году (12 месяцам).*

- 1 совершенно согласна
- 2 скорее согласна
- 3 не согласна, но и не возражаю
- 4 скорее не согласна
- 5 совершенно не согласна

39. Бывало, что я избегала полового контакта из-за трудностей (моих или партнёра) в половых контактах. *Ответьте, пожалуйста, на этот вопрос применительно к последнему году (12 месяцам).*

- 1 совершенно согласна
- 2 скорее согласна
- 3 не согласна, но и не возражаю
- 4 скорее не согласна
- 5 совершенно не согласна

40. Вы когда-нибудь ощущали необходимость/желание с кем-нибудь поговорить, чтобы получить совет и помощь в вопросах, связанных с сексуальной жизнью?

- 1 да
- 2 нет

41. В кому в течение последнего года (12 месяцев) Вы обращались за помощью или советом в вопросах, связанных с сексуальной жизнью? *Может быть несколько ответов.*

- 1 семейный врач
- 2 гинеколог
- 3 акушерка/медсестра
- 4 дерматовенеролог
- 5 психиатр и/или психолог
- 6 парный терапевт/консультант по отношениям
- 7 сексолог
- 8 молодёжный консультант
- 9 специалист по альтернативной медицине (иглотерапия, гомеопатия и т.д.)
- 10 другое (*пожалуйста, уточните*) _____
- 11 не обращалась за помощью ни к кому

42. Иногда люди испытывают сексуальное влечение к представителям своего пола. В настоящее время Ваше сексуальное влечение направлено:

- 1 только к мужчинам
- 2 в основном, к мужчинам
- 3 в равной степени к представителям того и другого пола
- 4 в основном, к женщинам
- 5 только к женщинам

43. У Вас был когда-нибудь в жизни сексуальный опыт (половой контакт, петтинг) с женщиной?

- 1 нет, не было
- 2 был один раз
- 3 был несколько раз

44. Вам предлагали когда-нибудь вступить в половой контакт за деньги или материальные блага?

- 1 нет
- 2 да, но я отказалась
- 3 да, согласилась один раз
- 4 да, соглашалась неоднократно

45. Далее приведены утверждения, о которых у людей бывает разное мнение.

Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ на каждое утверждение.

	<i>совершенно согласна</i>	<i>скорее согласна</i>	<i>не согласна, но и не возражаю</i>	<i>скорее не согласна</i>	<i>совершенно не согласна</i>
К неверности мужчины, у которого есть постоянные отношения, следует относиться терпимо и снисходительно	1	2	3	4	5
В начале отношений женщине следует ждать пока мужчина инициирует сексуальный контакт	1	2	3	4	5
Женщина, как и мужчина, вольна сделать предложение о женитьбе	1	2	3	4	5
Большое число половых партнёров ухудшает репутацию женщин	1	2	3	4	5
Прерывание беременности по желанию женщины должно быть разрешено законом	1	2	3	4	5
Насильственный половой контакт в браке или в свободном сожительстве (гражданском браке) должен быть наказуем по закону	1	2	3	4	5
Гомосексуальные женщины и мужчины должны иметь свободу жить так, как они хотят	1	2	3	4	5
Удовлетворяющая сексуальная жизнь очень важна для счастливых отношений пары	1	2	3	4	5

46. Может ли, по-Вашему, женщина отказаться от полового контакта в следующих ситуациях? *Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ про каждую ситуацию.*

	<i>да</i>	<i>нет</i>
Женщина недавно родила	1	2
Женщина подозревает или знает, что партнёр или супруг является ВИЧ-положительным или болен венерическим заболеванием	1	2
Партнёр или супруг физически агрессивен	1	2
Партнёр или супруг находится в состоянии опьянения	1	2
У партнёра или супруга есть параллельные сексуальные отношения/связи	1	2
Женщина устала	1	2
Женщина не хочет полового контакта	1	2

БЕРЕМЕННОСТИ И ДЕТИ

47. Вы сейчас беременны?

- 1 да
- 2 нет
- 3 не знаю

48. Ранее у Вас были беременности?

- 1 да (*отметьте их количество*) _____
- 2 нет (*перейдите, пожалуйста, к вопросу 53*)

49. Чем завершились эти беременности?

Родами

- 1 да (*отметьте их количество*) _____
- 2 нет

Самопроизвольным прерыванием беременности (выкидышем)

- 1 да (*отметьте их количество*) _____
- 2 нет

Абортом (прерыванием беременности)

- 1 да (*отметьте их количество*) _____
- 2 нет

Внематочной беременностью

- 1 да (*отметьте их количество*) _____
- 2 нет

На следующие вопросы просим ответить **рожавших женщин**. Если Вы не рожали, перейдите к вопросу 53.

50. Рождѣнные дети (близнецов отметьте каждого в отдельной графе):

	1-й ребѣнок	2-й ребѣнок	3-й ребѣнок	4-й ребѣнок	5-й ребѣнок	6-й ребѣнок	7-й ребѣнок	8-й ребѣнок	9-й ребѣнок	10-й ребѣнок
В каком году родился ребѣнок (отметьте год)?										
Ребенок родился (обведите самый верный для Вас ответ кружком)										
живым	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
мертвым	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Вы проживали совместно с отцом ребѣнка, когда ребѣнок родился? (обведите самый верный для Вас ответ кружком)										
да	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
нет	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Отец ребѣнка присутствовал при родах? (обведите самый верный для Вас ответ кружком)										
да	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
нет	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2

51. Как долго Вы кормили грудью своего последнего ребѣнка? *Пожалуйста, учитывайте и полностью и частичное грудное вскармливание (прикорм).*

- 1 не кормила грудью
- 2 меньше 1 месяца
- 3 _____ месяцев
- 4 сейчас кормлю грудью, кормлю _____ месяцев

52. Кто ухаживал/ухаживает за Вашим последним ребѣнком-дошкольником, когда Вы сами были/находитесь на работе? *Может быть несколько ответов.*

- 1 я не работала/не работаю, сама ухаживала/ухаживаю за ребѣнком дома
- 2 отец ухаживал/ухаживает за ребѣнком дома
- 3 бабушки-дедушки
- 4 другие родственники
- 5 ребѣнок ходил/ходит в государственный детский сад
- 6 ребѣнок ходил/ходит в частный детский сад
- 7 платная няня
- 8 другое (пожалуйста, уточните) _____

УСЛУГИ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ

⇒ *Начиная отсюда, продолжают отвечать все.*

Следующие вопросы касаются **посещений гинеколога**.

53. Сколько лет Вам было, когда Вы впервые посетили гинеколога?

- 1 _____ лет
- 2 никогда не посещала гинеколога (*перейдите, пожалуйста, к вопросу 57*)
- 3 не помню

54. Как Вы оцениваете Ваше первое посещение гинеколога? Это был...

- 1 очень положительный опыт
- 2 скорее положительный опыт
- 3 не положительный, но и не отрицательный опыт
- 4 скорее отрицательный опыт
- 5 очень отрицательный опыт

55. В течение последних пяти лет Вы посещали гинеколога и как часто?

- 1 не посещала (*перейдите, пожалуйста, к вопросу 57*)
- 2 один раз
- 3 более одного раза

56. Оценивая задним числом последнее посещение Вами гинеколога, насколько Вы остались довольны им? *Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ на каждый вопрос.*

	<i>очень довольна</i>	<i>скорее довольна</i>	<i>ни то ни другое</i>	<i>скорее не довольна</i>	<i>очень не довольна</i>
дружелюбность	1	2	3	4	5
компетентность	1	2	3	4	5
доверительность	1	2	3	4	5
длительность посещения	1	2	3	4	5

⇒ *Начиная отсюда, продолжают отвечать все.*

57. Вы сталкивались со следующими препятствиями/трудностями в течение последних пяти лет при обращении к гинекологу? *Может быть несколько ответов.*

- 1 у меня не было препятствий/трудностей с обращением к гинекологу
- 2 длинная очередь на приём к гинекологу
- 3 процедура записи на приём к гинекологу сложная
- 4 гинеколог находится далеко от места моего жительства и/или проблемы с транспортом
- 5 экономические трудности (высокая плата за визит, проезд и т.д.)
- 6 у меня нет медицинского страхования Больничной кассы
- 7 другие препятствия/трудности (*какие?*) _____
- 8 у меня не было причины для посещения гинеколога

58. Вы проходили следующие обследования? *Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ на каждый вопрос.*

	<i>в течение последних 5 лет</i>	<i>более 5 лет назад</i>	<i>никогда</i>	<i>не знаю/не помню</i>
гинекологический осмотр	1	2	3	4
ПАП-тест клеток с поверхности шейки матки (онкоцитология, или исследование на предраковые состояния)	1	2	3	4
осмотр грудных желёз врачом	1	2	3	4
рентгенологическое (маммография) или ультразвуковое исследование грудных желёз	1	2	3	4

Следующие вопросы касаются **прерывания беременности, или аборта по собственному желанию женщины.**

Если Вы не прерывали ни одной беременности, то перейдите, пожалуйста, к вопросу 67.

Если у Вас было несколько прерываний беременности, то ответьте, пожалуйста, о последнем из них.

59. Когда у Вас было последнее прерывание беременности?

- 1 менее одного года назад
- 2 1–5 лет назад
- 3 6–10 лет назад
- 4 11–20 лет назад
- 5 более 20 лет назад

60. Каким методом была в последний раз прервана Ваша беременность?

- 1 хирургическим методом
- 2 медикаментозным методом (с помощью таблеток)
- 3 другим методом (*уточните, пожалуйста*) _____

61. Оценивая задним числом, насколько Вы довольны информацией, которую Вы до последнего прерывания беременности получили от врача/сестры по следующим аспектам? *Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ на каждый вопрос.*

	<i>очень довольна</i>	<i>скорее довольна</i>	<i>ни то ни другое</i>	<i>скорее не довольна</i>	<i>очень не довольна</i>
как делают аборт	1	2	3	4	5
возможные психологические последствия	1	2	3	4	5
возможные риски/осложнения в связи с абортом	1	2	3	4	5

62. Вас консультировали до или после последнего прерывания беременности об использовании методов предотвращения беременности?

- 1 да, до аборта
- 2 да, после аборта
- 3 да, как до, так и после
- 4 нет
- 5 не помню

63. Насколько Вы довольны обращением с Вами в медицинском учреждении при проведении последнего прерывания беременности?

- 1 очень довольна
- 2 скорее довольна
- 3 ни то ни другое
- 4 скорее не довольна
- 5 очень не довольна

64. Какова была причина последнего прерывания беременности? Может быть *несколько ответов*.

- 1 я не была готова отвечать за воспитание ребёнка
- 2 я не хотела воспитывать ребёнка в одиночку
- 3 я не хотела подвергать отношения нашей пары или единство семьи рождением ещё одного ребёнка
- 4 отношения нашей пары были нестабильны или в наших отношениях были проблемы
- 5 партнёр был агрессивным
- 6 не хотела ребёнка с этим партнёром
- 7 отказалась от беременности под нажимом партнёра
- 8 отказалась от беременности под нажимом родителей
- 9 экономические причины
- 10 моё жильё было маленьким и неподходящим, а я была не в состоянии приобрести большее
- 11 образование еще не было закончено
- 12 ситуация на работе не позволила
- 13 я не была достаточно зрелой для материнства
- 14 я была слишком молодой
- 15 у меня не было никого, кто мог бы помочь мне в уходе за ребёнком
- 16 у меня не было времени на ребёнка
- 17 другое (*уточните, пожалуйста*) _____

65. Вы разговаривали со своим партнёром до последнего прерывания беременности о нём?

- 1 да
- 2 нет

66. Ваш партнёр был согласен с решением о прерывании беременности?

- 1 совершенно согласен
- 2 скорее согласен
- 3 ни то ни другое
- 4 скорее не согласен
- 5 совершенно не согласен
- 6 не знаю

⇒ *Начиная отсюда, продолжают отвечать все.*

Следующие вопросы касаются **бесплодия и лечения бесплодия**.

67. У Вас были такие периоды в жизни, когда Вы хотели забеременеть, но при регулярной сексуальной жизни беременность не наступала в течение одного года (12 месяцев)?

- 1 да
- 2 нет (*перейдите, пожалуйста, к вопросу 77*)

68. Вам удалось родить ребёнка после периода бесплодия?

- 1 да
- 2 нет

69. Вы обращались на приём к врачу по поводу бесплодия?

- 1 да (*перейдите, пожалуйста, к вопросу 71*)
- 2 нет

70. Если Вы не обращались к врачу по поводу бесплодия, то по какой причине?

Может быть несколько ответов.

	<i>совершенно согласна</i>	<i>скорее согласна</i>	<i>не согласна, но и не возражаю</i>	<i>скорее не согласна</i>	<i>совершенно не согласна</i>
я забеременела	1	2	3	4	5
хочу/хотела ещё подождать, чтобы беременность наступила естественным путём	1	2	3	4	5
не хочу/не хотела медицинского вмешательства	1	2	3	4	5
я не была осведомлена о методах лечения бесплодия	1	2	3	4	5
мне слишком много лет для лечения бесплодия	1	2	3	4	5
обследование и лечение слишком дороги	1	2	3	4	5
соответствующие больницы и приёмные врачей находятся далеко	1	2	3	4	5
на приём к врачу трудно попасть	1	2	3	4	5
партнёр не согласен с обследованием или лечением	1	2	3	4	5
наши отношения с партнёром прервались	1	2	3	4	5
я стеснялась обратиться на приём к врачу	1	2	3	4	5
у меня нет медицинского страхования Больничной кассы	1	2	3	4	5
другая причина (<i>уточните, пожалуйста</i>)	1	2	3	4	5

71. Вы получали лечение от бесплодия?

- 1 да, в последний раз в _____ году
- 2 нет (*перейдите, пожалуйста, к вопросу 76*)

72. Какое лечение от бесплодия Вы получали? *Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ на каждый вопрос.*

	<i>да</i>	<i>нет</i>
гормональное лечение	1	2
инсеминация (IUI, введение мужской спермы в матку)	1	2
искусственное оплодотворение (оплодотворение в пробирке - IVF/ICSI/пересадка замороженных эмбрионов)	1	2
другое (в т.ч., альтернативная медицина) (<i>уточните, пожалуйста</i>)	1	2

73. Некоторые пары прерывают лечение бесплодия. Вы прерывали лечение бесплодия?

- 1 да
- 2 нет (*перейдите, пожалуйста, к вопросу 75*)

74. Если вы прерывали лечение бесплодия, то по какой причине? *Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ на каждый вопрос.*

	<i>совершенно согласна</i>	<i>скорее согласна</i>	<i>не согласна, но и не возражаю</i>	<i>скорее не согласна</i>	<i>совершенно не согласна</i>
я хотела сделать перерыв	1	2	3	4	5
мой супруг/партнёр не хотел продолжать лечение	1	2	3	4	5
я чувствовала, что лечение слишком тяжело даётся физически	1	2	3	4	5
я чувствовала, что лечение слишком тяжело даётся эмоционально	1	2	3	4	5
я уже исчерпала все возможности лечения, на использование которых была готова	1	2	3	4	5
я хотела сделать что-то другое вместо рождения ребёнка	1	2	3	4	5
я решила, что материнство не столь важно для меня	1	2	3	4	5
я решила вместо этого усыновить ребёнка	1	2	3	4	5
другое (<i>пожалуйста, уточните</i>)	1	2	3	4	5

75. Насколько Вы довольны разными аспектами информации и советами, которые Вы получили в ходе обследований или лечения бесплодия? *Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ на каждый вопрос.*

	<i>очень довольна</i>	<i>скорее довольна</i>	<i>ни то ни другое</i>	<i>скорее не довольна</i>	<i>очень не довольна</i>
об обследованиях и лечебных процедурах	1	2	3	4	5
о психологической стороне бесплодия	1	2	3	4	5
о возможных осложнениях/побочных явлениях обследований и лечения	1	2	3	4	5

Хочу добавить:

76. Какова была, насколько Вам известно, причина бесплодия? *Может быть несколько ответов.*

- 6 мои маточные трубы непроходимы
- 7 у меня нерегулярная овуляция, отсутствие овуляции
- 8 качество семенной жидкости (спермы) моего партнёра недостаточно
- 9 ни одной причины не выяснено
- 10 другая причина (*уточните, пожалуйста*) _____

МЕТОДЫ ПРЕДОТВРАЩЕНИЯ БЕРЕМЕННОСТИ

⇒ *Начиная отсюда, продолжают отвечать все.*

Если у Вас был половой контакт, продолжайте, пожалуйста, отвечать с вопроса 77.

Если у Вас никогда не было половых контактов, перейдите, пожалуйста, к вопросу 88.

77. Какой метод предотвращения беременности Вы использовали при первом половом контакте? *Может быть несколько ответов.*

- 1 не использовала никаких методов предотвращения беременности
- 2 гормональные методы (таблетки, пластырь, контрацептивное кольцо)
- 3 депо-инъекция, содержащая гормоны (*Депо-Провера*)
- 4 внутриматочная гормональная система (гормональная спираль *Мирена*)
- 5 внутриматочное средство (спираль с медью)
- 6 презерватив
- 7 спермициды (вагинальные суппозитории и кремы, разрушающие сперматозоиды)
- 8 подкожные импланты
- 9 стерилизация
- 10 календарный метод (учет “опасных дней”)
- 11 прерванное половое сношение (мужчина извлекает половой член из влагалища до семяизвержения)
- 12 спринцевание влагалища после полового контакта
- 13 таблетки, принимаемые после полового контакта (СОС-таблетки)
- 14 какой-то другой метод (*уточните, пожалуйста*) _____
- 15 не помню

78. Какой метод предотвращения беременности Вы использовали при последнем половом контакте? *Может быть несколько ответов.*

- 1 не использовала никаких методов предотвращения беременности
- 2 гормональные методы (таблетки, пластырь, контрацептивное кольцо)
- 3 депо-инъекция, содержащая гормоны (*Депо-Провера*)
- 4 внутриматочная гормональная система (гормональная спираль *Мирена*)
- 5 внутриматочное средство (спираль с медью)
- 6 презерватив
- 7 спермициды (вагинальные суппозитории и кремы, разрушающие сперматозоиды)
- 8 подкожные импланты
- 9 стерилизация
- 10 календарный метод (учет “опасных дней”)
- 11 прерванное половое сношение (мужчина извлекает половой член из влагалища до семяизвержения)
- 12 спринцевание влагалища после полового контакта
- 13 таблетки, принимаемые после полового контакта (СОС-таблетки)
- 14 какой-то другой метод (*уточните, пожалуйста*) _____
- 15 не помню

79. Если Вы не использовали при последнем половом контакте никаких методов предотвращения беременности, то по какой причине? *Выберите, пожалуйста, одну главную причину. Если Вы использовали при последнем половом контакте какой-то из методов предотвращения беременности, перейдите, пожалуйста, к вопросу 80.*

- 1 хотела забеременеть
- 2 была/сейчас беременна
- 3 кормила грудью ребёнка младше 6-ти месяцев
- 4 у меня не было информации о методах предотвращения беременности
- 5 я боялась побочных явлений использования методов предотвращения беременности
- 6 партнёр не хотел/не разрешал использовать
- 7 религиозные причины
- 8 у меня/у партнёра не может быть детей
- 9 другая причина (*уточните, пожалуйста*) _____

80. Насколько Вы довольны тем методом предотвращения беременности, которым сейчас пользуетесь?

- 1 очень довольна
- 2 скорее довольна
- 3 скорее не довольна
- 4 очень не довольна
- 5 я не использую сейчас методов предотвращения беременности

81. Как часто в течение последнего года (12 месяцев) при половых контактах использовался презерватив?

- 1 каждый раз
- 2 по большей части
- 3 редко
- 4 никогда
- 5 у меня не было половых контактов в течение последнего года (12 месяцев)

82. Вы боялись когда-нибудь/боитесь побочных явлений/влияния на здоровье какого-то из методов предотвращения беременности?

- 1 нет
- 2 да (*уточните, пожалуйста, какого метода и каких побочных явлений*)

83. Финансовые соображения влияли в течение последнего года (12 месяцев) на Ваше решение использовать или не использовать методы предотвращения беременности?

- 1 нет
- 2 да, из-за высокой цены не использую тот метод, который хотела бы использовать
- 3 да, я не могу посещать врача так часто, как это необходимо
- 4 другое (*уточните, пожалуйста*) _____
- 5 у меня не было в течение последнего года необходимости использовать методы предотвращения беременности

84. Когда Вы в последний раз посещали медицинское учреждение для получения совета по вопросам предотвращения беременности или за противозачаточным средством?

- 1 менее 6 месяцев назад
- 2 6–11 месяцев назад
- 3 1–2 года назад
- 4 3–5 лет назад
- 5 более 5 лет назад
- 6 не посещала с этой целью
- 7 не помню

85. Куда Вы в последний раз обращались для получения совета по вопросам предотвращения беременности или за противозачаточным средством?

- 1 на приём гинеколога в женскую консультацию
- 2 на приём гинеколога в частную клинику
- 3 на приём акушерки
- 4 на приём семейного врача
- 5 в молодёжный консультационный центр
- 6 в другое место (*уточните, пожалуйста*) _____
- 7 не ходила на приём с этой целью (*перейдите, пожалуйста, к вопросу 87*)

86. Оценивая задним числом, насколько Вы остались довольны последним обращением для получения совета по вопросам предотвращения беременности или за противозачаточным средством? *Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ на каждый вопрос.*

	<i>очень довольна</i>	<i>скорее довольна</i>	<i>ни то ни другое</i>	<i>скорее не довольна</i>	<i>очень не довольна</i>
дружелюбность	1	2	3	4	5
компетентность	1	2	3	4	5
доверительность	1	2	3	4	5
длительность посещения	1	2	3	4	5

87. Вы использовали когда-нибудь СОС-таблетки?

- 1 нет
- 2 да

⇒ *Начиная отсюда, продолжают отвечать все.*

88. Куда Вы предпочли бы обращаться для получения совета по вопросам предотвращения беременности или за противозачаточным средством? *Выберите, пожалуйста, один ответ.*

- 1 на приём гинеколога в женскую консультацию
- 2 на приём гинеколога в частную клинику
- 3 на приём акушерки
- 4 на приём семейного врача
- 5 в молодёжный консультационный центр
- 6 в другое место

ПЛАНИРОВАНИЕ РОЖДЕНИЯ ДЕТЕЙ

89. Если бы Вы сейчас забеременели, то что, по всей вероятности, Вы делали бы?

- 1 буду рожать
- 2 прерву беременность
- 3 не знаю
- 4 беременна сейчас

90. Если говорить вообще, а не исходя из Вашей ситуации, то:

- 1 каково, по Вашему мнению, идеальное количество детей в семье?
_____ детей
- 2 каков, по Вашему мнению, лучший возраст для рождения первенца?
 - a. идеальный возраст женщины для рождения первенца _____ лет
 - b. идеальный возраст мужчины для рождения первенца _____ лет

91. Сколько всего детей Вы хотели бы иметь? _____ детей

92. У Вас есть или были дети?

- 1 да _____ (*отметьте, пожалуйста, общее число детей*)
- 2 нет

Следующий вопрос для тех, у кого **нет собственных детей/ребёнка**.

Если у Вас есть собственные дети (ребёнок), **перейдите, пожалуйста, к вопросу 94**.

93. Если у Вас нет собственных детей, то насколько важны для Вас следующие причины? *Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ в каждой строке.*

	<i>важно</i>	<i>неважно</i>	<i>не могу сказать</i>
я не встретила такого партнёра, с которым хотела/могла бы иметь ребёнка	1	2	3
нам не удалось родить своего ребёнка	1	2	3
проблемы с моим здоровьем препятствуют рождению/воспитанию ребенка	1	2	3
проблемы со здоровьем моего партнёра препятствуют рождению/воспитанию ребенка	1	2	3
хочу сначала закончить учёбу	1	2	3
партнёр хочет сначала закончить учёбу	1	2	3
хочу сначала найти постоянную работу	1	2	3
партнёр хочет сначала найти постоянную работу	1	2	3
хочу развивать свою карьеру	1	2	3
чувствую, что я ещё недостаточно зрелая, чтобы отвечать за ребёнка	1	2	3
чувствую, что партнёр ещё недостаточно зрелый, чтобы отвечать за ребёнка	1	2	3
материальное положение недостаточно хорошо	1	2	3
хочу сначала решить вопрос с жильём	1	2	3
проблемы в отношениях с партнёром	1	2	3
другая важная для Вас причина (<i>уточните, пожалуйста</i>)			

94. Вы хотите в будущем (ещё) ребёнка/детей?

- 1 нет (*перейдите, пожалуйста, к вопросу 96*)
- 2 не знаю, не уверена (*перейдите, пожалуйста, к вопросу 96*)
- 3 да
- 4 беременна сейчас и хочу в будущем ещё ребёнка/детей

95. Если Вы хотите в будущем ребёнка/детей, то насколько важны для Вас следующие причины? *Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ в каждой строке.*

	<i>важно</i>	<i>неважно</i>	<i>не могу сказать</i>
имеющемуся ребёнку/имеющимся детям нужен брат или сестра	1	2	3
хочу дочь	1	2	3
хочу сына	1	2	3
мне радостно видеть, как ребёнок растёт и развивается	1	2	3

	<i>важно</i>	<i>неважно</i>	<i>не могу сказать</i>
жизнь продолжается только через детей	1	2	3
партнёр хочет ещё детей	1	2	3
хочу ребёнка с теперешним (новым) партнёром, с которым живу сейчас	1	2	3
общий ребёнок – знак взаимной любви партнёров	1	2	3
соскучилась по маленьким детям	1	2	3
для сохранения численности народа Эстонии нужно, чтобы рождалось больше детей	1	2	3
хочу детей, потому что не хочу в старости остаться одинокой	1	2	3
дети помогают в домашней работе	1	2	3
хочу заботиться о ребёнке и любить его	1	2	3
хочу иметь большую семью	1	2	3
хочу (ещё раз) пережить роды	1	2	3
хочу испытать (ещё) материнство	1	2	3
у человека должно быть столько детей, сколько даёт Бог	1	2	3
дети придают смысл жизни, есть, ради кого работать и жить	1	2	3
дети вносят в жизнь разнообразие	1	2	3
дети сопровождаются родительским пособием (так называемая материнская зарплата)	1	2	3
другая важная для Вас причина (<i>уточните, пожалуйста</i>):			

96. Если Вы не хотите (больше) иметь детей или сомневаетесь в этом вопросе, то насколько важны для Вас следующие причины? *Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ в каждой строке. Если Вы хотите в будущем (ещё) ребёнка/детей, то перейдите, пожалуйста, к вопросу 97.*

	<i>важно</i>	<i>неважно</i>	<i>не могу сказать</i>
у меня уже есть столько детей, сколько я хочу	1	2	3
я не замужем и не живу ни с кем вместе	1	2	3
нет подходящего отца для ребёнка	1	2	3
партнёр не хочет (больше) детей	1	2	3
партнёр не принимает участия в уходе за ребёнком/детьми и в домашней работе в той степени, как я хочу	1	2	3
проблемы в отношениях с партнёром	1	2	3
хочу, чтобы у меня было больше времени для проведения его вместе с партнёром и для общих хобби	1	2	3
я, вероятно, не могу иметь собственных детей	1	2	3
при рождении ребёнка я не смогу работать/учиться (столько, как сейчас)	1	2	3
боюсь, с рождением ещё одного ребёнка мне будет не хватать времени и внимания для имеющихся детей/ребёнка	1	2	3
боюсь жизнь стала бы слишком трудной	1	2	3
не хочу (больше) связывать себя маленькими детьми	1	2	3
не хочу (больше) быть беременной или рожать	1	2	3

	<i>важно</i>	<i>неважно</i>	<i>не могу сказать</i>
думаю, что уже недостаточно молода, чтобы рожать детей	1	2	3
хочу посвятить себя другим делам, которые интересны мне	1	2	3
у меня/у нас нет денег для воспитания (большого числа) детей	1	2	3
жильё слишком маленькое/неподходящее для большей семьи, и мы не можем приобрести/позволить себе лучшее жильё	1	2	3
у меня или у партнёра нет постоянной работы	1	2	3
неустойчивость возможностей для ухода за ребёнком/детьми	1	2	3
общество недостаточно поддерживает семьи с детьми	1	2	3
мир и так перенаселён	1	2	3
рождению ребёнка/детей препятствуют проблемы с моим здоровьем	1	2	3
рождению ребёнка/детей препятствуют проблемы со здоровьем моего партнёра	1	2	3
другая важная для Вас причина (<i>уточните, пожалуйста</i>): _____			

97. В какой мере какие-то изменения в обществе или в Вашей личной жизни могут повлиять/поддержать Ваше решение иметь детей? *Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ в каждой строке.*

	<i>важно</i>	<i>неважно</i>	<i>не могу сказать</i>
улучшение или стабилизация материального положения	1	2	3
приобретение большего по размеру и лучшего жилья	1	2	3
появление досточных возможностей оставаться самой с ребёнком/детьми дома	1	2	3
появление досточных возможностей для ухода за ребёнком/детьми подходящим для Вас способом	1	2	3
рост материальной поддержки семей с детьми	1	2	3
появление в обществе хороших и надёжных возможностей для ухода за ребёнком/детьми (например, поблизости от дома)	1	2	3
более равноправное распределение домашних обязанностей между мужчинами и женщинами	1	2	3
уверенность, что к моменту возвращения на работу после рождения ребёнка место работы сохранится	1	2	3
более короткое и гибкое рабочее время	1	2	3
Эстония станет более безопасным местом для жизни	1	2	3
уменьшение численности населения Эстонии до критического предела	1	2	3
более доброжелательное отношение людей к детям	1	2	3
решение глобальных проблем (экология, ядерное оружие и т.д.)	1	2	3
я, вероятно, не могу иметь собственных детей	1	2	3
другая важная для Вас причина (<i>уточните, пожалуйста</i>): _____			

ЗДОРОВЬЕ

98. Какой у Вас рост? _____ см

99. Сколько Вы весите (небеременной)? _____ кг

100. Сколько Вам было лет, когда у Вас начались менструации?

- 1 _____ лет
- 2 у меня не было ни одной менструации

101. Как Вы оцениваете сейчас состояние своего здоровья в общем? Оно...

- 1 очень хорошее
- 2 хорошее
- 3 ни хорошее ни плохое
- 4 плохое
- 5 очень плохо

102. Насколько Вы согласны со следующим утверждением: «Я, в общем, довольна сейчас своей жизнью»?

- 1 совершенно согласна
- 2 скорее согласна
- 3 не согласна, но и не возражаю
- 4 скорее не согласна
- 5 совершенно не согласна

103. У Вас есть какое-нибудь продолжительное заболевание или проблема со здоровьем, которые ограничивали /ограничивают Вашу повседневную деятельность?

- 1 да (*уточните, пожалуйста*)

2 нет

104. Как часто в течение последнего года (12 месяцев) Вы испытывали чувство подавленности, угнетенности или депрессии?

- 1 совсем никогда
- 2 несколько дней
- 3 чаще, чем половину дней
- 4 почти каждый день/каждый день

105. Вы принимаете сейчас антидепрессанты?

- 1 нет
- 2 да

106. Вы выкуривали в течение последнего года (12 месяцев), по меньшей мере, одну сигарету, электронную сигарету, сигару или трубку в день?

- 1 нет
- 2 нет, но раньше курила
- 3 да, курю каждый день
- 4 да, курю время от времени

107. Как часто Вы в течение последнего года (12 месяцев) напивались (настолько, что теряли контроль над собой)?

- 1 каждый день
- 2 пару раз в неделю
- 3 раз в неделю
- 4 пару раз в месяц
- 5 раз в месяц
- 6 раз в два месяца
- 7 3–4 раза в год
- 8 1–2 раза в год или ещё реже
- 9 никогда

108. Вы когда-нибудь потребляли наркотические вещества (наркотики)?

- 1 нет
- 2 да, один раз
- 3 да, несколько раз
- 4 да, часто

109. У Вас когда-нибудь были следующие заболевания? *Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ на каждый вопрос.*

	<i>нет</i>	<i>да</i>	<i>не знаю/не делала тестов</i>
генитальный герпес	1	2	3
кондиломы на половых органах	1	2	3
хламидиоз	1	2	3
гонорея (или триппер)	1	2	3
сифилис	1	2	3
ВИЧ/СПИД	1	2	3
трихомониаз	1	2	3

Следующие вопросы касаются **ненадлежащего психологического, телесного (физического) и сексуального обращения (насилия)**.

110. Вы испытывали **ненадлежащее психологическое обращение (насилие)** в детстве (до 18-ти лет) или в зрелом возрасте (18 лет и старше)? *Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ на каждый вопрос.*

	<i>нет</i>	<i>да, в детстве</i>	<i>да, в зрелом возрасте</i>	<i>да, и в детстве и в зрелом возрасте</i>
Вы испытывали постоянно повторяющееся и долговременное подавление, унижение или опорочивание?	1	2	3	4
Вы испытывали, чтобы кто-то угрозами или силой пытался ограничивать Ваше общение с другими людьми или полностью контролировать, что Вам можно или нельзя делать?	1	2	3	4
Вы жили в страхе потому, что кто-то систематически и долгое время угрожал Вам или пытался нанести телесные повреждения Вам или кому-то из Ваших близких?	1	2	3	4

111. Вы говорили кому-нибудь о ненадлежащем психологическом обращении (насилии)?

- 1 нет
- 2 да (кому?) _____
- 3 я не испытывала ненадлежащего психологического обращения (насилия)

112. Вы испытывали ненадлежащее психологическое обращение (насилие) (что-нибудь из вышеперечисленного) в течение последнего года (12 месяцев)?

- 1 да
- 2 нет (*перейдите, пожалуйста, к вопросу 114*)

113. Если Вы испытывали ненадлежащее психологическое обращение (насилие) (что-нибудь из вышеперечисленного) в течение последнего года (12 месяцев), то с чьей стороны? Это был...

- 1 теперешний партнёр, с которым живу вместе (супруг/сожитель)
- 2 бывший партнёр (супруг/сожитель)
- 3 теперешний партнёр, с которым не живу вместе (встречаемся)
- 4 бывший партнёр, с которым мы не жили вместе (встречались)
- 5 член семьи или кто-то другой из близких (*уточните, пожалуйста*)
- 6 _____
- 6 знакомый, коллега, друг
- 7 чужой человек

114. Вы испытывали **ненадлежащее телесное обращение (насилие)** в детстве (до 18-ти лет) или в зрелом возрасте (18 лет и старше)? *Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ на каждый вопрос.*

	<i>нет</i>	<i>да, в детстве</i>	<i>да, в зрелом возрасте</i>	<i>да, и в детстве и в зрелом возрасте</i>
Кто-нибудь наносил Вам удары, бил ладонью по лицу или удерживал Вас силой против Вашей воли?	1	2	3	4
Кто-нибудь бил Вас кулаком или каким-нибудь твёрдым предметом, бил ногой, сильно толкал, избивал или делал что-то подобное?	1	2	3	4
Вы испытывали угрозу для своей жизни с чьей-то стороны, например, из-за попытки душисть, демонстрации ножа или иного оружия или другого подобного поведения?	1	2	3	4

115. Вы говорили кому-нибудь о ненадлежащем телесном обращении (насилии)?

- 1 нет
- 2 да (кому?) _____
- 3 я не испытывала ненадлежащего телесного обращения (насилия)

116. Вы испытывали ненадлежащее телесное обращение (насилие) (что-нибудь из вышеперечисленного) в течение последнего года (12 месяцев)?

- 1 да
- 2 нет (*перейдите, пожалуйста, к вопросу 118*)

117. Если Вы испытывали ненадлежащее телесное обращение (насилие) (что-нибудь из вышеперечисленного) в течение последнего года (12 месяцев), то с чьей стороны? Это был...

- 1 теперешний партнёр, с которым живу вместе (супруг/сожитель)
 - 2 бывший партнёр (супруг/сожитель)
 - 3 теперешний партнёр, с которым не живу вместе (встречаемся)
 - 4 бывший партнёр, с которым мы не жили вместе (встречались)
 - 5 член семьи или кто-то другой из близких (*уточните, пожалуйста*)
- _____
- 6 знакомый, коллега, друг
 - 7 чужой человек

118. Вы испытывали **ненадлежащее сексуальное обращение (насилие)** в детстве (до 18-ти лет) или в зрелом возрасте (18 лет и старше)? *Ответьте, пожалуйста, обведя кружком самый верный для Вас ответ на каждый вопрос.*

	<i>нет</i>	<i>да, в детстве</i>	<i>да, в зрелом возрасте</i>	<i>да, и в детстве и в зрелом возрасте</i>
Кто-нибудь <u>против Вашей воли</u> прикасался «сексуально» к Вам (не к половым органам) или заставлял Вас прикасаться к себе «сексуально»?	1	2	3	4
Вас когда-нибудь тем или иным способом унижали в сексуальном смысле, например, заставляли <u>против Вашей воли</u> смотреть порнографический фильм или что-то подобное, заставляли принимать участие в порнофильме или чем-то подобном, заставляли показывать себя обнажённой или смотреть на чье-то обнажённое тело?	1	2	3	4
Кто-нибудь <u>против Вашей воли</u> прикасался к Вашим половым органам, использовал Ваше тело для получения сексуального удовлетворения или заставлял Вас прикасаться к чьим-то половым органам?	1	2	3	4
Кто-нибудь <u>против Вашей воли</u> вводил свой пенис в Ваше влагалище, рот или задний проход или пытался ввести какой-то предмет или другую часть тела в Ваше влагалище, рот или задний проход?	1	2	3	4

119. Вы говорили кому-нибудь о ненадлежащем сексуальном обращении (насилии)?

- 1 нет
- 2 да (кому?) _____
- 3 я не испытывала ненадлежащего сексуального обращения (насилия)

120. Вы испытывали ненадлежащее сексуальное обращение (насилие) (что-нибудь из вышеперечисленного) в течение последнего года (12 месяцев)?

- 1 да
- 2 нет (*перейдите, пожалуйста, в конец опросника на следующей странице*)

121. Если Вы испытывали ненадлежащее сексуальное обращение (насилие) (что-нибудь из вышеперечисленного) в течение последнего года (12 месяцев), то с чьей стороны? Это был...

- 1 теперешний партнёр, с которым живу вместе (супруг/сожитель)
- 2 бывший партнёр (супруг/сожитель)
- 3 теперешний партнёр, с которым не живу вместе (встречаемся)
- 4 бывший партнёр, с которым мы не жили вместе (встречались)
- 5 член семьи или кто-то другой из близких (*уточните, пожалуйста*)
- 6 _____
- 6 знакомый, коллега, друг
- 7 чужой человек

Lisa 3. Küsimustik inglise keeles

Appendix 3. Questionnaire in English

BACKGROUND INFORMATION

1. What is your age in years _____
2. What is your marital status?
 - 1 Married
 - 2 Cohabiting
 - 3 Divorced
 - 4 Separated
 - 5 Widow
 - 6 Single
3. What is your native language?
 - 1 Estonian
 - 2 Russian
 - 3 Other (please specify) _____
4. What county do you live in?

1 Harjumaa	6 Läänemaa	11 Saaremaa
2 Hiiumaa	7 Lääne-Virumaa	12 Tartumaa
3 Ida-Virumaa	8 Põlvamaa	13 Valgamaa
4 Jõgevamaa	9 Pärnumaa	14 Viljandimaa
5 Järvamaa	10 Raplamaa	15 Võrumaa
5. Where do you live?
 - 1 Tallinn, Tartu, Pärnu, Kohtla-Järve or Narva
 - 2 Other town or urban settlement
 - 3 Rural area
6. What is the highest level of education you have completed?
 - 1 Basic/less
 - 2 Secondary, vocational secondary
 - 3 Vocational higher
 - 4 Higher education (bachelor's degree)
 - 5 Postgraduate degree (master's or doctoral degree)

7. If you are currently studying, then at what level of education? If you are not studying then please move on to question 8.
- 1 Basic
 - 2 Secondary
 - 3 Vocational secondary
 - 4 Vocational higher
 - 5 Higher education (bachelor's degree)
 - 6 Postgraduate degree (master's or doctoral degree)
8. What best describes your current status?
- 1 Employed
 - 2 Unemployed
 - 3 Homemaker
 - 4 Pupil/student
 - 5 On pregnancy or parental leave
 - 6 Other (please specify) _____
9. What is your average monthly net income (average of income from all sources after the deduction of all national taxes) during the last 12 months?
- 1 I have no income
 - 2 Up to 200 euros
 - 3 201-300 euros
 - 4 301-450 euros
 - 5 451-600 euros
 - 6 601-700 euros
 - 7 701-900 euros
 - 8 901-1000 euros
 - 9 1001-1500 euros
 - 10 1501-2000 euros
 - 11 Over 2000 euros
10. How many people live in your household (including yourself)?
Please write a number _____

11. What was the average monthly net income (average of income from all sources after the deduction of all national taxes) of your household during the last 12 months?
- 1 Up to 200 euros
 - 2 201 – 450 euros
 - 3 451 – 700 euros
 - 4 701 – 950 euros
 - 5 951 – 1200 euros
 - 6 1201 – 1450 euros
 - 7 1451 – 1700 euros
 - 8 1701 – 1950 euros
 - 9 1951 – 2200 euros
 - 10 2201 – 2451 euros
 - 11 Over 2451 euros
 - 12 I do not know
12. Do you have difficulties paying your bills (household expenses, electricity, heating, telephone, loan, leasing, etc.)?
- 1 Always
 - 2 Often
 - 3 Sometimes
 - 4 Rarely
 - 5 Never
13. How do you rate your financial situation?
- 1 Very good
 - 2 Good
 - 3 Neither good nor bad
 - 4 Bad
 - 5 Very bad
14. What is/was your mother's level of education?
- 1 Basic/less
 - 2 Secondary, vocational secondary
 - 3 Higher/vocational higher
 - 4 Don't know
15. What is/was your father's level of education?
- 1 Basic/less
 - 2 Secondary, vocational secondary
 - 3 Higher/vocational higher
 - 4 Don't know

INTIMATE RELATIONSHIPS AND SEXUALITY

16. In your childhood home, did your parents/guardians discuss sexuality related topics with their children?

- 1 Yes, even too much
- 2 Yes, sufficiently
- 3 Yes, but too little
- 4 No, but I would have wished it
- 5 No, but I would not have wished it

17. Were sexuality related topics discussed at school?

- 1 Yes, even too much
- 2 Yes, sufficiently
- 3 Yes, but too little
- 4 No, but I would have wished it
- 5 No, but I would not have wished it

18. Have you ever had the following sexual experiences? (*please answer every question by encircling your response*)

	yes	no
Masturbation	1	2
Kissing	1	2
Petting (touching/caressing each other)	1	2
Vaginal intercourse	1	2
Oral sex	1	2
Anal sex	1	2
Group sex (sex with more than one partner at the same time)	1	2

19. Have you masturbated during the last month?

- 1 Yes
- 2 No

The following questions are for those who have had **sexual intercourse (vaginal intercourse, oral sex or anal sex)**.

If you haven't had sexual intercourse, go to question 37.

20. At what age did you have sexual intercourse for the first time?

- 1 _____ years old
- 2 I have not experienced intercourse

21. How old was your first sexual intercourse partner
- 1 _____ years old
 - 2 Don't know
22. Which of the following statements best describes your first sexual intercourse partner?
- 1 I had just met him
 - 2 We knew each other earlier, but were not dating
 - 3 In a relationship
23. Thinking back to your first sexual intercourse, how much did you yourself wish to have intercourse?
- 1 Vvery much
 - 2 To a certain extent
 - 3 I did not, but agreed after persuasion
 - 4 I did not, but others (not my partner) pressured me
 - 5 I did not, but my partner pressured me
 - 6 I did not, but my partner forced me to with threats
 - 7 I did not, but my partner forced me to physically
24. Who was the initiator of your first sexual intercourse?
- 1 I was more the initiator
 - 2 Both of us equally
 - 3 My partner more
 - 4 I don't know
25. How many sexual intercourse partners have you ever had?
_____ partners
26. How many sexual intercourse partners have you had (even if it was only once) during the last year? _____ partners
27. When was the last time you had sexual intercourse?
- 1 During the last month
 - 2 1-3 months ago
 - 3 4-11 months ago
 - 4 1-2 years ago
 - 5 3-10 years ago
 - 6 Over 10 years ago

28. How many times on average did you have sexual intercourse during the last year (12 months)?
- 1 I have not had sexual intercourse during the last year (12 months) (*please jump to question 37*)
 - 2 Less than once a month
 - 3 Once a month
 - 4 2-3 times a months
 - 5 Once a week
 - 6 2-3 times a week
 - 7 4-6 times a week
 - 8 Once a day or more
29. If you are married or cohabiting then how long has your relationship with your present partner lasted? *Please also count the period before cohabiting or marriage.*
- 1 Up to 6 months
 - 2 7-12 months
 - 3 1-2 years
 - 4 3-5 years
 - 5 6-10 years
 - 6 11-15 years
 - 7 More than 15 years
 - 8 I am not currently married or cohabiting
30. Talking about sexual life with your current partner is:
- 1 Very easy
 - 2 Rather easy
 - 3 Neither difficult nor easy
 - 4 Rather difficult
 - 5 Very difficult
 - 6 I do not have a partner
31. Have you had parallel sexual relationships during the present marriage/cohabitation?
- 1 No
 - 2 Yes, casual
 - 3 Yes, steady
 - 4 Yes, casual and steady
 - 5 I am not married/cohabiting at the moment

32. Have you experienced the following situations in the last year (12 months) during at least three months? (*please answer every question by encircling your response*)

	Yes	No
Lacked interest in having sex	1	2
Lacked enjoyment in sex	1	2
Felt anxious during sex	1	2
Felt physical pain during or after sex in the genital region (vaginal opening, vagina, lower abdomen)	1	2
Felt no excitement or arousal during sex	1	2
Did not reach a climax or took a long time to reach a climax despite feeling excited/aroused	1	2
Had an uncomfortably dry vagina	1	2
I did not experience any of these	1	2

The questions in the following section concern those who have had sexual **intercourse during the past year (12 months) AND were married or cohabiting during the same period.**

Other respondents please jump to question 37.

Thinking back to the last year (12 months), how much do you agree or disagree with the following statements.

33. “My partner and I share the same level of interest in having sex”

- 1 Completely agree
- 2 Rather agree
- 3 Neither agree nor disagree
- 4 Rather disagree
- 5 Completely disagree

34. “My partner and I share the same sexual likes and dislikes (things/activities/situations)”

- 1 Completely agree
- 2 Rather agree
- 3 Neither agree nor disagree
- 4 Rather disagree
- 5 Completely disagree

35. "My partner has experienced sexual difficulties in the last year"
- 1 Completely agree
 - 2 Rather agree
 - 3 Neither agree nor disagree
 - 4 Rather disagree
 - 5 Completely disagree
36. "I feel emotionally close to my partner when we have sex together"
- 1 Always
 - 2 Most of the time
 - 3 Sometimes
 - 4 Not very often
 - 5 Hardly ever

⇒ *All respondents continue here*

The next questions are about your sexual thoughts, sexual feelings, sexual activity and sexual relationships.

37. "I feel satisfied with my sex life" *When answering please think back to the last year (12 months).*
- 1 Completely agree
 - 2 Rather agree
 - 3 Neither agree nor disagree
 - 4 Rather disagree
 - 5 Completely disagree
38. "I feel distressed and worried about my sex life." *When answering please think back to the last year (12 months).*
- 1 Completely agree
 - 2 Rather agree
 - 3 Neither agree nor disagree
 - 4 Rather disagree
 - 5 Completely disagree
39. "I have avoided sex because of sexual difficulties, either my own or those of my partner" *When answering please think back to the last year (12 months).*
- 1 Completely agree
 - 2 Rather agree
 - 3 Neither agree nor disagree
 - 4 Rather disagree
 - 5 Completely disagree

40. Have you ever felt the need/wish to seek help or advice regarding your sex life?
- 1 Yes
 - 2 No
41. From which of the following sources have you sought help or advice regarding your sex life in the last year (12 months)? *You can choose more than one answer.*
- 1 GP / family doctor
 - 2 Gynaecologist
 - 3 Midwife/nurse
 - 4 Dermatovenerologist
 - 5 Psychiatrist or psychologist
 - 6 Relationship counsellor
 - 7 Sexologist
 - 8 Youth counsellor
 - 9 Alternative medicine practitioner (acupuncture, homeopathy, etc.)
 - 10 Other (*please specify*) _____
 - 11 Have not sought any help
42. Sometimes people feel sexual attraction towards the same gender. At the moment your sexual attraction is directed:
- 1 Only towards men
 - 2 Mostly towards men
 - 3 Equally towards men and women
 - 4 Mostly towards women
 - 5 Only towards women
43. Have you ever had sexual experiences (sexual intercourse, petting) with someone of the same gender?
- 1 No
 - 2 Yes, once
 - 3 Yes, several times
44. Have you been asked to have sex in exchange for money or any other material reward?
- 1 No
 - 2 Yes, but I have refused
 - 3 Yes and I have agreed on one occasion
 - 4 Yes and I have agreed on several occasions

45. The following are statements about which people have different views. *For every statement, please encircle the answer that best describes your views.*

	Agree strongly	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Disagree strongly
Man's unfaithfulness in a steady relationship should be tolerated	1	2	3	4	5
At the beginning of a relationship the woman must wait until the man initiates sexual intercourse	1	2	3	4	5
Women are equally free to propose marriage as men are.	1	2	3	4	5
Having many sexual partners gives a woman a bad reputation	1	2	3	4	5
Voluntary termination of pregnancy should be legal	1	2	3	4	5
Violent intercourse in marriage or cohabitation must be punishable by law	1	2	3	4	5
Homosexual men and women must be free to live their lives as they wish.	1	2	3	4	5
A satisfying sexual relationship is very important for a happy close relationship	1	2	3	4	5

46. In your opinion can a woman refuse to have sexual intercourse in the following situations? *For every statement, please encircling the answer that best describes your views.*

	Yes	No
She has recently given birth	1	2
She suspects or knows that her partner is HIV positive or has a sexually transmitted disease	1	2
Her partner or husband is physically abusive	1	2
Her partner or husband is drunk	1	2
Her partner or husband has a parallel sexual relationship	1	2
She is tired	1	2
She does not wish to have sex	1	2

PREGNANCY AND CHILDREN

47. Are you pregnant at the moment?
- 1 Yes
 - 2 No
 - 3 Don't know
48. Have you been pregnant before?
- 1 Yes (*how many times?*) _____
 - 2 No (***please jump to question 53***)
49. What was the outcome of those pregnancies
- Delivery
- 1 Yes (*how many times*) _____
 - 2 No
- Miscarriage
- 1 Yes (*how many times*) _____
 - 2 No
- Abortion
- 1 Yes (*how many times*) _____
 - 2 No
- Ectopic pregnancy
- 1 Yes (*how many times*) _____
 - 2 No

50. Children born (*children from multiple pregnancies are be noted separately*)

	1 st child	2 nd child	3 rd child	4 th child	5 th child	6 th child	7 th child	8 th child	9 th child	10 th child
Year of birth (<i>at what year</i>)										
The child was (<i>encircle the number corresponding to your answer</i>)										
Born alive	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Stillborn	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Did you live together with the child's father at the time of birth (<i>encircle the number corresponding to your answer</i>)										
Yes	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
No	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Was the father of the child present at the child's birth? (<i>encircle the number corresponding to your answer</i>)										
Yes	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
No	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2

51. How long did you breastfeed your last child (*count also non-exclusive breastfeeding*)?
- 1 Not at all
 - 2 Less than one month
 - 3 _____ months
 - 4 I am breastfeeding at the moment and have done so for _____ months
52. Who looked/looks after your last pre-school aged child, when you were/are working? (*you can choose several alternatives*)
- 1 I am not/was not working, I am/was at home with the child
 - 2 The father is/was at home with the child
 - 3 Grandparents
 - 4 Other relatives
 - 5 The child goes/went to a state kindergarten
 - 6 The child goes/went to a private kindergarten
 - 7 A paid nanny
 - 8 Other (*please specify*) _____

HEALTH CARE SERVICES

⇒ *All respondents continue here.*

The following questions are about **gynaecologist visits**.

53. At what age did you visit a gynaecologist for the first time?
- 1 _____ years
 - 2 I have never visited a gynaecologist (please proceed to question 57.)
 - 3 I don't remember
54. How do you assess your first visit to a gynaecologist?
- 1 Very positive experience
 - 2 Rather positive experience
 - 3 Rather negative experience
 - 4 Very negative experience
 - 5 I don't know
55. How often have you visited a gynaecologist during the past five years?
- 1 Not at all (please proceed to question 57.)
 - 2 Once
 - 3 More than once

56. Evaluate how satisfied you were with your most recent visit to a gynaecologist?
(Please answer every question by encircling the number corresponding to your response.)

	Very satisfied	Rather satisfied	Neither satisfied nor unsatisfied	Rather unsatisfied	Very unsatisfied
Friendliness	1	2	3	4	5
Competence	1	2	3	4	5
Reliability	1	2	3	4	5
Duration of the visit	1	2	3	4	5

⇒ *All respondents continue here.*

57. Have you experienced any of the following obstacles when making a gynaecologist appointment during the past five years? You may choose several answers.

- 1 I have not had any problems making a gynaecologist appointment
- 2 The waiting list for an appointment was very long
- 3 The procedure for making an appointment was complicated
- 4 The gynaecologist is located a long way away from where I live and/or the transport connection is bad
- 5 Economic barriers (the appointment fee, transport, etc. is expensive)
- 6 I do not have national health insurance
- 7 Other problems (what?) _____
- 8 I have not needed to visit a gynaecologist

58. Have you undergone any of the following examinations? *Please answer every question by encircling the number corresponding to your response.*

	During last 5 years	Earlier	Never	Don't know/ don't remember
Gynaecological examination	1	2	3	4
PAP smear (oncocytology)	1	2	3	4
Breast examination (doctor)	1	2	3	4
Mammography (breast X-ray examination) or ultrasound examination	1	2	3	4

The following questions are about **termination of pregnancy on your own request**.

If you have never had an abortion, then please proceed to question 67.

If you have had more than one abortion, then please give your answers about the most recent one.

59. When did your most recent abortion take place?

- 1 Less than a year ago
- 2 1–5 years ago
- 3 6–10 years ago
- 4 11–20 years ago
- 5 More than 20 years ago

60. With what method was your most recent abortion performed?

- 1 Surgical method
- 2 Medical method (pills)
- 3 Other method (*please specify*) _____

61. Indicate your satisfaction with the information you received from the doctor/nurse before your most recent abortion about the following topics (*Please answer every question by encircling the number corresponding to your response*):

	Very satisfied	Rather satisfied	Neither satisfied nor unsatisfied	Rather unsatisfied	Very unsatisfied
Abortion procedure	1	2	3	4	5
Possible psychological effects	1	2	3	4	5
Possible medical risks and complications	1	2	3	4	5

62. Did you receive counselling about contraception before/after the abortion?

- 1 Yes, before
- 2 Yes, after
- 3 Yes, both before and after
- 4 No
- 5 I don't remember

63. Were you satisfied with the way you were treated in the hospital/clinic during your most recent abortion?

- 1 Very satisfied
- 2 Rather satisfied
- 3 Neither satisfied nor unsatisfied
- 4 Rather unsatisfied
- 5 Very unsatisfied

64. What were the reasons for your decision to have an abortion? (you can choose several responses)

- 1 I was not ready to take the responsibility for raising a child
- 2 I didn't want to raise a child alone
- 3 I didn't want to jeopardise my relationship/family unity with the birth of another child
- 4 Relationship with my partner was unstable/problematic
- 5 My partner was abusive
- 6 I didn't want to have a child with this particular partner
- 7 I terminated pregnancy because of pressure from my partner
- 8 I terminated pregnancy because of pressure from my parents
- 9 For economic reasons
- 10 My living space was too small/unsuitable and I was not able to obtain a larger one
- 11 I was in the middle of my studies
- 12 Work didn't allow it
- 13 I was not mature enough to be a mother
- 14 I was too young
- 15 I had nobody who would have helped me to take care of the child
- 16 I didn't have time for the child
- 17 Other (*please specify*) _____

65. Did you discuss your most recent abortion beforehand with your partner?

- 1 Yes
- 2 No

66. Did your partner agree with the decision to terminate the pregnancy?

- 1 Completely agreed
- 2 Agreed
- 3 Neither agreed nor disagreed
- 4 Disagreed
- 5 Completely disagreed
- 6 I don't know

⇒ *All respondents continue here.*

The following questions are about **infertility and infertility treatment**.

67. Have you had any periods when, during one year (12 months), you have had difficulties with getting pregnant although you were having regular sexual intercourse?

- 1 Yes
- 2 No (*go to question 77*)

68. Did you succeed in giving birth to a child following this period of infertility?

- 1 Yes
- 2 No

69. Have you ever sought help from a doctor concerning your infertility?

- 1 Yes (*please proceed to question 71*)
- 2 No

70. If you haven't sought medical help for your infertility, what is the reason for this?
(*you can choose several answers*)

	Com- pletely agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Comple- tely disagree
I conceived	1	2	3	4	5
I still want/wanted to wait and try to conceive pregnant naturally	1	2	3	4	5
I don't/didn't want medical interference	1	2	3	4	5
I haven't been aware what treatments for infertility are available	1	2	3	4	5
I am too old to get treatment	1	2	3	4	5
Investigations and treatment are too expensive	1	2	3	4	5
Hospitals and infertility clinics are too far away	1	2	3	4	5
It is difficult to get an appointment to the specialist	1	2	3	4	5
My partner does not want to come for the investigations or treatment	1	2	3	4	5
My relationship ended	1	2	3	4	5
I was ashamed to approach a specialist with that problem	1	2	3	4	5
I do not have Estonian national health insurance	1	2	3	4	5
Other (please specify)	1	2	3	4	5

71. Have you been treated for infertility?

- 1 Yes, most recently in _____ (year)
- 2 No (*please proceed to question 76*)

72. What treatments have you received for infertility? Please answer every question by encircling the number corresponding to your response.

	Yes	No
Hormonal treatment	1	2
Insemination (IUI, sperm is placed in the uterus)	1	2
In vitro fertilization (IVF/ICSI/IVF with cryopreserved embryos)	1	2
Other (incl. alternative therapies) (<i>please specify</i>) _____	1	2

73. Some couples stop infertility treatment. Have you stopped infertility treatment?

- 1 Yes
- 2 No (*please proceed to question 75*)

74. If you stopped infertility treatment, what was the reason? Please answer every question by encircling the number corresponding to your response.

	Com- pletely agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Comple- tely disagree
I wanted to make a break in the treatment	1	2	3	4	5
My spouse/partner did not want to continue the treatment	1	2	3	4	5
I felt that the treatment was physically too stressful	1	2	3	4	5
I felt that the treatment was emotionally too stressful	1	2	3	4	5
I had already tried all those treatments that I was prepared to use	1	2	3	4	5
I wanted to do something else instead of having a child	1	2	3	4	5
I decided that motherhood was not so important for me	1	2	3	4	5
I decided to adopt a child instead	1	2	3	4	5
Other (<i>please specify</i>)	1	2	3	4	5

75. Have you been satisfied with the information and counselling you received during infertility investigations and treatment? *(Please answer every question by encircling the number corresponding to your response.)*

	Very satisfied	Rather satisfied	Neither satisfied nor unsatisfied	Rather unsatisfied	Very unsatisfied
About investigations and treatments	1	2	3	4	5
About the psychological effects of infertility	1	2	3	4	5
About possible medical risks or side effects related to investigations and treatment	1	2	3	4	5

I wish to add:

76. What do you know to be the cause of your infertility? *You may choose more than one response.*

- 1 My ovarian tubes are closed
- 2 I have irregular ovulation, no ovulation
- 3 The quality of my partner's sperm has decreased
- 4 No cause was found
- 5 Other (please specify) _____

CONTRACEPTIVE METHODS

⇒ *All respondents continue here*

*If you have had sexual intercourse then please **continue from question 77**.*

*If you have never had sexual intercourse, then please **proceed to question 88**.*

77. Which contraceptive method did you use in your first sexual intercourse (you can choose several alternatives)?

- 1 I did not use a contraceptive
- 2 Hormonal contraceptive method (pills, patch, vaginal ring)
- 3 Progesterone-only injectable (Depo-Provera)
- 4 Hormonal intrauterine system (hormonal IUD Mirena)
- 5 Intrauterine device (copper coil)
- 6 Condom
- 7 Spermicides (vaginal ovules, creams)
- 8 Implants
- 9 Sterilisation
- 10 Rhythm method (calculating “risky” days)
- 11 Withdrawal (the man does not let the sperm into the vagina)
- 12 Vaginal douching after intercourse
- 13 Emergency contraceptive pills (SOS-pills)
- 14 Some other method (*please specify*) _____
- 15 I don't remember

78. Which contraceptive method did you use during your last sexual intercourse? (you can choose several answers)

- 1 I did not use a contraceptive
- 2 Hormonal contraceptive method (pills, patch, vaginal ring)
- 3 Progesterone-only injectable (Depo-Provera)
- 4 Hormonal intrauterine system (hormonal IUD Mirena)
- 5 Intrauterine device (copper coil)
- 6 Condom
- 7 Spermicides (vaginal ovules, creams)
- 8 Implants
- 9 Sterilisation
- 10 Rhythm method (calculating “risky” days)
- 11 Withdrawal (the man does not let the sperm into the vagina)
- 12 Vaginal douching after intercourse
- 13 Emergency contraceptive pills (SOS-pills)
- 14 Some other method (*please specify*) _____
- 15 I don't remember

79. If you did not use contraception during your last sexual intercourse, what was the reason? Please choose one main reason. If you did use contraception during your last sexual intercourse, then please proceed to **question 80**.

- 1 I wanted to get pregnant
- 2 I am/was pregnant
- 3 I was breast feeding a less than 6-month-old baby
- 4 I was not aware of available contraceptive methods
- 5 I was afraid of the side effects of contraceptive methods
- 6 My partner didn't want/didn't allow me to use contraception
- 7 For religious reasons
- 8 I am/my partner is infertile
- 9 Other reason (*please specify*) _____

80. Are you satisfied with your current contraceptive method?

- 1 Very satisfied
- 2 Rather satisfied
- 3 Rather unsatisfied
- 4 Very unsatisfied
- 5 I don't use contraception at the moment

81. How often was a condom used when you had sexual intercourse during the last year (12 months)?

- 1 Every time
- 2 Mostly
- 3 Rarely
- 4 Never
- 5 I have not had sexual intercourse during the last year (12 months)

82. Are you, or have you ever been afraid of the side effects/health impacts of a contraceptive method?

- 1 No
- 2 Yes (*please specify what method and what side effects*)

83. Have the costs affected your decisions concerning the use of contraceptive methods during the last year (12 months)?

- 1 No
- 2 Yes, due to the high cost, I do not use the method I would have preferred
- 3 Yes, I have not been able to visit the doctor as often as necessary
- 4 Other (*please specify*) _____
- 5 I did not need to use any contraceptive methods during the last year

84. When did you last visit a health care service for contraceptive counselling or prescription?

- 1 Less than 6 months ago
- 2 6–11 months ago
- 3 1–2 years ago
- 4 3–5 years ago
- 5 More than 5 years ago
- 6 I haven't visited a health care institution for that purpose
- 7 I don't remember

85. Which health care service did you last visit in order to receive contraceptive counselling/prescription?

- 1 gynaecologist at a women's outpatient clinic
- 2 gynaecologist at a private clinic
- 3 midwife
- 4 family doctor
- 5 youth-friendly clinic
- 6 elsewhere (please specify) _____
- 7 I haven't visited a health care service for that purpose (*please proceed to question 87*)

86. In retrospect, evaluate how well the following aspects of care were carried out during your last visit for contraception counselling or prescription? *Please answer every question by encircling the appropriate response (choose one from each row).*

	Very satisfied	Rather satisfied	Neither satisfied nor unsatisfied	Rather unsatisfied	Very unsatisfied
Friendliness	1	2	3	4	5
Competence	1	2	3	4	5
Reliability	1	2	3	4	5
Length of the visit	1	2	3	4	5

87. Have you ever used morning-after pills?

- 1 No
- 2 Yes

⇒ *All respondents continue here.*

88. Where would you prefer to go for contraceptive counselling or prescription? *Please choose only one answer.*

- 1 A gynaecologist at a women's outpatient clinic
- 2 A gynaecologist at a private clinic
- 3 A midwife
- 4 A family doctor
- 5 Youth-friendly clinic
- 6 Elsewhere

PLANS FOR HAVING CHILDREN

89. If you became pregnant now, what would be your most probable decision?

- 1 I would give birth
- 2 I would have an abortion
- 3 I don't know
- 4 I am pregnant at the moment

90. If you think in general terms, not from your personal point of view, then:

- 1 What is the ideal number of children in a family nowadays?
_____ child/children
- 2 What is the ideal age for having a first baby?
 - a) for a woman _____ years
 - b) for a man _____ years

91. How many children would you yourself like to have? _____ child/children

92. Do you have or have you had a child?

- 1 Yes _____ (*please indicate the total number of children*)
- 2 No

The next question is for those who **do not have a child of their own**.

If you do have a child/children of your own then please proceed to question 94.

93. If you do not have a child, then how important are the following reasons for this?

Please indicate your answer by encircling the appropriate response on every row.

	Important	Unimportant	I can't say
I haven't met such a partner with whom I could/would have liked to have a child	1	2	3
We have not succeeded to have a child	1	2	3
My health problems impede us having/bringing up a child	1	2	3
My partner's health problems impede us having/bringing up a child	1	2	3
I wish to finish my studies first	1	2	3
My partner wishes to finish his studies first	1	2	3
I wish to get permanent work first	1	2	3
My partner wishes to get permanent work first	1	2	3
I want to develop my career	1	2	3
I feel that I am not mature enough to take responsibility for a child	1	2	3
I feel that my partner is not mature enough to take responsibility for a child	1	2	3
For economic reasons	1	2	3
I would like to have stable living conditions first	1	2	3
problems in the relationship with my partner	1	2	3
Other reason important for you (<i>please specify</i>)	1	2	3

94. Do you intend to have (more) children in the future?

- 1 No (*please proceed to question 96*)
- 2 I don't know, I'm not sure (*please proceed to question 96*)
- 3 Yes
- 4 I am pregnant at the moment, I wish to have another child/children in the future

95. If you wish to have a child/children in the future, then how important are the following reasons for you? *Please indicate your answer by encircling the appropriate response on every row.*

	Important	Unimportant	I can't say
The child/children we have need a brother/sister	1	2	3
I wish to have a daughter	1	2	3
I wish to have a son	1	2	3
I enjoy watching a child's development	1	2	3
Life continues only through children	1	2	3
My partner wishes to have more children	1	2	3
I wish to have a child with my current/new partner	1	2	3
A common child is a sign of mutual love	1	2	3
I desire a little baby/have "baby fever"	1	2	3
More children are needed to preserve the Estonian nation	1	2	3
I do not want to be alone when I am old	1	2	3
Children are of help doing domestic work	1	2	3
I wish to take care of a child and love him/her	1	2	3
I want to have a big family	1	2	3
I want (once more) to experience a delivery	1	2	3
I wish to experience motherhood	1	2	3
A human being has to have as many children as God gives	1	2	3
A child gives you a goal in life, to live and work	1	2	3
Children bring variety to one's life	1	2	3
Having a child entitles you to parental benefit (so-called mother's wage)	1	2	3
Other reason important for you (<i>please specify</i>)	1	2	3

96. If you do not want to have (more) children or are unsure, then how important are the following reasons for you? *Please encircle the number corresponding to your response on every row. If you wish to have children in the future, then please proceed to question 97.*

	Important	Unimportant	I can't say
I already have the number of children I wished for	1	2	3
I am not married/cohabiting	1	2	3
There is no suitable father for the child	1	2	3
My partner does not want (more) children	1	2	3
My partner does not take part in domestic work and looking after children as much as I would expect	1	2	3
There are problems in our relationship	1	2	3
I wish to spend more time with my partner and shared hobbies	1	2	3
I am not able to have children probably	1	2	3
If I have a child I cannot continue working/studying (as much as I do now)	1	2	3
I am afraid that in case of a new child I will lack time and attention for my older child/children	1	2	3
I am afraid that life would be too hard	1	2	3
I do not want to be engaged with little children (any more)	1	2	3
I do not want to be pregnant and/or give birth (any more)	1	2	3
I think I am too old for having babies	1	2	3
I want to dedicate myself to other things I am interested in	1	2	3
I/we do not have enough money to raise (more) children	1	2	3
Our habitation is not suitable for a bigger family and we are not able to improve them	1	2	3
I/my partner do not have stable employment	1	2	3
The possibilities of child care are unstable	1	2	3
Society does not support families with children enough	1	2	3
The world is overpopulated	1	2	3
My health problems impede having a child	1	2	3
My partner's health problems impede having a child	1	2	3
Other reason that is important for you (please specify)	1	2	3

97. Which possible changes in society/in your private life can affect your decision about having children? *Please encircle the number corresponding to your response on every row.*

	Important	Unimportant	I can't say
Improvement/stabilisation of personal economic conditions	1	2	3
Moving to a larger home	1	2	3
Sufficient possibilities to be at home with a child/children	1	2	3
Sufficient opportunities for acceptable babysitting arrangements	1	2	3
An increase in financial assistance to families with children	1	2	3
The availability of a good and trustworthy childcare (e.g. near home)	1	2	3
Women's and men's more equal participation in domestic work	1	2	3
Certainty that your job will still be there after you have given birth	1	2	3
Working hours are shorter and more flexible	1	2	3
Estonia becomes a safer place to live	1	2	3
Estonia's population decreases to a critical level	1	2	3
People are more friendly towards children	1	2	3
Solution of global problems (pollution, nuclear weapons etc.)	1	2	3
I am probably not able to have children	1	2	3
Other reason important for you (<i>please specify</i>)	1	2	3

HEALTH

98. How tall are you? _____ cm
99. How much do you weigh (when not pregnant)? _____ kg
100. At what age did you have your first menstruation?
- 1 _____ years
 - 2 I have not had any menstruations
101. How do you rate your current health status?
- 1 Very good
 - 2 Good
 - 3 Neither good nor bad
 - 4 Bad
 - 5 Very bad
102. To what degree do you agree with the following statement „In general I am satisfied with my life at the moment. “
- 1 Completely agree
 - 2 Agree
 - 3 Neither agree nor disagree
 - 4 Disagree
 - 5 Completely disagree
103. Do you have any long-term illness or health problem that limits your everyday activities?
- 1 Yes (*please specify*) _____
 - 2 No
104. How often have you had a feeling of hopelessness, despondency, depression during the last year (12 months)?
- 1 Not at all
 - 2 On several days
 - 3 On more than half of days
 - 4 Almost every day/every day
105. Do you take antidepressants at the moment?
- 1 No
 - 2 Yes

106. Have you smoked at least one cigarette, e-cigarette, cigar or pipe a day during the last year (12 months)?

- 1 No
- 2 No, but I have smoked before
- 3 Yes, I smoke daily
- 4 Yes, I smoke occasionally

107. How often have you been drunk from alcohol (sufficiently to lose control of yourself) during the last year (12 months)?

- 1 Daily
- 2 A few times a week
- 3 Once a week
- 4 A couple of times a month
- 5 Once a month
- 6 Once every two months
- 7 3–4 times a year
- 8 1–2 times a year or less
- 9 Never

108. Have you ever used narcotic substances (drugs)?

- 1 No
- 2 Yes, once
- 3 Yes, on some occasions
- 4 Yes, frequently

109. Have you ever had any of the following illnesses? *Please answer all the questions by encircling the number corresponding to your response.*

	No	Yes	Don't know/ have not been tested
genital herpes	1	2	3
condylomas on genitals	1	2	3
chlamydiosis	1	2	3
gonorrhoea	1	2	3
syphilis	1	2	3
HIV/AIDS	1	2	3
trichomoniasis	1	2	3

The next questions are about **emotional, physical and sexual abuse**.

110. Have you experienced **emotional abuse** as a child (less than 18 years old) or as an adult (18 years old or older)? *Please answer every question by encircling the number corresponding to your response.*

	No	Yes, as a child	Yes, as an adult	Yes, as both a child and an adult
Have you experienced anybody systematically and for any longer period trying to repress, degrade or humiliate you?	1	2	3	4
Have you experienced anybody systematically and by threat or force trying to limit your contacts with others or totally control what you may and may not do?	1	2	3	4
Have you experienced living in fear because somebody systematically and for a longer period has threatened you or has tried to injure you or somebody close to you?	1	2	3	4

111. Have you talked to anyone about the emotional abuse?

- 1 No
- 2 Yes (*to whom?*) _____
- 3 I have not experienced any emotional abuse

112. Have you experienced any emotional abuse (anything from the list above) during the last year (12 months)?

- 1 Yes
- 2 No (***Please proceed to question 114***)

113. If you have experienced emotional abuse (anything from the list above) during the past year (12 months), then who was the perpetrator?

- 1 My present partner, with whom I live (husband/civil partner)
- 2 Former partner (husband/civil partner)
- 3 Present partner, with whom I do not cohabit (am dating)
- 4 Former partner, with whom I have not cohabited (was dating)
- 5 Family member or other person close to me (*Please specify*) _____
- 6 An acquaintance, colleague, friend
- 7 A stranger

114. Have you experienced **physical abuse** as a child (less than 18 years old) or as an adult (18 years old or older)? *Please answer every question by encircling the number corresponding to your response.*

	No	Yes, as a child	Yes, as an adult	Yes, as both a child and an adult
Have you experienced anybody hitting you, smacking your face or holding you firmly against your will?	1	2	3	4
Have you experienced anybody hitting you with his/her fist(s) or with a hard object, kicking you, pushing you violently, giving you a beating, or doing anything similar to you?	1	2	3	4
Have you experienced anybody threatening your life by, for instance, trying to strangle you, showing a weapon or knife or by any other similar act?	1	2	3	4

115. Have you talked to anyone about the physical abuse?

- 1 No
- 2 Yes (*to whom?*) _____
- 3 I have not experienced any physical abuse

116. Have you experienced any physical abuse (anything from the list above) during the last year (12 months)?

- 1 Yes
- 2 No (***Please proceed to question 118***)

117. If you have experienced physical abuse (anything from the list above) during the past year (12 months), then who was the perpetrator?

- 1 My present partner, with whom I live (husband/civil partner)
- 2 Former partner (husband/civil partner)
- 3 Present partner, with whom I do not cohabit (am dating)
- 4 Former partner, with whom I have not cohabited (was dating)
- 5 Family member or other person close to me (*Please specify*) _____
- 6 An acquaintance, colleague, friend
- 7 A stranger

118. Have you experienced **sexual abuse** as a child (less than 18 years old) or as an adult (18 years old or older)? *Please answer every question by encircling the number corresponding to your response.*

	No	Yes, as a child	Yes, as an adult	Yes, as both a child and an adult
Has anybody against your will touched parts of your body other than the genitals in a 'sexual way' or forced you to touch other parts of his or her body in a 'sexual way'?	1	2	3	4
Have you in any way been sexually humiliated; e.g. by being forced to watch a porno movie or similar against your will, forced to participate in a porno movie or similar, forced to show your body naked or forced to watch when somebody else showed his/her body naked?	1	2	3	4
Has anybody against your will touched your genitals, used your body to satisfy him/herself sexually or forced you to touch anybody else's genitals?	1	2	3	4
Has anybody against your will put his penis into your vagina, mouth or rectum or tried to put an object or other part of the body into your vagina, mouth or rectum?	1	2	3	4

119. Have you talked to anyone about the sexual abuse?

- 1 No
- 2 Yes (*to whom?*) _____
- 3 I have not experienced any sexual abuse

120. Have you experienced any sexual abuse (anything from the list above) during the last year (12 months)?

- 1 Yes
- 2 No (*Please proceed to the end of the questionnaire.*)

121. If you have experienced sexual abuse (anything from the list above) during the past year (12 months), then who was the perpetrator?

- 1 My present partner, with whom I live (husband/civil partner)
- 2 Former partner (husband/civil partner)
- 3 Present partner, with whom I do not cohabit (am dating)
- 4 Former partner, with whom I have not cohabited (was dating)
- 5 Family member or other person close to me (*Please specify*) _____
- 6 An acquaintance, colleague, friend
- 7 A stranger